تىلۋالدى ئەيسا

ئايالارغا بەختلىك ئائىلە

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

تىلشۋالدى ئەيسا

ئاياللار ۋە بەختلىك ئائىلە

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

妇女与幸福的家庭:维吾尔文/铁力瓦力迪·艾萨著.
喀什:喀什维吾尔文出版社,2000.10
ISBN 7-5373-0815-2

Ⅰ.妇… Ⅱ.铁… Ⅲ.妇女-家庭社会学-维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.C913.11

中国版本图书馆CIP数据核字(2000)第54795号

喀什维吾尔文出版社出版发行
(喀什市塔吾古孜路14号 邮编:844000)
喀什《科林电子技术公司》排版
《喀什日报》社印刷厂印刷
787×1092毫米 1/32开本 4.25印张
2000年11月第1版 2000年11月第1次印刷
印数:1—10110 定价:7.50元

كىرىش سۆز

بۇ كىتاب ئاساسلىقى ئايالىلار ئازادلىقى، بەختلىك ئائىلە قۇرۇش ئۈچۈن ئائىلىگە مۇناسىۋەتلىك تۈرلۈك ئىشلارنى قانداق بىرتەرەپ قىلىش كېرەكلىكى ۋە پەرزەنتلەرنى قانداق تەربىيىلەش لازىملىقى قاتارلىق ئۇچ مەزمۇندىن تەشكىل تاپىدۇ.

ئايالىلار ئازادلىقىغا پارتىيە، ھۆكۈمەت خېلى ئۇزاق يىللاردىن بۇيان ئېتىبار بېرىپ كەلدى ۋە بەلگىلىك ئەمەلىي خىزمەتلەرنىمۇ ئىشلىدى. ئەمما، ئايالىلار ئازادلىقىنى ئەمەلىي ھەم ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرۇش تەلىپىدىن قارىغاندا، يەنىلا بىر قىسىم مەسىلىلەر ساقلاناماقتا. بۇ مەسىلىلەرنىڭ ساقلىنىشىغا نېمە سەۋەب بولدى؟ بىرىنچىدىن، ئەر ھەم ئايالىلاردىكى فېئوداللىق ئىدىيىنىڭ قالدۇقلىرى؛ ئىككىنچىدىن، بىر قىسىم ئەرلەردىكى ئېغىر دەرىجىدە ساقلىنىۋاتقان ئايالىلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلىش ئىدىيىسى؛ ئۈچىنچىدىن، ئايالىلارنىڭ ئۆز ئازادلىقىنى ئۆزلىرى توغرا سىياسەتنىڭ يېتەكچىلىكىدە قولغا كەلتۈرۈشكە ئورتاق تىرىشچانلىق كۆرسەتمىگەنلىكى؛ تۆتىنچىدىن، بىر قىسىم رەھبىرىي كادىرلارنىڭ تەشۋىقاتقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمەلىي ئىشلەشكە سەل قارىغانلىقى قاتارلىقلار سەۋەب بولدى.

كۆڭۈلدىكىدەك ھەمراھنى تاللاشتا مەلۇم مەزگىل تونۇشۇش، شارائىتى پىشىپ يېتىلگەندە نىكاھلىق بولۇش — بالاغەتكە يەتكەن قىز- ئوغۇللارنىڭ ئورتاق ئارزۇسى. توي قىلىش — مۇھەببەتنىڭ نەتىجىسى، شۇنداقلا يېڭى تۇرمۇشنىڭ باشلىنىشى. نىكاھ — (توي قىلىش) قىز - ئوغۇللارنىڭ قانۇندا بەلگىلەنگەن مىزانلار بويىچە ئەر-

خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىنى بەرپا قىلىشتىكى بىر خىل قانۇنىي ھەر-
كەت. نىكاھ — ئائىلە — ئىنسانلار جەمئىيىتى-
نى ۋۇجۇدقا كەلتۈرىدىغان ئاساسىي بىرلىك. نىكاھلىق بولۇش يال-
غۇز شەخسىي تۇرمۇشتىكى بىر مۇھىم ئىش بولۇپلا قالماستىن،
بەلكى بىر خىل ئىجتىمائىي ھەرىكەتتۇر. شۇڭا، ئۇ ئىجتىمائىي
ئەخلاققا ۋە قانۇندا بەلگىلەنگەن بەلگىلىمىلەرگە ئۇيغۇن كېلىشى كې-
رەك. دەل شۇنداق بولغاچقا، ئەر - خوتۇنلارنىڭ تۇرمۇشى مىڭلى-
غان، مىليونلىغان ئائىلىلەر ھەم ھەربىر جەمئىيەت ئەزاسىنىڭ بىۋا-
سىتە مەنپەئىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپلا قالماي، شەخس بىلەن
شەخس، شەخس بىلەن ئائىلە، شەخس بىلەن كوللېكتىپ، شەخس
بىلەن دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى نورمال مۇناسىۋەتنىڭ بولۇشى، شۇنداق-
لا پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ روھىي قىياپىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك.

ئەقىللىق، زېرەك پەرزەنت كۆرۈش — بەختلىك ئائىلە قۇرۇش-
نىڭ يەنە بىر مۇھىم مەزمۇنى. چۈنكى، ئەقىللىق، زېرەك پەرزەنت
كۆرۈش - كۆرەلمەسلىك يالغۇز ئائىلىنىڭ بەختى ياكى ئاپىتى بولۇپ
قالماستىن، بەلكى جەمئىيەت، مىللەت ھەم دۆلەتكە ھامان ئۇنداق
ياكى مۇنداق تەسىرلەرنى كۆرسىتەلەيدۇ. پەرزەنت يالغۇز ئانا بىلەن
دادىنىڭ بالىسى بولۇپ قالماستىن، ئۆز نۆۋىتىدە ئۇ يەنە مىللەتنىڭ
ھەم دۆلەتنىڭ بالىسىدۇر.

بۇ كىتابتا ئاساسلىقى ئاياللار ئازادلىقىنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇ-
رۇش نىشانلىرى، قانداق قىلغاندا بەختلىك ئائىلە قۇرغىلى بولىدىغان-
لىقى، ئەر - خوتۇنلارنىڭ ئەقىللىق، ساغلام پەرزەنت كۆرۈشىگە
مۇناسىۋەتلىك بولغان بىلىملەر ئوتتۇرىغا قويۇلغان.

ئاپتوردىن

2000 - يىل، ئاپرېل

مۇندەرىجە

بۇگۈنكى زامان ئاياللىرى قانداق روھقا ئىگە بولۇشى كېرەك 1
باراۋەرلىكنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرايلى 5
ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىدىكى توسالغۇلار ۋە ئۇنى
يېڭىشنىڭ ئۇسۇللىرى 8
ئاياللار گۈزەللىكنى قانداق چۈشىنىشى كېرەك 17
ئاياللارنىڭ بىر - بىرىنى قوللىشىنىڭ زۆرۈرلۈكى 20
نىكاھىنىڭ بەختلىك بولۇش - بولماسلىقىنى ئالدىن قانداق
مۆلچەرلەش كېرەك 24
ئەر - خوتۇنلار بىر - بىرىنىڭ كەسپىنى قانداق قوللىشى
كېرەك 27
ئاياللىرىنىڭ كەيپىياتىدىكى ئۆزگىرىشلەرگە ئەھمىيەت
بېرىڭ 32
سۆيۈملۈك ئايال بولاي دېسىڭىز 36
ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولمايدىغان ئەرگە قانداق
مۇئامىلە قىلىش كېرەك 39
ئەر - خوتۇنلار گەپ تەگىشىپ قالغاندا نېمىلەرگە دىققەت
قىلىشى كېرەك 43
ھامىلدار ئاياللارنى قانداق كۈتۈش كېرەك 45
قانداق قىلغاندا تۇغماس ئاياللارغا توغرا مۇئامىلە قىلغىلى
بولىدۇ 48
«3- شەخس» نىڭ ئالدىنى قانداق ئېلىش كېرەك 51

«3- شەخس» نىڭ پەيدا بولۇشىغا قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەك 55
ئەر ياكى خوتۇن ئاجرىشىش تەلىپىنى قويسا قانداق قىلىش كېرەك 59
ئەقىللىق خوتۇن بىلەن ھاماقەت خوتۇننىڭ پەرقى 62
قانداق قىلغاندا ياخشى ئەر بولغىلى بولىدۇ 65
ئەر - خوتۇنلار كېينىنشىنىڭ ماسلىشىشچانلىقى ۋە گۈزەللىك 68
ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناقلىقنى كۈچەيتىدىغان ئاجايىپ 8 مىنۇت 71
ئاياللار نېمە ئۈچۈن تولا گەپ قىلىدۇ 75
ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا سوغۇقچىلىق كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەبلەر 78
ئەر - خوتۇنلار قانداق قىلغاندا «مېھمان» دەك ئۆتۈشەلەيدۇ 81
«ئۆي - ئوچاقلىق بولۇش» بىلەن «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» نىڭ پەرقى ۋە ئالاھىدىلىكى 84
نېمە ئۈچۈن بەزى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا نىكاھلىق بولۇپ ئۇزاق ئۆتمەي ئوخشايلا زىددىيەت پەيدا بولىدۇ 89
بەختلىك ئائىلە قۇرۇشتا سۈپەتلىك تۇغۇشنىڭ مۇھىملىقى 92
سۈپەتلىك پەرزەنت كۆرەي دېسىڭىز 10 ئىشتىن خالىي بولۇڭ 109
ئائىلە تەربىيىسى قەدەم باسقۇچلۇق ئېلىپ بېرىلىشى كېرەك 111
مەكتەپ ۋە جەمئىيەت تەربىيىسى ئارقىلىق پەرزەنتلەرنى ئوبدان يېتىلدۈرۈش لازىم 115
ماتېرىيالدىن 119

بۇگۈنكى زامان ئايالىرى قانداق روھقا ئىگە بولۇشى كېرەك

دەۋر زامانلارنىڭ ئۆزگىرىشى، جەمئىيەت ۋە ئىلىم - پەننىڭ ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىشى ئاياللارنىڭ روھىي قىياپىتىگە زور تەسىرلەرنى كۆرسەتتى. بۇ «تەسىر» ئۇلاردا بۇرۇنقىغا ئوخشاشمايدىغان كۆزقاراشلارنى پەيدا قىلىپ، ئاياللارنىڭ ئالدىغا «بۇگۈنكى ئاياللاردا قانداق روھنىڭ بولۇشى» دىن ئىبارەت بىر مەسىلىنى قويدى. ئۇنداقتا بوگۈنكى ئاياللاردا زادى قانداق روھ پەيدا بولغاندا، ئاندىن دەۋر روھىغا ماسلىشالايدىغان، جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات سەۋىيىسىگە ئۇيغۇنلىشالايدىغان روھ ھازىرلانغان بولىدۇ؟ بۇنى تۆۋەندىكى بىرقانچە تەرەپكە يىغىنچاقلاش مۇمكىن:

1. كونا ئەنئەنىۋى قاراشلارنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلۇش روھى بولۇشى كېرەك

ئاياللارنىڭ خۇددى ئەرلەرگە ئوخشاشلا ئىنسان ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەسلىك، ئاياللارنىڭ ھەرقانداق ساھەدە ئەرلەر قىلغان ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالايدىغانلىقىنى توغرا مۆلچەرلىيەلمەسلىك، بولۇپمۇ ئۇزاقتىن - ئۇزاققا داۋاملىشىپ كەلگەن كەمسىتىش، پەس كۆرۈش ئىدىيىلىرىنىڭ تەسىرىدىن ئاياللارنىڭ ئۆزىنى ئۆزى بايقىشى، چۈشىنىشى، تەھلىل قىلىشى يېتەرلىك بولمىغاچقا، ئۆزىنىڭ قەدىر-قىممىتىنى ئالدى بىلەن ئۆزى قىلىش روھى توۋەن بولۇپ كەلدى. نۆۋەتتىكى ۋەزىيەتنى تونۇش، زامانغا ماسلىشىش، ئەرلەر بىلەن

باراۋەر ئورۇندا تۇرۇش ئۇچۇن ئالدى بىلەن ئەنئەنىۋى قاراشلارنىڭ ئاسارىتىدىن ئۇزۇل - كېسىل قۇتۇلۇش روھىنى تۇرغۇزۇش كېرەك.

2. ئىلىم - پەن ئىگىلەش روھى بولۇشى كېرەك

نۆۋەتتىكى ئىسلاھات - ئېچىۋېتىش ۋەزىيىتىدە جەمئىيەتنىڭ تېز راۋاجلىنىشى، پەن - تېخنىكىنىڭ ئالغا بېسىشى ئوخشاش بولمىغان ھەرقايسى قاتلاملاردىكى ئاياللارغا يېڭى ۋە تېخىمۇ يۇقىرى تەلەپ قويماقتا. ئاياللار يېڭى بىلىم ۋە تېخنىكىنى ئۆگىنىش، ئىگىلەشكە جىددىي موھتاج بولماقتا. يېزا ئاياللىرى ئۇچۇن ئېيتقاندا، ئېتىز-ئېرىق ئەمگىكىدىن كەڭ ئىقتىسادىي ساھەگە قاراپ يۇزلىنىشتە پەقەت جاپا چېكىپ، تەر ئاققۇزۇپ ئىشلىگەن بىلەنلا بېيىغلى بولمايدۇ. پەن - مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئۆگىنىپ، يېڭىدىن گۈللىنىۋاتقان يېزا- ئىگىلىك پەن - تېخنىكىسىنى قوللىنىپ، مۇئەييەن زامانىۋى ۋاستىلەر ئارقىلىق تاۋار ئىشلەپچىقىرىشىنى راۋاجلاندۇرۇپ، يېزا ئىقتىسادىنى گۈللەندۇرۇش كېرەك. پەن - مەدەنىيەت بىلىملىرىنىڭ ھەربىر ئايالغا نىسبەتەن ئېيتقاندا پايدىسى كۆپ. پەن - مەدەنىيەت بىلىملىرىنى ئۆگىنىشنى قاچانلا باشلىسا كېچىكمەيدۇ. ھازىر بەزى يېزا ئاياللىرى بىر تەرەپتىن ئەمگەك قىلغاچ بالا - چاقىلىرىغا قارىسا، يەنە بىرتەرەپتىن سىرتتىن ئوقۇش ئۇنىۋېرسىتېتلىرىدا، كەچلىك كۇرسلاردا ئوقۇماقتا. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشى ھەرگىز دىپلوم ئۈچۇن بولماستىن، بەلكى قالاقلىق، نادانلىقتىن قۇتۇلۇش، ئەلۋەتتە. مەيلى خىزمەت ياكى ئائىلە ئىشلىرى بولسۇن ئىلىم - پەندىن ئايرىلىشقا بولمايدۇ، پەن - مەدەنىيەت بىلىمى بولمىغان كىشىلەر نادان، قالاق كېلىدۇ. بۇنداق كىشىلەر تۆۋەن ئورۇندىن قۇتۇلالمايدۇ، دەۋرىنىڭ ئېقىمى تەرىپىدىن شاللىنىپ تاشلىنىدۇ.

3. مۇستەقىلچانلىق روھى بولۇشى كېرەك

بۈگۈنكى زامان ئاياللىرى — ئۆزىنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى

ساقلايدىغان، ئۆز - ئۆزىگە كۆيۈنىدىغان، ئۆز - ئۆزىنى قەدىرلەيدى-
غان، ئۆز - ئۆزىنى كۆچەيتىپ باردىغان يېڭى تىپتىكى ئاياللاردىن
بولۇشى كېرەك. جىسمانىي ۋە پسىخىك جەھەتتە ئومۇميۈزلۈك ساغ-
لام تەرەققىي قىلغان، روھىي جەھەتتە تامامەن مۇستەقىللىققا ئىگە
كىشىلەردىن بولۇشى كېرەك. ئائىلە تۇرمۇشىدا ئەرلەرگە بېقىنىدى-
غان ھالەتنى ئۆزگەرتىشى، كۇن بويى ئېرىنىڭ سايىسىغا قاراپ
يۇرمەسلىكى، بەلكى ئېرى بىلەن تەڭ- باراۋەر ئاساستا ئائىلە ئىشلە-
رىنى باشقۇرۇشى ۋە ئۆزئارا ھەمكارلىشىپ ئائىلىنى روناق تاپتۇرۇ-
شى كېرەك. ئىجتىمائىي تۇرمۇشتا ئاياللار ئۆزىنى ئاجىز دەپ قارايى-
دىغان روھىي ھالەتنى تۇگىتىپ، ئىلگىرىكى بېكىنمە ھالەتتىن قۇتۇ-
لۇپ، ئىجتىمائىيلاشقان ئېچىش تىپىدىكى يېڭى يولغا قاراپ مېڭىشى
كېرەك.

4. ئومۇمىي ۋەزىيەتنى چىقىش قىلىش روھى بولۇشى كېرەك

ئاياللارنىڭ ئىدىيە ۋە ھەرىكىتى تار دائىرىدە چەكلىنىپ قالماس-
لىقى كېرەك، ئۇلار يالغۇز ئۆزىنى ۋە ئۆزىنىڭ ئائىلىسىنىلا ئويلە-
ماستىن، بەلكى باشقىلارنى، دۆلەتنى ۋە جەمئىيەتنى ئويلاپ غايە-
لىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان كىشىلەردىن بولۇپ
چىقىشى لازىم. ئۇلاردا كەسىپ ئۇچۇن كۇرەش قىلىش روھى ۋە
باشقىلار ئۇچۇن ئۆزىنى قۇربان قىلىشتىن ئىبارەت پىداكارلىق روھى
بولۇشى كېرەك.

5. رىقابەتلىشىش روھى بولۇشى كېرەك

بەزى ئاياللاردا ئۆزىگە ئىشىنىش روھى كەمچىل. ئۇلار پەقەت
قارشى تەرەپنىڭ يول قويۇشىغا تايىنىپ غەلىبىنى قولغا كەلتۇرمەكچى
بولىدۇ. باراۋەرسىزلىك روھىي ھالىتى ئارقىلىق قولغا كەلتۇرگەن
تەڭ باراۋەرلىك ھەقىقىي تەڭ باراۋەرلىك ھېسابلانمايدۇ. ئەرلەرنىڭ
ئارقىسىدا قېلىشقا تەن بېرىپ، ئەرلەر بىلەن بەسلىشىشنى خالىماس-

لىق روهىي هالىتى ئاياللارنىڭ بىر ئاجىزلىق نۇقتىسى هېسابلىنىدۇ. نۆۋەتتە كۆپ ساندىكى ئاياللار يەنىلا مۇشۇ ئېقىم بويىچە ئىش كۆرمەكتە، لېكىن ئىجتىمائىي تەرەققىيات يۇزلىنىشىدىن قارىغاندا، بۇنىڭ چىقىش يولى بولمايدۇ. ئېلىمىزدە ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى يولغا قويۇلغاندىن بۇيان، ئىلگىرى يولغا قويۇلغان يېزا ئىگىلىكىنىڭ بىر يۈرۈش ئىجتىمائىي باشقۇرۇش شەكلىنىڭ ئورنىنى سوتسىيالىستىك تاۋار ئىگىلىكى ئاساسىدىكى زامانىۋى باشقۇرۇش شەكلى ئىگىلىمەكتە. رىقابەت جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ پىشانىگى ۋە ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى بولۇپ قالدى. شۇڭا، ئاياللار ئۆزىنى كۈچەيتىپ بېرىشى، ئەرلەر بىلەن رىقابەتلىشىشكە جۈرئەت قىلىشى ۋە ماھىرلىق بىلەن ئىش قىلىشى، بارلىق ئىشتا ئەرلەر بىلەن تەڭ مېڭىشى، ھەتتا بەزى جەھەتلەردە ئەرلەردىن ئېشىپ كېتىشى كېرەك. ئەگەر ئۇنداق قىلماي داۋاملىق تۇرىدە ئۆزىنى ئاجىز ھېسابلاۋېرىدىكەن، جەمئىيەت تەرەققىياتىنىڭ دولقۇنىدا شاللىنىپ تاشلىنىدۇ.

بۈگۈنكى زامان ئاياللىرى ئۆزلىرىنىڭ ئالاھىدىلىك ۋە ئۇستۇنلۈكىدىن مۇۋاپىق پايدىلىنىپ، خىزمەت ۋە تۇرمۇشتا ئۆزلىرىنىڭ ئۇستۇنلۈكى ۋە كۈچ - قۇدرىتىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ئەرلەر بىلەن بولغان ئورتاق كۈرەش داۋامىدا يېتەرسىزلىكلىرىنى تولۇق بايقاپ، ئەرلەرنىڭ قەيسەر، ئاقىلانە، كۈچلۈك، كەسكىن بولۇشتەك مىجەز- خاراكتېرىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆزئارا يېتەرسىزلىكلەرنى تولۇقلاپ، بۇ ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ خاسلىقىنى تېخىمۇ بېيىتىپ، كىشىلىك قەدىر- قىممىتىنى تېخىمۇ ئۆستۈرۈشى كېرەك.

6. يېڭىلىق يارىتىش روھى بولۇشى كېرەك

نۆۋەتتىكى ئىسلاھات ۋە ئېچىۋېتىش دەۋرىدە، جەمئىيەت كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان سۈرئەت بىلەن ئالغا قاراپ راۋاجلىنىپ، ئاياللاردا ئۆتكەنكى ھەرقانداق دەۋردىكىدىن كۈچلۈك تەخىرسىزلىكنى

پەيدا قىلدى. يېڭى ئىدىيە، يېڭى ئۇقۇم ۋە يېڭى ئۇچۇرنىڭ قوبۇل قىلىنىشى ئاياللارنى تېخىمۇ ئويغاتتى. ئاياللار جەمئىيەت تەرەققىياتى ئۈچۈن تولۇق ئىدىيىۋى تەييارلىق كۆرۈشى، يېڭى ئىدىيە، يېڭى كۆزقاراشلارنى قوبۇل قىلىشى، بېكىنمىچىلىك ۋە كونىلىقنى ساقلاش ھالىتىدىن ئۆزۈل - كېسىل قۇتۇلۇپ، ئالاقىلىشىش ۋە ئېچىش تېپىدىكى يولغا مېڭىپ، كەڭ زېمىندا ئۆزلىرىنىڭ ئىگىلىك يارىتىش يولىدىكى ھاياتي كۈچىنى تېخىمۇ كۈچەيتىشى كېرەك.

باراۋەرلىكنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرايلى

خۇسۇسىي مۇلۈكچىلىكنىڭ مەيدانغا كېلىشى بىلەن ئىنسانلار ئوتتۇرىسىدا يۇقىرى - تۆۋەن تەبىقىلەر شەكىللىنىپ، ئەرلەرنى ئەزىز، ئاياللارنى خار كۆرىدىغان ئەھۋاللار كېلىپ چىقتى. ئاياللار جەمئىيەتنىڭ ئەڭ تۆۋەن قاتلىمىدىكى كىشىلەر بولۇپ ھېسابلىنىپ ئېزىلىشكە باشلىدى. ئۇلار ئەكسىيەتچى سىنىپلار تەرىپىدىن سىياسىي جەھەتتە «پىشىپ يېتىلمىگەن كىشىلەر» دەپ جاكارلاندى ۋە «بالا تۇغىدىغان ماشىنا، ئۆي ساقلىغۇچى» قاتارىدا كۆرۈلدى. جۇڭگونىڭ فېئودالىق جەمئىيىتىدە فېئودالىق ئەدەپ - قائىدىگە قارشى تۇرۇپ، ئەركىنلىك، تەڭ باراۋەرلىك ھوقۇقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن كۈرەش قىلغان نۇرغۇن ئاياللار مەيدانغا چىققان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار فېئودالىق ئىستىبدات تۈزۈمىنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتەلمىدى. ئاياللار خارلىنىشتىن ئىبارەت ئېچىنىشلىق تەقدىردىن باشتىن - ئاياغ قۇتۇلالمىدى.

ئاياللارنىڭ خارلىنىشى ۋە كەمستىلىشىگە بىرىنچىدىن ئەينى

زامانلارنىڭ ئىجتىمائىي تۇرمۇسى سەۋەبچى بولسا، ئىككىنچىدىن ئايال-
لارنى ھاقارەتلەيدىغان سەپسەتە تارقاتقۇچىلاردۇر.

ئاياللارنى ھاقارەتلەش ھەم كەمستىشنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېر-
گە ئىگە نەزەرىيە ئاساسچىلىرى جۈملىگو ۋە چەت ئەللەردە مەۋجۇت.
مەسىلەن، مەملىكىتىمىزدىن كۇڭ فۇزى: «ئاياللارنىڭ چېچى ئۇزۇن
ئەقلى قىسقا»، «ئاياللارنى باقماق تەس، يېقىنچىلىق قىلساڭ ئەدەپ-
سىزلىك قىلىدۇ، يىراقلاشساڭ تاپا- تەنە قىلىدۇ» دېگەن. شى خىڭ
«يالغانچىلىق ھەققىدە» ناملىق ماقالىسىدە: «ئاياللارنىڭ يالغان گەپ
قىلىشى ئەرلەردىن كۆپ بولىدۇ» دېيىش ئارقىلىق، ئاياللارنىڭ بارا-
ۋەرلىكى ھەم ئازادلىققا قارشى تۇرغان. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئەنە
شۇنداق تۇرلۇك كۆزقاراشلىرىدا ئاياللارنى كەمستكەن، ھاقارەتلە-
گەن، بۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىدە ئاياللارغا بولغان خاتا
كۆزقاراشلارنىڭ يەنمۇ ئۇزاق مۇددەت داۋام قىلىشىنىڭ ئۇرۇقىنى
چاچقان.

بۇگۈنكى كۈندە ئاياللارنى تونۇش ھەم چۈشىنىشنى ئۆتكەنكى
ھەرقانداق زامان ۋە دەۋرلەر بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمىسمۇ، لې-
كىن ئەر - ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكىگە قارىتا ئوخشاش بولمىغان قاراش-
لار يەنىلا مەۋجۇت. بۇ خىل قاراشلار تۆۋەندىكىدەك بەش خىل ھالەتتە
گەۋدىلىك ئىپادىلەنمەكتە:

1) ئەر - ئاياللار باراۋەرلىكى ئاساسىي قانۇندا بەلگىلەنگەن
ئاياللارنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت، جەمئىيەت، ئائىلە
تۇرمۇشى قاتارلىق بەش جەھەتتە ئەرلەر بىلەن ئوخشاش ھوقۇققا ئىگە
بولۇشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، ئاياللارنى ئەرلەرگە ئوخشاش ياخشى
شارائىتقا ئىگە قىلىشتىن ئىبارەت، دېگەن قاراش.

2) ھازىرقى قانۇندىكى ئەر - ئاياللار باراۋەرلىكىنى رېئاللىقتە-
كى باراۋەرلىككە ئايلاندۇرۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ. بۇنىڭدا ئاساسلىقى

ئىنسانىي قەدىر - قىممەت، ئىززەت- ئابرۇي ۋە ھوقۇق - مەنپەئەت جەھەتتىكى باراۋەرلىكنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش، يەنى رېئال تۇرمۇشتا ئاياللارنىڭ ئىنسانىي قەدىر- قىممىتىگە، ھەر خىل ھوقۇق مەنپەئىتى- گە ھۆرمەت قىلىش ۋە ئاياللارنىڭ زىممىسىدىكى ئىنسانىيەتنى كۆپەي- تىشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئاياللار ئەمگىكىنىڭ ئىجتىمائىي قىممىتى- نى ئېتىراپ قىلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك، دېگەن قاراش.

3) ئەر - ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكنى ئۆلچەشتە، تۇغۇتنى ئىجتى- مائىي قىممەتنىڭ سىرتىغا چىقىرىپ تاشلايدىغان كۆزقاراشنى جەزمەن ئۆزگەرتىش لازىم. تۇغۇت جەھەتتىكى قىممەتنى كەسپىي ئىشلاردىكى قىممەت بىلەن بىرلەشتۇرگەندە، ئاندىن ئاياللارنىڭ ئومۇمىي ئىجتى- مائىي قىممىتى كېلىپ چىقىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئومۇمىي جەھەت- تىن ئېيتقاندا، كەسپىي ئىشلاردا ئەر- ئاياللار ئوتتۇرىسىدا مەلۇم پەرق بولۇشى نورمال ئەھۋال، دېگەن قاراش.

4) ئىجتىمائىي مۇھىت ئەر- ئاياللار باراۋەرلىكىنىڭ ئىشقا ئاشۇرۇلۇشىنى چەكلەپ كەلمەكتە. شۇنىڭ ئۈچۈن، رىقابەتكە ئايال- لارمۇ تەڭ قاتنىشالايدىغان ياخشى مۇھىت يارىتىش كېرەك، دېگەن قاراش.

5) ئىچكى ئامىل ھەل قىلغۇچ ئامىل بولۇپ، ئاياللار ئۆزلىرى- نىڭ تىرىشچانلىقىغا تايىنىشى، بولۇپمۇ ھازىرقى باسقۇچتا ئۆز- ئۆ- زىنى تونۇش ۋە رىقابەتلىشىش ئىڭىنى كۈچەيتىش ئاياللارنىڭ ئالدىغا قويۇلغان ئەڭ مۇھىم ۋەزىپە، دېگەن قاراش.

ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرۇش نۆۋەتتە ھەممە كىشى كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەرنىڭ بىرى بولغان بولسى- مۇ، ئەمما قاراش، چۈشەنچە جەھەتلەردە يۇقىرىقىدەك ئوخشاشماس- لىقلار مەۋجۇت، ھەتتا يۇقىرىدىكى بەش خىل قاراشلارنىڭ بەزىلىرىگە قارايدىغان بولساق، چۈشەنچە ھەم قاراشلارنىڭ خىلىلا يېتەرسىزلى-

كىنى، بۇنىڭغا قارىتا نەزەرىيە جەھەتتە تەشۋىقاتنى يەنمۇ كۈچەيتىپ، ئەمەلىي ئىشلاردا ئۇنۇمنى قولغا كەلتۈرۈشنىڭ تېخىمۇ مۇھىم ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايمىز.

ھەرقانداق كىشى شۇنى ئىككىلەنمەستىن ئېنىق تونۇپ يېتىشى كېرەككى، ئايال دېمەك ئانا دېمەكتۇر، ئانا دېمەك ئايال دېمەكتۇر. ئاياللارنى خورلىغان، ھاقارەتلىگەن ۋە كەمسىتكەن ھەرقانداق جەمئىيەت تەرەققىي قىلالمايلا قالماستىن، بەلكى چۈشكۈنلىشىش ۋە خاراب-لىشىشقا قاراپ يۈزلىنىدۇ. شۇڭا، جەمئىيەت ئۆزىنىڭ ئىجتىمائىي تۈزۈلمىسىنى يېڭىلىماقچى يېڭى ئىجتىمائىي ئاڭنى تۇرغۇزماقچى بولىدىكەن، ئالدى بىلەن ئاياللارنىڭ ئىجتىمائىي ئورنىنى تېگىشلىك باسقۇچقا كۆتۈرۈپ، ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكىنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرۇشى كېرەك.

ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىدىكى توسالغۇلار ۋە ئۇنى يېڭىشنىڭ ئۇسۇللىرى

نۆۋەتتە ئىختىساسلىق كىشىلەرنى، بولۇپمۇ ئاياللارنى ھاكىمىيەتكە قاتناشتۇرۇش ۋە كارخانىلارنىڭ رەھبەرلىكىگە تاللاش مەسىلىسى ھەر دەرىجىلىك تەشكىلات تارماقلىرىنىڭ ئەھمىيەت بېرىشىنى قوزغاپ، بەزى نەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلگەن بولسىمۇ، ئەمما كۆپلىگەن رەھبەرلەر ئايال كادىرلارنى تاللاشتا ئاكتىپ، تەشەببۇسكار بولمىغانلىقتىن، نۇرغۇن ئىختىساسلىق ئاياللار يەنىلا كۆمۈلۈپ قالماقتا. شۇ سەۋەبتىن رەھبەرلىك بەنزىدە ئايال كادىرلارنىڭ نىسبىتى ناھايىتى ئاز، سىياسەت بەلگىلەيدىغان ئورگانلاردا ئايال كادىرلار يوق

دېيەرلىك بولماقتا. ئۇنداقتا ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىدىكى توسالغۇلار قايسىلار؟

1) بىر تەرەپلىمىلىك قاراشتىن پەيدا بولغان توسالغۇ. بەزى ئىدارىلەر كادىرلارنى ئۆستۇرۇشتە ئاغزىدا ئەر - ئاياللارغا قويۇلغان ئۆلچەم ئوخشاش دېسىمۇ، ئەمەلىيەتتە يەنىلا پەرق بار. ئەر يولداشلار ئادەتتە خىزمەتتىكى ھۆددىسىدىن چىقالمىسىلا بولدى، ئايال يولداشلار ھەممىنى بېسىپ چۈشسىمۇ، يەنىلا ئۇلاردىن قۇسۇر ئىزدەيدۇ. رەھبەرلىك بەنزىگە كىرگەن ئاياللارنىڭ كۆنى تېخىمۇ تەس. ئۇلار سۆز-ھەرىكەتتە، كىيىنىش - ياسىنىشتا ئازراقلا ئېھتىيات قىلمايدىكەن، ئاسانلا سۆز - چۆچەك تارقىلىدۇ، ھەتتا ئابرۇيى تۆكۈلۈپ كېتىشىمۇ مۇمكىن. مەسىلەن، خىزمەتنى ئالاھىدە ئىشلەپ يېڭىلىق يارىتقان ئاياللارنى «مۇز چىراي»، «ئاياللىق ھېسسىياتى يوق» دەيدۇ، يۈرۈش- تۇرۇش، كىيىنىشكە دىققەت قىلغان ئاياللارنى «ئىستىلى بۇزۇق» دەپ گۇمانلىنىدۇ.

2) بەزى «نەزەرىيە تەتقىقاتى» دىن كېلىپ چىققان توسالغۇ. بەزى ئىقتىسادشۇناسلار ئىسلاھات جەريانىدا بارلىققا كەلگەن يېڭى ئەھۋال، يېڭى مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلغاندا، «ئاياللار باشقىدىن ئائىلىسىگە قايتىپ ۋاپادار خوتۇن، مېھرىبان ئانا بولۇشى كېرەك» ، «ئاياللار يولداشلارنىڭ مائاشىنى ئەر يولداشلارغا قوشۇپ بېرىپ شتاتنى قىسقارتىپ، ئەمگەك ئىشلەپچىقىرىش ئۇنۇمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش لازىم» دېگەننى ئوتتۇرىغا قويسا، يەنە بەزىلەر «ئىككىدىن بىرىنى ساقلاپ قېلىش» (ئەرنى، ياكى ئاياللىنى) تەشەببۇسىنى ئوتتۇرىغا قويماقتا. مانا بۇنداق «ئاساسى بىر، شەكلى ھەر خىل» بولغان «نەزەرىيە تەتقىقاتى» ئاياللارنىڭ سىياسىي ئىشلارغا قاتنىشىشىغا پاسسىپ تەسىر كۆرسەتمەكتە.

3) ئاياللارنىڭ ئۆز- ئۆزىنى كەمسىتىش، ئۆز - ئۆزىنى ئاجىز

چاغلاش ۋە ئەرلەرگە بېقىنىۋېلىش روھىي ھالىتىدىن كېلىپ چىققان توسالغۇ. ئاياللارنىڭ بۇنداق روھىي ھالىتى خېلى كۆپ ساندىكى ئەرلەردە «ئاياللارنىڭ ساپاسى تۆۋەن، ئاياللار شەكىل ئۇچۇنلا رەھبەرلىك بەنزىلىرىگە كىرگۈزۈلىدۇ» دەيدىغان ئىدىيىلەرنى پەيدا قىلماقتا. ئەمەلىيەتتە ساپاسى تۆۋەن بولۇش پەقەت ئاياللار ئىچىدىلا مەۋجۇت بولۇپ قالماستىن، ئەرلەر ئىچىدىمۇ مەۋجۇت. ئاياللاردىكى ساپاسى تۆۋەن بولۇش پۈتكۈل ئاياللار ئېقىمىنىڭ ئاساسىنى شەكىللەندۈرەلمەيدۇ. ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا، ئەر كادىرلارنىڭ ئىچىدە ئادەتتىكى ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدىغانلىرىمۇ بار، ئۇنداق ئىكەن، ئەرلەرنىڭ ئاياللارغا بولغان ئۇنداق قارىشىنىڭ پەيدا بولۇشىنى ئاياللار ئۆز- ئۆزىگە ئىشىنىش، ئۆز- ئۆزىنى قەدىرلەش، مۇستەقىل ياشاشقا ئىنتىلىشتەك روھىي ھالەتنىڭ تەسىرىدىن ربئاللىققا ئايلانغان ئەمەلىيىتى ئارقىلىق تۈگىتىشى لازىم.

4) ئاياللار ئىچىدە ئىختىساسلىقلار ئاز دېگەن قاراش بىلەن ئاياللار كەسىپ بىلەن تۇرمۇشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلالمايدۇ، دېگەن قاراشتىن كېلىپ چىققان توسالغۇ. ئادەتتىكى كىشىلەرلا ئەمەس، ھەتتا بەزى رەھبىرىي يولداشلارمۇ ئايال كادىرلارنىڭ ئۆستۈرۈلۈشىگە ئەھمىيەت بېرىۋاتىدۇ، ئەمما ئاياللار ئىچىدە رەھبىرىي كادىر بولۇش لاياقىتىگە توشىدىغانلارنىڭ سانى ئىنتايىن كەم بولغاچقا، تاللاشقا تەسىر كۆرسىتىۋاتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە بەزى ئايال يولداشلار رەھبەرلىك ئورنىغا چىققاندىن كېيىن، كەسىپ بىلەن تۇرمۇشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلالمىدى، ھەتتا ئائىلىسى بۇزۇلۇپ، غەم - قايغۇ ئىچىدە قېلىپ، ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىش ئوبرازىغا تەسىر يەتكۈزدى، دېيىشمەكتە. بىز بۇنىڭغا قارىتا كىچىككىنە مۇھاكىمە يۈرگۈزۈپ ئۆتۈپ كەتسەك ئارتۇقچە بولماس.

بىرىنىڭ ئىككىگە بۆلۈنۈش نۇقتىسىنىڭ زىرىدىن قارىغاندا، ئاياللار ئىچىدە ئىختىساسلىق كىشىلەرنىڭ كەمچىل بولۇشى بىر پاكىت. ئائىلە ئەمگىكى ئىجتىمائىيلىشىش دەرىجىسىدىن خېلى يىراق تۇرۇ-ۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، ئاياللا رەھبىرلىرى كادىرلار كەڭ ئاياللارغا ئوخشاشلا ئېغىر ئائىلە ئىشلىرىدىن قۇتۇلالمايدۇ. ئادەتتە ئاياللا كا-دىرلارمۇ ئائىلە ئەمگىكى ئۈچۈن ھەر كۈنى 3—4 سائەت ۋاقىتنى سەرپ قىلىدۇ، ئۇچ ۋاخ تاماق ئېتىش، ئۇششاق-چۈششەك سودا-سېتىق ئىشلىرى، پەرزەنتلەرنى تەربىيىلەش، قېرىلارنى بېقىش، ئائىلىنىڭ يېقىنقى ئىشلىرىنى پىلانلاش قاتارلىق ئىشلارنى قايسىبىر ئاياللا قىلمايدۇ؟ ئاياللار كەسىپ ۋە ئائىلىدىن ئىبارەت ئىككى ئېغىر يۈكنى تەڭلا زىممىسىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن، ئەرلەردەك زېھنىي كۈچ-كىنىڭ ئۈرغۇپ تۇرۇشى ناھايىتى تەس. ئەگەر مۇشۇ خىل ھالەتنىڭ شەكىللىنىشى، كەسىپ بىلەن تۇرمۇشنىڭ مۇناسىۋىتىنى بىرتەرەپ قىلىشنى بىلمىگەنلىكتىن بولدى دېيىلسە ئانچە توغرا بولمايدۇ، ئەل-ۋەتتە.

نىكاھتىن ئاجرىشىش مەسىلىسىگە كەلسەك، نىكاھتىن ئاجرە-شىش تەبىئىي ئەھۋال بولسىمۇ، لېكىن ئاياللىنىڭ رەھبەرلىك ئورۇنغا چىقىشى بىلەن ئەسلىدىكى ئىناق ئائىلىدە ئۆزگىرىش بولۇپ، نىكاھ-تىنى ئاجرىشىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىۋاتقان ئەھۋاللار ھەقىقەتەن مەۋ-جۇت. بۇنداق ئەھۋالنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىكى ئاساسلىق ئۇسۇل ئەر-لەرنىڭ ئىدىيىسىنى ئازاد قىلىش، ئەر-ئاياللار باراۋەرلىكىنى ئېغىز-دا ئەمەس، ئەمەلىي ھەرىكەتتە ئىپادىلەشتۇر. بىز ئادەتتە «مۇۋەپپە-قىيەت قازانغان ئەرنىڭ كەينىدە ئارقا تەرەپ بولۇپ بەرگەن ئىشچان ئاياللدىن بىرسى بار» دەيمىزغۇ؟ ئۇنداق ئىكەن، «مۇۋەپپەقىيەت قا-زانغان ياكى قازانماقچى بولغان ئاياللنىڭ كەينىدە ئىشچان ھەم كۆيۈم-چان ئەردىن بىرسى بار» بولسا نېمىشقا بولمايدىكەن؟ دېمەكچى بولغان

گەپىمىزنى يىغىنچاقلىساق، ئائىلىدە ئەر چوقۇم ئۆي ئىشلىرىنى سېنىڭ - مېنىڭ دەپ ئايرىماسلىقى، زۆرۈر تېپىلغاندا، ئىككىلەنمەي كۆپرەك قىلىشى، سىياسىي جەھەتتە پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى ئايالىلارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىنى تەشۋىق قىلىش بىلەنلا چەكلەپ قويماي، تەشۋىقاتنىڭ ئەمەلىي ئۈنۈمىنى قولغا كەلتۈرۈشى كېرەك.

5) ئايالىلارنىڭ ئادەتتە كۆڭۈل بۆلىدىغىنى تۇرمۇشتىكى ئۇششاق ئىشلار تۇرسا، قانداقسىگە ھاكىمىيەت ئىشلىرىغا قاتنىشالىسۇن دەپ گەن قاراشتىن پەيدا بولغان توسالغۇ. بۇنداق قاراشنى خاتا دېگىلى بولمايدۇ. چۈنكى، بىز ئادەتتە چوڭ ماگىزىنغا كىرگىنىمىزدە ئالدىغا خېرىدار كەلمىگەن بىرقانچە ئايال مال ساتقۇچىلارنىڭ بىر يەرگە توپلىشىۋېلىپ، قايسىبىر يېڭى مودا كىيىملەر ھەققىدە، قايسىبىر دوستىغا بەك ياراشقان كىيىملەر توغرىسىدا، بۇنىڭدىن باشقا ئالتۇن زىبۇ زىننەت بۇيۇملىرى، گىرىم بۇيۇملىرى، غەيۋەت - شىكايەت ئۈستىدە پاراڭلىشىۋاتقانلىقىنى بايقايمىز. بۇنداق ئادەت يالغۇز مال ساتقۇچىلاردىلا ئەمەس، ئايال ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ھەرقاندىقىدا، ئائىلە ئايالىلىرىدىمۇ بولىدۇ. ئەمما، تۇرمۇشنىڭ گېپىنى ئەرلەرمۇ قىلىدىغۇ؟ ئۇلاردىن ئىككى - ئۈچى بىر يەرگە كەلسە تۇنۇگۈن كىم- كىملەر بىلەن نەچچە بوتۇلكا ھاراق ئىچىشكەنلىرىنى، قانداق گەپلەرنى تالىشىپ ئاخىرىدا جېدەل- ماجىرا قىلىشىپ سورۇن بۇزۇل- غانلىقىنى تىلغا ئېلىشىدىغۇ؟ يەنە قايسىبىر تىجارەت، قايسىبىر كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرى توغرىسىدا گەپ قىلىشىدىغۇ؟ شۇڭا بۇنىڭدا ئالدىراپ ئايالىلارنى ھە دېسىلا «ئۇششاق ئىشلار» توغرىسىدا سۆزلەپ يۈرۈيدىغان قىلىپ مۇتلەقلەشتۈرۈۋەتمەسلىك لازىم. مۇبادا ئايالىلار ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشنى رەت قىلسا، شارائىتى يار بېرىدىغان ئورۇنلاردا پەن - تېخنىكا بىلەن شۇغۇللىنىشنى خالىمىسا، تەتقىقات بىلەن شۇغۇللىنىشنى تەشكىل ئورۇنلاشتۇرغاندا، ئۇنى «قىلالمايمەن» دەپ

پوزىتسىيە بىلدۇرسە، ئەرلەر قىلىۋاتقان يەنە باشقا ئىشلارنى قىلىشنى ئورۇنلاشتۇرغاندا باش تارتسا، نىمە ئىش قىلىشنى خالايسىز، دەپ بىراۋ سوراپ قالسا «تۇرمۇشتىكى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى قىلىشنى خالايمەن» دەپ جاۋاب بەرسە، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇنداق دېگۈ- چىلەر بارلىق ئاياللارنىڭ مۇتلەق كۆپ سانىنى ئىگىلىسە، ئۇ ھالدا «ئاياللارنىڭ ئادەتتە كۆڭۈل بۆلىدىغىنى تۇرمۇشتىكى ئۇششاق ئىشلار تۇرسا، قانداقسىگە ھاكىمىيەت ئىشلىرىغا قاتنىشالىسۇن» دېگەن يە- كۈننى چىقارساق توغرا بولاتتى. لېكىن، ئەھۋال ئۇنداق بولماي تۇرۇپ، ئەر- ئاياللار باراۋەرلىكى، ئەر- ئاياللار ئازادلىقى ھەققىي ئىشقا ئاشماي تۇرۇپ، ئاياللارغا بۇنداق باھا بېرىش ھەقىقەتەن بىرتە- رەپلىمىلىكتۇر.

يۇقىرىقىدەك تۇرلۇك توسالغۇلار ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنى- شىشىغا پۈتلىكاشاڭ بولماقتا. شۇڭا، ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنى- شىشىغا تولۇق ھەم ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، تۆۋەندىكى بىرقانچە ئۇسۇللارغا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك:

1) ئىختىساسلىق ئاياللاردىن رەھبەرلىككە تاللاپ كىرگۈزۈشنى ئەڭ ياخشى ھوقۇقلۇق ئورگان تەشكىل قىلىشنىڭ مۇھىم بىر شەرتى قىلىش كېرەك. ئەر- ئاياللار مەيلى فىزىئولوگىيە جەھەتتە ياكى پسىخىكا جەھەتتە بولسۇن، ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە. ئەگەر بىر رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىدا ھەم ئەرلەرنىڭ قەيسەر، باتۇر، تېز، كەسكىن، كۆكسى - قارنى كەڭ ۋە نەزەر - دائىرىسى كەڭ بولۇشتەك ئالاھىدىلىك جارى قىلىنسا، ھەم ئاياللارنىڭ سەۋرچان، ئەستايىدىل، ئېھتىياتچان، جاپادىن قورقمايدىغان ئارتۇقچىلىقى جارى قىلدۇرۇلسا، ئەزمىلىك قىلىپ ئىشنى ئاقىستىدىغان، قارامىلىق قە- لىپ خىزمەتتىن چاتاق چىقىرىپ قويىدىغان ئەھۋاللارنىڭ ئالدى ئې- لىنىپ، خىزمەت ئۇنۇمى زور دەرىجىدە يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ.

ئامبرىكىنىڭ ۋايۇمىڭ شتاتى بۇنىڭدىن بىر ئەسىر ئىلگىرى ئاياللارنى ھۆكۈمەت خىزمىتىگە قاتناشتۇرۇش مەسىلىسى ئۇستىدە دادىل سىناق ئېلىپ بارغان ئىدى. ئۇلار 25 يىل سىناق قىلغاندىن كېيىن، بۇ بىر يېڭى شەيئىنى يۇقىرى دەرىجىدە مەدھىيىلىگەن ھەمدە پۈتۈن مەملىكەتتىكى باشقا شتاتلارغا ئاياللارنى ھۆكۈمەت ئىشلىرىغا قاتناشتۇرۇش ھەققىدە تەكلىپ بەرگەن.

2) ئىختىساسلىق ئاياللارنى رەھبەرلىككە تاللاشنى رەھبىرى ئورگاننى كەڭ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە قىلىش ۋە ئۇنى ئامما بىلەن زىچ ئالاقە باغلاشنىڭ يەنە بىر مۇھىم شەرتىگە ئايلاندۇرۇش كېرەك. ئايال كادىرلارنىڭ ئاياللار بىلەن تەبىئىي ھالدا مۇناسىۋەتتى بولىدۇ. ئۇلار ئاياللارنىڭ دەردى، ئارزۇسى ۋە تەلىپىنى ئەر كادىرلارغا قارىغاندا بىرقەدەر چۈشىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۇلار ئەرلەرگە قارىغاندا ئاياللارنىڭ مەنپەئىتىگە ۋەكىللىك قىلىشقا تېخىمۇ ھوقۇقلۇق. ئاياللارنىڭ رەھبەرلىك قىلىش ئىقتىدارى ئەرلەردىن قېلىشمايدۇ. ئەگەر بەزى جىسمانىي ئەمگەكلەرگە ئاياللارنىڭ فىزىئولوگىيىلىك ئالاھىدىلىكى مۇۋاپىق كەلمەيدۇ، دېيىلسە بۇ توغرا قاراش. لېكىن، رەھبەرلىك قىلىش خىزمىتى ئەقلىي ئەمگەكنى ئاساس قىلىدۇ. ئەر- ئاياللارنىڭ ئەقلىي جەھەتتە ھېچقانداق روشەن پەرقى يوق. شۇڭا، جىنسىي ئايرىما كەلتۈرۈپ چىقارغان رەھبەرلىك قابىلىيىتى دېگەن نەرسە زادى مۇمكىن ئەمەس. بۇ نۇقتىنى كۆپلىگەن پاكىتلار ئىسپاتلىغان. ئازادلىقتىن بۇيان، ئېلىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ئايال رەھبىرىي كادىرلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى ئۆز خىزمىتىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ، تەشكىل تاپشۇرغان ۋەزىپىنى تولۇق ئورۇندىغان كەلدى. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بېرى، ئاياللارنىڭ ئازادلىقى ھەرىكىتىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ۋە ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنىڭ چوڭقۇر ئېلىپ بېرىلىشىغا ئەگىشىپ، ئايال سىياسىئونلار، ئايال كارخا-

نىچىلار ۋە ھەرقايسى ساھە، ھەرقايسى كەسىپلەر بويىچە قابىلىيەتلىك ئاياللار كۆپلەپ مەيدانغا كەلمەكتە.

ئاياللارنىڭ رەھبەرلىك قىلىش ئىقتىدارى ئوبيېكتىپ ھالدا مەۋجۇت، ئۇنى ھېچقانداق كۈچ باسالمايدۇ. سىنىپىي جەمئىيەتتە گەرچە «ئەرلەر ئەزىز، ئاياللار خار» دېگەن كۆزقاراشنىڭ قاتمۇقات بېسىمى بولسىمۇ، لېكىن ئاياللارنىڭ تەشكىللەش، رەھبەرلىك قىلىش ئىقتىدارى يەنىلا ئۆزىنى نامايان قىلغان. مەسىلەن، ئېلىمىزدىكى پەم-پاراسەتلىك ۋۇزېتىيەن، قەلەم ۋە ئەلەمدە كامالەتكە يەتكەن ۋۇجاۋ خانىش، ياپونىيىنىڭ ئايال پادىشاھى چېي توڭ، ئەنگلىيىنىڭ ئايال پادىشاھى ۋىكتورىيالارنىڭ ھاكىمىيەتىنى باشقۇرۇش قابىلىيىتى كىشىلەرنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر بولغان. 1901- يىلى ئەنگلىيىنىڭ ئايال پادىشاھى ۋىكتورىيا ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ئەنگلىيىنىڭ گېزىتلىرى ئوبزور ئېلان قىلىپ، ئەنگلىيىنىڭ تارىخىدا ئايال پادىشاھلارنىڭ ئەر پادىشاھلارغا قارىغاندا مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىنى تەكىتلەپ، مەڭگۈ ئايال پادىشاھ قويۇشنى تەشەببۇس قىلغان. مۇشۇ ئەسىردىن بۇيان ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنىڭ ئۆزلۈكسىز تەرەققىي قىلىشى، ئاياللارنىڭ ئائىلە يۈكىنىڭ نىسبەتەن يەڭگىللىشى ۋە ئاياللارنىڭ تەربىيىلىنىش سەۋىيىسىنىڭ ئۆسۈشىگە ئەگىشىپ، ئاياللارنىڭ مۇھىم ۋەزىپىنى ئۇستىگە ئېلىشى ئۆزلۈكسىز كۆپەيمەكتە ھەمدە ئايال زۇڭلى، ئايال ۋەزىر، ئايال زۇڭتۇڭلار كەينى - كەينىدىن مەيدانغا كەلمەكتە.

3) ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشنى يالغۇز ئۇلارنىڭ ئۆز قىممىتىنى ئەملگە ئاشۇرۇش ھوقۇقى دەپ قارىماسىتىن، يەنە دۆلەت ئىشلىرىنى ئادا قىلىشنىڭ بۇرچى دەپ قاراش كېرەك. ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشى يالغۇز ئاياللارنىڭلا مەنپەئىتى ئۈچۈن بولماستىن، بەلكى نۆۋەتتە بىز ئورتاق ئەملگە ئاشۇرماقچى بولۇۋاتقان

ئۇلۇغۋار ئىشلىرىمىزنىڭ ئېھتىياجى. ئايالىلارنىڭ ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلىك ئورۇنلىرىدا سىياسەت بەلگىلەش ، باشقۇرۇش ئىشلىرىغا قاتنىشىشى ئۇلارنىڭ ھاكىمىيەت ئىشلىرىغا قاتنىشىشىدىكى تۈپ مەزمۇنلارنىڭ بىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. مۇشۇنداق بولغاندا ئۇلار ھەر دەرىجىلىك سىياسەت بەلگىلەيدىغان ئورگانلاردا ئايالىلارنىڭ مەنپەئىتىنى ۋە تەلىپىنى ئىنكاس قىلىپلا قالماي، بەلكى يەنە ئۆزلىرىنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىش ئاڭ سەۋىيىسىنى ۋە ئىقتىدارىنى ئۆستۇرىدۇ. بۇ، ئىختىساسلىق ئايالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى ئۈچۈنمۇ، رەھبىرىي ئورگانلارنى كەڭ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە قىلىش، شۇنداقلا ئۇنى كەڭ ئامما بىلەن زىچ ئالاقە باغلايدىغان قىلىش ئۈچۈنمۇ پايدىلىق.

4) ئايال كادىرلارنىڭ ئۆسۈپ - يېتىلىش يولىنى كېڭەيتىش ۋە ئايال كادىرلارنىڭ مەسىلەرنى مۇھاكىمە قىلىش قابىلىيىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشنى بىر خىل ئىجتىمائىي قۇرۇلۇش سۈپىتىدە تۇتۇش كېرەك. بۇنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، يالغۇز ئايالىلار بىرلەشمىلىرىنىڭ، ئايال كادىرلارنىڭ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى كۇپايە قىلمايدۇ. بۇنىڭغا ھەر دەرىجىلىك پارتىيە- ھۆكۈمەت ئورۇنلىرى، قىسقىسى پۈتۈن جەمئىيەت ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك. ئايالىلارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشى ئۈچۈن ئۇلارنى چۇشىنىدىغان، ئۇلارغا ئىشىنىدىغان ۋە قوللاپ قۇۋۋەتلەيدىغان ياخشى ئىجتىمائىي شارائىت يارىتىپ بېرىلىشى كېرەك. ئايالىلار بىرلەشمىلىرىمۇ تەشەببۇسكارلىق بىلەن ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار ۋە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمي كومىتېتلىرى، شۇنداقلا مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقىلىشىپ بۇ ئورۇنلارنىڭ ئايالىلارنىڭ سايلامغا، ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىغا ئېتىبار بېرىشىنى ھەم قوللاپ قۇۋۋەتلىشىنى قولغا كەلتۈرۈشى لازىم. ھەر دەرىجىلىك ئايالىلار بىرلەشمىلىرى ئەمەلىيەتكە چوڭقۇر چۆكۈپ، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، سىياسىي كېڭەش ئەزالىرى نامزاتىنى كۆر-

سىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى، شۇنداقلا زامانىۋى تەشۋىقات قوراللىرىدىن پايدىلىنىپ، ھەر تەرەپلىمە ۋە كۆپ قاتلاملىق تەشۋىقات خىزمىتىنى قانات يايدۇرۇپ، ئاياللارنىڭ رەھبەرلىك قىلىش ئىقتىدارىنى ئوبيېكتىپ ھالدا مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى، ھېچقانداق كۆچنىڭ ئۇنىڭ ئورنىنى باسالمايدىغانلىقىنى ئوبدان تەشۋىق قىلىشى، شۇ ئارقىلىق جەمئىيەتتە ئاياللارغا قارىتا توغرا كۆزقاراش تىكلەش، ھەمدە ئاياللارنىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشنىڭ زور ئەھمىيىتىنى پۈتۈن جەمئىيەتكە تونۇتۇش لازىم. جۇملىدىن ئايال ۋەكىللەرنىڭ، ئايال رەھبىرلىرى كادىرلارنىڭ، مۇنەۋۋەر ئاياللارنىڭ ئىسلاھات جەريانىدا قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىشى لازىم.

كەڭ ئاياللار، ئايال كادىرلار ئۆزىنى ھۆرمەتلەش، ئۆزىنى كۈچەيتىش، ئۆزىگە تايىنىش، ئۆزىگە ئىشىنىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، جەڭگىۋار روھ ۋە ئەلا نەتىجىلەر بىلەن جەمئىيەتنىڭ ئېتىراپ قىلىشىنى قولغا كەلتۈرۈشى، شۇنداقلا ئاياللار يەنە ئەرلەرنىڭ قارشى تەرىپىدىكى بىر پۈتۈن گەۋدە بولۇش سۈپىتى بىلەن جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىگە ماسلىشىشى، سىياسىي پائالىيەتلەرگە قاتنىشىشى يەنى ئەرلەرگە ئوخشاشلا دۆلەتنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىي تۈرمۇشى ۋە ئىجتىمائىي تۈرمۇشىنى باشقۇرىدىغان ھوقۇق ۋە پۈرسەتتىن بەھرىمەن بولۇشى كېرەك.

ئاياللار گۈزەللىكنى قانداق چۈشىنىشى كېرەك

دۇنيادا گۈزەللىكنى سۆيمەيدىغان كىشى بولمىسا كېرەك. گۈ-

زەللىكنى سۆيۇش كىشىلەردىكى بىر خىل ئورتاقلىق بولسىمۇ، ئايال-
لار ئۇچۇن ئېيتقاندا، ئۇ ئاياللار ھاياتىنىڭ مۇھىم بىر تەركىبىي
قىسمى. ھۆسىن - جامالى كېلىشكەن، كىيىم - كېچەكلىرى يارا-
شىملىق، چاچ پاسونى ئۆزىگە ماسلاشقان، يۈرۈش - تۇرۇشى نازاكەت-
لىك، گەپ - سۆزلىرى جايىدا ھەم ئەدەپ- ئەخلاقلىق بولۇشىنىڭ
ھەممىسى گۈزەللىكنىڭ ئىپادىسى.

ئەمما، ئۇنداق ھەر تەرەپتىن قاملاشقان، نۇقسانسىز ئايالنى
تېپىش ھەقىقەتەن تەس. ئەلۋەتتە. شۇنداقتىمۇ كۇندىلىك رېئال تۇر-
مۇشىمىزدا قەدىرلەشكە، ھۆرمەتلەشكە، ئۇلگە قىلىشقا ئەرزىيدىغان
سانسىزلىغان ئاياللارنى ئۇچرىتىپ تۇرىمىز. چۇنكى، تولستوي ئېيتە-
قانداك: «ئادەملەر چىرايلىقلىقىدىن سۆيۈملۈك ئەمەس، بەلكى سۆ-
يۈملۈكلۈكىدىن چىرايلىقتۇر». ئاياللارنىڭ گۈزەللىكى كۆپ تەرەپ-
لەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، لېكىن بۇنىڭ ئاساسلىقى پسىخىكا جەھەت-
تىكى گۈزەللىكتۇر. بىز ئادەتتە مۇنداق گۈزەللىكنى قەلب گۈزەللە-
كى دەپمۇ ئاتايمىز. بۇنداق گۈزەللىكنىڭ دائىرىسى كەڭ بولۇپ،
كونكرېت ئىپادىلىگەندە: باشقىلارنىڭ دەردىگە دەرمان بولغاندىن كې-
يىن، ئاندىن ئۆز بەختىنى ئويلاش؛ چوڭلارنى ھۆرمەتلەش، كىچىك-
لەرنى ئىززەتلەش؛ باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشاللىق دەپ بە-
لىش؛ باشقىلارغا كۆيۈنۈش؛ جورىسىغا يار- يۆلەك بولۇش، كۆيۈ-
نۈش؛ سەمىمىيلىك بىلەن باشقىلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى تەرىپلەش؛
شەخسىي مەنپەئەت نۇقتىسىدىن ئاداۋەت ساقلىماي، كەڭ قورساق
بولۇش؛ ئاجىزلارغا ياردەم بېرىش؛ بېشىغا كۈن چۈشكەنلەرنى سەز-
گەندە، سېخىيلىق قولىنى سۇنۇش؛ باشقىلارنى ھۆرمەتلەش بىلەن
بىر چاغدا ئۆزىنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش؛ بولۇپ ئۆتكەن
ئىشلارنى سۆزلەۋېرىپ مەمەدانلىق قىلماي، ئۆزىنىڭ ئىنسانىي قەدىر-
قىممىتىنى ھەقىقىي تونۇپ يېتىپ، ئالغا ئىنتىلىش روھىغا باي

بولۇش؛ يۇرۇش- تۇرۇشتا، گەپ - سۆزلەردە سالاپەتلىك، چىقىشقاق بولۇش ۋە كىشىلىك مۇناسىۋەتتە خۇش پېئىل، ئەدەپ - ئەخلاقلىق بولۇش قاتارلىقلار.

ئەمما، بۇگۈنكى كۈندە نۇرغۇن ئاياللار «باشقىلارغا روبىرو تۇرمىسا ياشىماق قىيىن» دەپ قاراپ، ھەممە ئىشنى تەتۇرىسىگە بۇراپ، گۈزەللىكنى روھىي جەھەتتىن ئىزدىمەي، كىيىم- كېچەكتە مودا قوغلىشىش؛ ئىقتىسادىي جەھەتتە بولسا ئەمەلىي ئەھۋالىنىڭ يار بېرىدىغان - بەرمەيدىغانلىقى بىلەن ھېسابلاشماي، زىبۇزىننەتنى كۆز- كۆز قىلىش، چىراي تېرىسىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە قاراپ ئىش تۇتماي، قارىغۇلارچە گىرىم بۇيۇملىرىغا ئېسىلىۋېلىش؛ باشقىلاردىن بىرەر ئېغىز گەپنى كۆپرەك قىلىۋالسا (گەرچە ئورۇنسىز بولسىمۇ) ئۆزىچە كۆرەڭلەپ تېرىسىگە پاتماي قېلىش، ئادەمنىڭ قىممىتىنى ئىجادچانلىق نۇقتىسىدىن ئىزدىمەي، ئالغا ئىنتىلىشچانلىقى كۈچلۈك ھەم مەلۇم جەھەتتىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئېھتىماللىقى بارلارنى كەمسىتىشتەك ئەڭ ناچار بولغان ئادالمىش گۈزەللىكنى قوغلاشماقتا.

ئاياللارنىڭ گۈزەللىكنى قانداق تونۇش مەسىلىسى نۆۋەتتە ھەر- گىز نوقۇل ھالدىكى «گۈزەللىك» مەسىلىسى ئەمەس، مۇبادا ئۇنداق ناچار قاراش يەنە داۋام قىلىدىغان بولسا، ئاياللارنى ھەدىسلا سۆلەت- ۋازلىققا، مەنىسىز مەنمەنچىلىككە، ئۆزئارا ئىناقسىزلىققا ئۇندەيدۇ- دە، بۇنىڭ بىلەن ئۇنداق ئاياللارنىڭ كۆپ ۋاقتى بىھۇدە ئاۋارىچىلىك بىلەن ئۆتۈپ كېتىپ، ھازىرقى دەۋرنىڭ ئاياللاردىن كۈتۈۋاتقان تەل- پىنى ئورۇندىيالمايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئەسلىدىكى ئەقىل - پاراسەت- لىك، ئىشچان، باتۇرلۇق روھىي ھالىتى مۇجەسسەملەنگەن ئاياللىرى- مىز بۇگۈنكى كۈندە ئوخشاشلا گۈزەللىكنى روھىي ھالەتتىن ئىز- دەپ، چاكىنا گۈزەللىكنىڭ ئىسكەنجىسىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن تىرىش- چانلىق كۆرسىتىشى لازىم.

ئاياللارنىڭ بىر- بىرىنى قوللىشىنىڭ زۆرۈرلۈكى

بىرقانچە يىللاردىن بۇيان تەكتلىنىۋاتقان ۋە تەشۋىق قىلىنىۋاتقان ئەر- ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكى، ئاياللارنىڭ ئازادلىقى ۋە ئاياللار- نىڭ ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشى قاتارلىق مەسىلىلەر تېگى - تەكتىدىن ئالغاندا، پارتىيە - ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، شۇنداقلا ئەرلەرنىڭ ئايال- لارنى ھەر جەھەتتىن قوللىشىغا نىسبەتەن ئوتتۇرىغا قويۇلغان. ئەم- ما، بۇ مەسىلىلەردە يالغۇز پارتىيە، ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، شۇنداقلا ئەرلەرنىڭ ئاياللارنى قوللىشىلا كۇپايە قىلمايدۇ. بۇنىڭدا ئاياللار بىر- بىرىنى ئۆزئارا قوللىشىمۇ ئىنتايىن زۆرۈر.

ئاياللارنىڭ بىر- بىرىنى قوللىشىنى تۆۋەندىكى بىرقانچە تەرەپ- لەرگە يېغىنچاقلاشقا بولىدۇ.

1) ئۆزئارا ھەسەتخورلۇق قىلىشتىن ساقلىنىپ، بىر- بىرىنىڭ ياخشى تەرىپىنى قىلىش لازىم. ئاياللاردا ھەسەت قىلىش پسىخىكىسى ئەرلەر گە قارىغاندا كۈچلۈكرەك بولىدۇ. ھەسەتخورلۇق تۇرمۇشتىكى ئادەتتىكى ئىشلاردىن كېلىپ چىقىدىغان بولۇپ، ھەسەت قىلماسلىق ئىرادىسىنى تىكلىسىلا، ھېچقانچە ۋاقىت سەرپ قىلمايلا بۇ ئىللەتتىن خالىي بولغىلى بولىدۇ. مەسىلەن، ئەرلەرگە نىسبەتەن قايسىبىر تونۇش كىشىنىڭ ياكى دوستىنىڭ چېچىنى قانداق ياسىتىشى، قانداق كىيىنىشى بەربىر. ئەمما، ئاياللارغا نىسبەتەن يېقىن ئادەمنىڭ يېڭىدىن بىر خىل كىيىم كىيىشى، بىرەر تال ئۆزۈكنى ئارتۇق سېلىۋېلىشى، چېچىنى باشقىچە پاسوندا ياسىتىشى ... دېگەندەك ئىش- لارمۇ ئاغزىدا كۈلۈپ تۇرغىنى بىلەن ئىچىدە ھەسەت ئوتى قوزغىتە-

مدۇ. چۈنكى، ئاياللار پسخىكىسىدىكى ئورتاقلىقنىڭ بىرىدە ئاياللار-
نىڭ بىر- بىرىدىن ئۈستۈن تۇرۇشتىكى سەۋەب خىزمەت ئورنىنىڭ
يۇقىرى بولۇشى، بىلىم سەۋىيىسىنىڭ كۆپ بولۇشى بولماستىن،
بەلكى قايسى زىيالىنىت بۇيۇملىرىنىڭ كۆپرەك بولۇشى، يېڭىدىن
چىقىۋاتقان مودا كىيىملەرنى قوغلىشىپ ۋاقتى - ۋاقتىدا كىيىپ
تۇرۇشىدۇر. مەسىلەن، خىزمەت قىلىدىغان ئايال بىلەن ئائىلە ئايالى
قوشنا ئولتۇرغان بولسا، يوقىلاڭ باھانە- سەۋەب بىلەن جېدەل -
ماجىرانىڭ كېلىپ چىقىشى ئائىلە ئايالىنىڭ گەرچە خىزمىتى بولمە-
سىمۇ، كىيىم- كېچەك كىيىش، يۇرۇش - تۇرۇش جەھەتتە ھەرگىز
خىزمىتى بار ئايالدىن قېلىشماسلىقتىن ئىبارەت روھىي ھالىتى ئۇس-
تۈنلۈكنى ئىگىلىگەنلىكتىندۇر. نېمىلا بولسۇن ھەسەتخورلۇق ياخشى
ئادەت ئەمەس. ئۇ ھامان ئىناقسىزلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئايال-
لار ئارىسىدا ئىناقسىزلىق كۆرۈلۈپ تۇرسا قانداقمۇ ئاياللارنىڭ ئۆر-
تاق مەنپەئىتىدىن ئېغىز ئاچقىلى بولسۇن؟ شۇنىڭ ئۈچۈن ئاياللار
مۇمكىنقەدەر ئۆزئارا رىقابەت قىلىشسا بولىدۇكى، ھەرگىز تىلغا
ئالغۇچىلىكى يوق ئىشلار تۈپەيلى دۇشمەنلىشىپ يۈرمەسلىكى كې-
رەك.

رىقابەت بىلەن ھەسەتخورلۇق بىر- بىرىدىن پەرقلىنىدۇ، ئەلۋەت-
تە. رىقابەتتە بەلگىلىك شەخسىي غەرەز ئىپادىلەنمىسۇ، لېكىن ئۇ
ئاساس ئەمەس، مەسىلەن مەلۇم بىر ئايال خىزمەت ئىلغارى بولۇپ
باھالاندى ياكى مەلۇم بىر يېڭىلىق يارىتىپ تەقدىرلەندى دەيلى، يەنە
بىر ئايال ئۇنىڭ نام - شۆھرىتىنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن بارلىق زېھنىي
كۈچىنى خىزمەتكە، تەتقىقاتقا قارىتىپ جان پىدالىق بىلەن ئىشلىسە
بىز ئۇنىڭ ئاشۇ نەتىجىگە ئېرىشكۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ھەرىكەتلە-
رىنى «ھەسەتخورلۇقتىن شۇنداق قىلىۋاتىدۇ» دېسەك بولامدۇ؟ ياق،
ھەسەتخورلۇق پۈتۈنلەي شەخسىي مەنپەئىتىنىلا ئاساس قىلغان، ھەم-

ئۇيغۇر كلاسسىك ئەسەرلىرىنى ئوقۇش

مىنى ئۆزىنىڭ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان - كەلمەيدىغان، پايدا تېگىدىغان - تەگمەيدىغان تارازا بىلەن ئۆلچەيدۇ. رىقابەتتە دۇشمەنلەر- شىش كېلىپ چىقمايدۇ. ھەسەتخورلۇقتا ئۆچ كۆرۈش، يەنمۇ تەرەق- قىي قىلسا بىر- بىرىنىڭ جېنىغا زامىن بولۇشتەك يامان ئاقىۋەتلەر- نىڭ كېلىپ چىقىشىدىن خالىي بولغىلى بولمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئايالار ھەرگىز ھەسەتخورلۇق قىلماسلىقى، رىقابەت بەيگىلىرىدە تە- بەسسۇم بىلەن ئۆچرىشىپ تۇرۇشى، بىر- بىرىنىڭ ياخشى تەرەپلىرى- نى تەرىپلەپ، ئۆزئارا ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتىشى لازىم.

2) تۇرمۇشتىكى ئىشلاردا ئۆزئارا ياردەم بېرىشى لازىم. تۇر- مۇشتىكى ئىشلارنىڭ دائىرىسى نىسبەتەن كەڭ بولىدۇ. بەزىلەر توي قىلىپ ئاجرىشىپ كەتكەندىن كېيىن، يەنە قايتا ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇشقا توغرا كېلىدۇ. بەزىلەر ئىقتىسادىي جەھەتتە ۋاقىتلىق قىينا- چىلىققا ئۇچرايدۇ. بەزىلەر كۈتۈلمىگەن ئوڭۇشسىزلىقلارغا دۇچ كە- لىدۇ. بەزىلەر ئۇرۇق - تۇغقان ۋە دوست - بۇرادەرلىرىدىن ئايرىلىپ قالىدۇ. بەزىلەر تۇرمۇشتىكى تەجرىبىسىزلىكىدىن يالغان - ياۋىداق، پىتنە- پاسات گەپلەرنىڭ ئوبيېكتى بولۇپ قالىدۇ ۋە باشقىلار. قايسى- بىر ئايال مۇشۇنداق ئەھۋاللارنىڭ بىرىگە دۇچ كەلگەندە، ئايالار ئۆزئارا بىر- بىرىنىڭ ھالىغا يېتىشى، قۇدرىتىنىڭ يېتىشىچە ئەمەلىي ياردەم بېرىشى كېرەك، چۈنكى ئايالارنىڭ دەردىنى ئايالار ئەرلەرگە قارىغاندا بەكرەك چۈشىنىدۇ.

3) خىزمەتتە ئۆزئارا ھەمكارلىشىشى كېرەك. خىزمەتتىكى ئا- يالارنىڭ بىر- بىرىنى قوللىشى ئايالارنىڭ باراۋەرلىككە، ئازادلىققا ئېرىشىشىنىڭ ۋە ھاكىمىيەتكە قاتنىشىشىنىڭ مۇھىم بىر تەرکىبىي قىسمى. كۈندىلىك تۇرمۇش ۋە خىزمەت جەريانىدا ئايالارمۇ مەلۇم قىيىنچىلىق ۋە ئوڭۇشسىزلىقتىن خالىي بولالمايدۇ. مەسىلەن، مە- لۇم بىر مەسىلىنى ھەل قىلىشتا ئۇنىڭ مۇۋاپىق ھەل قىلىش ئۇسۇلـ-

نى تاپالماي تېڭىرقاپ قالغاندا، ياكى مەلۇم بىر ئىشنى ئورۇنداشتا يالغۇزلۇق تارتىپ قالغاندا، ئۆزئارا مەسلەكداش، يارەمچى، قوللۇغۇچى بولۇشى لازىم. ئۆستۇرۇش ياكى ئىلغار سايلاش ئىشلىرىدا، ئەر- ئاياللار نىسبىتى تەڭشىلىپ قالغان ياكى سەل ئاز بولغان (ئايال- لار نىسبىتى) ئەھۋالدا، ئاياللار بىر يەڭدىن قول، بىر ياقىدىن باش چىقىرىپ، بەلگىلىك پرىنسىپ، مىزان، تەلەپلەردىن چەتنەپ كەتمە- گەن ئالدىنقى شەرت ئاستىدا، ئەرلەر بىلەن ئىلمىي تالاش - تارتىشقا چۈشكەندە مەيلى ئاغزاكى ئىپادە بىلدۇرۇش بولسۇن، ياكى يوشۇرۇن (قەغەزچە) ئاۋاز بېرىش بولسۇن ئاياللار بىر نىيەتتە بولىدىغانلا بولسا، ئۆزلىرىنىڭ ۋەكىلىنى سايلىيالايدۇ، ئىلغارلىرىنى تاللاپ چىقالايدۇ. قارىماققا بۇ كىچىك ئىشتەك تۇرغىنى بىلەن شۇ ئورۇنغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئەر- ئاياللارنىڭ باراۋەرلىكى ئۈچۈن، ئۆزلىرىنى ئۆزلىرى ھۆرمەتلەش ۋە قەدىرلەش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان ئىش بولۇپ ھېسابلىنىدۇ، ئەلۋەتتە.

4) ئىلىم - پەن تەتقىقاتىدا بىر- بىرىنى قوللىشى كېرەك. بۇنىڭدا كەم بولسا بولمايدىغان ئەڭ مۇھىم بىر تەرەپ، مەيلى ئىقتى- سادىي جەھەتتە بولسۇن ياكى روھىي جەھەتتىن بولسۇن ئاياللارنىڭ بىر- بىرىنى قوللىشىدۇر. چۈنكى، ئاياللارلا ئاياللارنى چۈشىنىدۇ، قانداق ئەھۋالدا قانداق روھىي ھالەتلەردە بولىدىغانلىقىنى ئەرلەرگە نىسبەتەن ئېنىقراق بىلىدۇ. لېكىن، ئاياللارنىڭ روھىي ھالىتىدىكى بەزى تەرەپلەرنى ئەرلەرنىڭ شۇ خىلدىكى روھىي ھالىتى بىلەن سې- لىشتۇرغاندا، ئاياللارنىڭ «كۆزى كىچىك» بولۇش، بىر- بىرىنى «كۆرەلمەسلىك» تەك مىجەز- خاراكتېرىمۇ نىسبەتەن كۈچلۈك، بۇنداق ئەھۋالدا ئەرلەرنىڭ ئاياللارنى ھەر تەرەپلىمە قوللىشى، بولۇپمۇ كارخانا باشقۇرغۇچى ئاياللارغا ھەر تەرەپلىمە مەدەت بېرىشى تېخىمۇ مۇھىم.

5) هاكىمىيەتكە قاتنىشىشتا بىر- بىرىنى قوللىشى كېرەك. ئاياللارنىڭ هاكىمىيەتكە قاتنىشىش - قاتناشماسلىقى بەزى كىشىلەر- نىڭ نەزىرىدە بەربىر ئوخشاش ئىشتەك تۇيۇلسىمۇ، ئەمما تېگى- تەكتىدىن ئېيتقاندا بۇ هەرگىز ئادەتتىكى ئىش ئەمەس. ئاياللارنىڭ هاكىمىيەتكە قاتناشقان ئاياللار خىزمىتىنى قوللىشى ئاياللارنىڭ مەد- پەئىتى بىلەنمۇ ناهايىتى زىچ مۇناسىۋەتلىك. ئاياللارنىڭ هاكىمىيەتكە قاتنىشىش - قاتناشماسلىقى، قاتناشقاندىمۇ بەلگىلىك نىسبەتنى ئىگە- لەش - ئىگىلىمەسلىكى سىياسىي جەهەتتە ئەر- ئاياللار باراۋەرلىكى ۋە ئاياللار ئازادلىقىنىڭ ئىشقا ئاشقان- ئاشمىغانلىقى بىلەن مۇناسىۋەت- لىك؛ تەشكىلىي جەهەتتە ئومۇملۇققا ئېتىبار بېرىش - بەرمەسلىك بىلەن باغلىنىشلىق؛ پىسخىكا جەهەتتە ئەرلەر نىسبەتەن قارام، تە- ۋەككۇلچى كېلىدۇ. ئاياللار بولسا ئېهتىياتچان، ئىنچىكە ۋە تەشەب- بۇسكار كېلىدۇ. بارلىق خىزمەتلەردە ئەرلەرنىڭ پىسخىكىسى بىلەن ئاياللارنىڭ پىسخىكىسى ئوخشاشلا زىچ بىرىكسە ئۇنۇمنىڭ ياخشى بولۇ- شى تۇرغان گەپ.

نىكاهنىڭ بەختلىك بولۇشى- بولماسلىقىنى ئالدىن قانداق مۆلچەرلەش كېرەك

نىكاهنىڭ بەختلىك بولۇشى- بولماسلىقىنى ئالدىن پەرەز قىلىش- تا، هەر تەرەپ ئالدى بىلەن ئابستراكت چۈشەنچىلەرگە ئېسىلىۋال- ماي، بەلكى ئوبيېكتىپ ئامىللارنى ئاساس قىلىپ بەلگىلەش لازىم. بەزى ئائىلە پىسخولوگىيىسىنى تەتقىق قىلىدىغان پىسخولوگلارنىڭ تەتقىقاتىغا ئاساسلانغاندا، مۇهەببەتلىشىۋاتقان قىز- ئوغۇللار تۆۋەندە- كىدەك بىر قانچە تەرەپلەرگە ئەهمىيەت بەرسە، كېيىنكى نىكاه تۇر-

مۇشىنىڭ بەختلىك بولۇش- بولماسلىقىنى ئالدىن مۆلچەرلىگىلى بو-لىدىكەن:

1) نىكاھ ئاساسىنىڭ پۈختا بولۇش - بولماسلىقىغا قاراش كې-رەك. بىر- بىرىنى ياخشى كۆرۈش، ھۆرمەت قىلىش ئاساسىدا بار-لىققا كەلگەن ئائىلىنىڭ ئاساسى پۈختا بولىدۇ. بۇنداق مۇناسىۋەت ئاساسىدا بارلىققا كەلگەن ئائىلە بەختلىك، كۆڭۈلدىكىدەك ئائىلە بولىدۇ. ئەكسىچە بايلىقنى، چىرايىنى دەپ قۇرۇلغان ئائىلە ئىشەنچ-سىز ئائىلە بولىدۇ.

2) مۇھەببەتلىشىش جەريانىدا ئىككى تەرەپنىڭ مۇناسىۋىتىنىڭ ياخشى بولغان - بولمىغانلىقىغا قاراش. ئادەتتە مۇھەببەتلىشىش مەز-گىلىدە ھەر ئىككى تەرەپ ئوخشاشلا بارلىق كۈچى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، يېتەرسىزلىكلىرىنى يېپىشقا ما-ھىرراق كېلىدۇ. شۇنداق ئەھۋالدا بۇنى چۈشىنىشكە بولىدۇ. ئەمما، ئوچۇقراق قىلىپ ئېيتقاندا، بۇنىڭ ئىچىگە خەۋپمۇ يوشۇرۇنغان بولى-دۇ. يەنى قارشى تەرەپنىڭ ھەققىي ئەھۋالى بىلەن ئۆزى ئىگىلىگەن ئەھۋال ئوتتۇرىسىدا بەلگىلىك ئارىلىق بولۇپ، بۇ ئارىلىق قىز-غۇنۇل نىكاھلىق بولغاندىن كېيىنكى ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىنىڭ بەختلىك ھەم كۆڭۈللۈك بولۇشىغا تەسىر يەتكۈزۈشى مۇمكىن. شۇ-نىڭ ئۈچۈن، قىز- ئوغۇللارنىڭ نىكاھلىنىشتىن بۇرۇن مۇھەببەتلە-شىش ۋاقتى ئۇزاقراق بولۇشى، ھەر ئىككى تەرەپ بىر- بىرىنى كۆزىتىشى، چۈشىنىشكە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك. مۇبادا قىز-ئوغۇل مۇھەببەتلىشىش مەزگىلىدە دائىم دېگۈدەك گەپ تەگىشىپ قالسا، ئىختىلاپ ئۇزۇلمەي كۆرۈلۈپ تۇرسا، ئۇنداقلارنىڭ نىكاھتىن كېيىن ئەپ ئۆتۈشىدىن ئېغىز ئېچىش ھەقىقەتەنمۇ تەس.

3) مۇھەببەتلىشىش جەريانىدىكى ھېسسىياتنى ئىپادىلەش ئۇسۇ-لىغا قاراش. بەزىلەر ئېغىر- بېسىق، سالاپەتلىك كېلىدۇ، ئۆزىنى

تۇتۇۋالالايدۇ. ھېسسىياتنى ئىپادىلەش ئۈسۈلى نىسبەتەن يوشۇرۇن بولۇپ، ئالدىراپ «مەن سىزنى سۆيىمەن، ياخشى كۆرىمەن» دېگەندەك سۆزلەرنى قىلمايدۇ. بەزىلەر بۇنىڭ ئەكسىچە ھېسسىياتنى تېزلا ئىپادىلەيدۇ. يەنى قارشى تەرەپ بىلەن باردى - كەلدى قىلغىنىغا ئۇزاق بولمايلا بەك ھېسسىياتلىنىپ كېتىدۇ. ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدى- كى، ئالدىنقىلار بىلەن كېيىنكىلەرنى سىلىشتۇرغاندا، كېيىنكىلەر- نىڭ مۇھەببىتى كۆپۈككە ئوخشىشىدۇ.

4) ئىككى تەرەپتە ئورتاق ھەۋەس، ئورتاق قىزىقىشنىڭ بولۇش- بولماسلىقىغا قاراش. ئورتاق ھەۋەس ۋە قىزىقىش ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتنى قوغدايدىغان كۈچلۈك ۋاستە. ئەكسىچە ئورتاق ھەۋەس ۋە قىزىقىش بولمىغان نىكاھنى مۇستەھكەملەش ۋە تەرەققىي قىلدۇ- رۇش قىيىن.

5) ئىككى تەرەپنىڭ مىجەز- خاراكتېرىنىڭ ماس كېلىدىغان- كەلمەيدىغانلىقىغا قاراش. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان ماس كېلىش ئادەتتىكىچە ئېيتقاندا، ئىككى تەرەپنىڭ خاراكتېرى، مىجەزى نىسبە- تەن ماسلاشقان بولۇشى، پەرق چوڭ بولۇپ كەتمەسلىكى ياكى بىر- بىرىنىڭ ئەكسىچە بولۇپ كەتمەسلىكنى كۆزدە تۇتىدۇ. ئەمما، بەزىدە خاراكتېردىكى پەرق ئۆزئارا تولۇقلاش رولىنى ئويناىدۇ.

6) ئىككى تەرەپنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسىنىڭ يۇقىرى- تۆۋەنلە- كىگە قاراش. ئومۇمەن ئېيتقاندا، نىكاھ مۇناسىۋىتىنىڭ يۇقىرى- تۆۋەنلىكى بىلەن ئوڭ تاناسىپ بولىدۇ. ئەمما، بەزى ئەر- خوتۇنلار- نىڭ مەدەنىيەت سەۋىيىسىدە گەرچە ئازدۇر- كۆپتۇر پەرقلەر بولسە- مۇ، لېكىن ئۇلار ئەخلاقلىق، ئالىيجاناب كېلىدۇ. بىر- بىرىنى ھۆرمەتلەيدۇ، بىر- بىرىگە ياردەملىشىدۇ. ئۆمۈرلۈك ئىناق ئەر- خوتۇنلاردىن بولالايدۇ.

7) ئاتا- ئانىلىرىنىڭ نىكاھ ئىشىغا بەختلىك بولغان- بولمىغان-

لمقىغا قاراش. ئاتا- ئانىلارنىڭ ئۆزئارا ھۆرمەتلىشىپ مېھمانده‌ك ئۆتۈشى، تۇرمۇشىنىڭ بەختلىك بولۇشى كېيىنكى بىر ئەۋلادلارنىڭ قەلبىگە ئىكاھتا بەختلىك بولۇشنىڭ ئۇرۇقىنى چاچىدۇ. ئەر- خوتۇن- لۇق مۇناسىۋەتنىڭ مۇشۇنداق بەختلىك بولۇش كېره‌كلىكىنى ھېس قىلدۇرىدۇ. ئەكسىچە ئاتا- ئانىنىڭ مۇناسىۋىتى نورمالسىز بولسا، كېيىنكى بىر ئەۋلادلارنىڭ ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىگە تەسىر كۆر- سىتىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، كېيىنكى تۇرمۇشىنىڭ بەختلىك بولۇش- بولماسلىقىنى ئالدىن مۆلچەرلەشتە، ئاتا- ئانىلارنىڭ ئائىلە تۇرمۇش- مۇ پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولالايدۇ.

ئەر- خوتۇنلار بىر- بىرىنىڭ كەسپىنى قانداق قوللىشى كېره‌ك

رېئال تۇرمۇشتا مۇنداق بىرقانچە خىل ئەھۋال ئۇچراپ تۇرىدۇ. بەزى ئەر- خوتۇنلار ئۆزلىرىنىڭ كەسپىنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ ۋە ئۆز كەسپىدە كۆزلىگەن مەقسەتكە يېتىشنى ئارزۇ قىلىدۇ. بە- راق، ئائىلە ئىشلىرىنى ئۆز يولىدا بىر تەرەپ قىلىشتا ۋاقتىنى توغرا ئورۇنلاشتۇرالماي ئائىلە ئىچىدە ئۆزئارا توقۇنۇشنى كەلتۈرۈپ چىقا- رىدۇ- دە، ئۆز كەسپىدە ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشەلمەي ئەر- خوتۇن- لار ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتنى تېخىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇۋېتىدۇ. بەزى ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئەسلىدە ئۆز كەسپىدە بىرەر نەتىجە قازىنىش ئارزۇ- سى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار خىزمەتتە بىرەر ئىشنى بىر باشقا ئېلىپ چىقىمەن دەپ، ئاخىرىدا ئائىلىسىنى ۋەيران قىلغان ئىنتايىن ئاز ساندىكى كىشىلەرنىڭ تەجرىبىسىدىن «ساۋاق» ئېلىپ، ئۆزلىرىنىڭ غايىسىدىن ۋاز كېچىپ، بىلىمەي - بىلىمەي «تۇرمۇش تېپى» دىكى ئەر-

خوتۇنلارغا ئايلىنىپ قالىدۇ. ده، ئۇلارنىڭ كۇن بويى ئويلايدىغىنى قانداق قىلىپ تۇرمۇشنى ئوبدان ئۆتكۇزۇش، ئوبدان يېيىش، ئوبدان كىيىنىش، ئوبدان ئويناش ۋەھاكازالاردىن باشقا نەمە بولمايدۇ. خىزمەتتە ھېچقانداق نەتىجىگە ئېرىشەلمىسمۇ كۆڭلى يېرىم بولمايدۇ. بەزى ئاياللار ئەنئەنىۋى ئىدىيىلەرنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغانلىقىتىن، كەسپىي جەھەتتە بىرەر نەتىجىگە ئېرىشىش ئەرنىڭ ئىشى دەپ قارايدۇ. قولىدىن ئىش كېلىدىغان، تىرىشسىلا زور تەنجىلەرنى قولغا كەلتۇرەلەيدىغان تۇرۇقلۇقمۇ ئۆز ئائىلىسى ئۈچۈن ھەممىنى «قۇربان» قىلىشقا ھەرقاچان تەييار تۇرىدۇ. ئەقىل - پاراسىتى كەمچىل، ھەرقانچە تىرىشسىمۇ بىرەر نەتىجە قازىنالمايدىغان بەزى ئەرلەر بولسا، ئۆزىنىڭ ئەر بولغانلىقىغا تاينىپ، ئاجايىپ - غارايىپ نەتىجىلەرنى يارىتىش خىيالىدا بولىدۇ. بۇنداق «بويسۇنۇش» تېپىدىكى ئەر- ئاياللاردا ئۇمىد بارلىرى ئۇمىدسىزلىنىدىغان، ئۇمىدسىزلىرى ئۆزىنىڭ تەبىئىي خۇسۇسىيىتىنى ۋە ھازىرقى كونكرېت شارائىتىنى تولۇق مۆلچەرلەپ يېتەلمەي، ئۇمىدلىنىپ كېتىدىغان ئەھۋاللار كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ.

بارلىق ئەر- ئاياللار ئۆز كەسپىدە غايە تىكلىشى، شۇنداقلا غايىسىنى ئىشقا ئاشۇرغانغا قەدەر توختاپ قالماي، ئىشەنچ بىلەن ئالغا ئىلگىرىلىشى كېرەك. تۇرمۇشتا مۇنداق ئادەملەر دائىم دېگۈدەك ئۇچراپ تۇرىدۇ. يەنى ئۇنداق ئادەملەر نىكاھلىنىشتىن بۇرۇن ئاجايىپ غەيرەت جاسارەتكە تولۇپ كېتىدۇ، پۈتۈن ۋۇجۇدىنى غايە قاپلايدۇ. كەلگۈسىدىكى ئاجايىپ رەڭدار تۇرمۇشنىڭ كارتىسى كۆز ئالدىدا نامايان بولۇپ تۇرىدۇ. ده، ئۆزىنى تەڭداشسىز كۈچ- قۇۋۋەتكە تولۇپ كەتكەندەك ھېس قىلىدۇ. لېكىن، نىكاھلانغاندىن كېيىن بۇ ئارزۇ- ئۇمىدلەر كۆپۈككە ئايلىنىپ باشقىچە بىر ئادەم تۇسىگە كىرىپ قالىدۇ، پۈتۈن ۋۇجۇدىدىكى غايە خۇنۇكلىشىدۇ، ھەتتا يوقايدۇ. رەڭدار

تۇرمۇشتىن ئېغىز ئاچقىلى بولمايدۇ. «تەڭداشسىز كۈچ- قۇۋۋەتتىن مەھرۇم قالغانلىقتىن ۋايسىپمۇ يۇرمەيدۇ. شۇنداق دېيىشكە بولىدۇ- كى، غايە ۋە ئىزدىنىشتىن ئايرىلغان تۇرمۇش مەنىسىز تۇرمۇش بولۇپ، ھاياتىي كۈچىدىن مەھرۇم قالغان تۇرمۇشتۇر. ئادەم ياشاش داۋامىدا بىر خىل ئارزۇ - ئىستەككە، نىشانغا، بىر خىل قايناق ھېسسىياتقا موھتاج بولىدۇ. تۇرمۇشتا ئۆز كەسپىگە بولغان ئەنە شۇنداق ئارزۇ- ئىستەك ئادەمنىڭ گۈزەل كەلگۈسىگە بولغان ئىزدىنىـ شىدۇر. غايە ۋە ئىزدىنىش بولغاندا تۇرمۇش ئۇمىدكە تولۇپ ھەقىقىي مەنىلىك بولىدۇ.

بارلىق ئەر- خوتۇنلار ئۆزلىرىنىڭ كەسپىي جەھەتتىكى غايىلىرى- نى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدىكى پىلانلىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ تۇ- رۇشى كېرەك. ئەر- ئاياللارنىڭ ھەممىسىنىڭ دېگۈدەك ئۆزلىرىگە خاس قىزىقىدىغان ئىشلىرى، ئۆزلىرى شۇغۇللىنىدىغان خىزمىتى ۋە كەسپىلىرى بولىدۇ. بۇلار ھەرقاچان ئىشتىن سىرتقى پائالىيەتلەردە شۇ- كىشىنىڭ روھىي تايانچىسىغا ئايلىنىدۇ. ئائىلىنىڭ ئىشتىن سىرتقى پائالىيەتلىرى «ئورتاق» لىققا ئىگە بولغاندىلا ئاندىن ئەر- ئاياللار يەنمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا بىر- بىرىنى چۈشىنەلەيدۇ، ئۆزئا- را ماسلىشالايدۇ - دە، بۇنىڭ بىلەن ئەر- ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناقلىقنى تېخىمۇ ياخشىلىغىلى، ئۇلارنىڭ ئىرادىسىنى تېخىمۇ چە- كىتقىلى بولىدۇ.

ئەر- ئاياللار مۇۋەپپەقىيەت قازىنالىغۇدەك بىرەر ئىشنى قىلىش- تا، ئائىلىنىڭ كونكرېت ئەھۋالىنى چىقىش قىلىشى كېرەك. مۇۋەپ- پەقىيەت قازانغان ئاياللارنىڭ ئورتاق تەسراتى شۇكى، خىزمەت ۋاقتى كەسپىتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ ئاساسى، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىت بۆسۇش ھاسىل قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى پەيتى. ئاجايىپ ياخشى پىكىرلەر، بۆسۇش خاراكتېرلىك ئىلھام قاتارلىقلار ئىشتىن سىرتقى

ۋاقىتلاردا پەيدا بولىدۇ. نىكاھلىق بولغان كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىت كۆپ ھاللاردا ئائىلە ئىشلىرى تەرىپىدىن ئىگىلىۋېلىنىدۇ. بەزىدە يەنە ئىككى تەرەپنىڭ ئوخشاشمىغان ھەۋەس ھەم ئادەتلىرىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرايدۇ. مەسىلەن، كۆپلىگەن ئائىلىلەرنىڭ تۇرالغۇ جايى كىچىك بولغاچقا ئىككى كىشىگە پەقەت بىرلا يېزىق ئۈستىلى ئىشلىتىشكە توغرا كېلىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا ھەر ئىككى تەرەپ ئوخشاش خىزمەتنى بىرلا ۋاقىتتا ئېلىپ بېرىشقا ئامالسىز قالىدۇ. بەزى ئەر- خوتۇنلارنىڭ بىرى سەنئەتچى، يەنە بىرى ئوقۇتقۇچى بولسا، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلاردا، بىرى ئىسكىرىپكا چالسا، بىرى دەرس تەييارلايدۇ - دە، ئورتاق ماسلىشىش نىسبەتەن قىيىنغا چۈشىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا ئەر - خوتۇنلار بىرلىكتە مۇڭەپپەقىيەت قازىنىدىغان ئىشلارنىڭ پىلانى ئۈستىدە مەسلىھەتلىشىشكە توغرا كېلىدۇ.

كەسپىي جەھەتتە مۇڭەپپەقىيەت قازىنىشتا، ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئورتاق ھەمكارلىشىشىغا توغرا كېلىدۇ. بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشتا قانداق رول ئوينىشىنى جىنسقا ئەمەس، بەلكى قابىلىيىتىگە قاراپ بەلگىلەش، يەنى ئاساسلىق يۈكنى ئۈستىگە ئېلىش بىلەن كىمنىڭ ياردەمچى بولۇشىنى ئەر ياكى خوتۇنلۇقىغا قاراپ ئەمەس، بەلكى ئەمەلىي ئىقتىدارى ۋە باشقا جەھەتلەرگە قاراپ بەلگىلەش كېرەك. ياردەمچىلىك رول ئوينايدىغان تەرەپ ئەلۋەتتە ئازراق قۇربان بېرىشكە توغرا كېلىدۇ. ئۇنداق ئىكەن، بىر تەرەپنىڭ كەسىپتە مۇڭەپپەقىيەت قازىنىشى ئەلۋەتتە مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا يەنە بىر تەرەپنىڭ مۇئەييەن دەرىجىدە قۇربان بېرىش بەدىلىگە كەلگەن بولىدۇ. مەسىلەن، لۇشۇن ئىقتىسادىي جەھەتتە قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەندە، ئايالى شۇ گۇاڭپىڭ سىرتىدىن ئىش تېپىپ، شۇ ئىش ھەققى بىلەن ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقىنى ئازراق بولسىمۇ يەڭگىللەتمەك-

چى بولىدۇ. لېكىن ئۇ، لۇشۇن بىلەن مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن بۇنداق قىلسا لۇشۇننىڭ يېزىقچىلىق بىلەن داۋاملىق شۇغۇللىنىشىغا تەسىر يېتىدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ ئۇنداق قىلىشتىن ۋاز كېچىدۇ- دە، لۇشۇنگە ھەمراھ بولۇپ ئائىلىدە داۋاملىق بىرگە بولىدۇ. ئەر- خوتۇنلار بىرلىكتە ھەمكارلىشىپ كەسپىي جەھەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازانماقچى بولغاندا، مۇنداق بىرقانچە تەرەپكە دىققەت قىلىش كېرەك:

بىرىنچىدىن، ئىختىيارلىق پرىنسىپى بويىچە ئىش قىلىش. ئەر- خوتۇنلار ئوخشاش بىر كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغان تەقدىردىمۇ بىرتە- رەپ ھەرگىز يەنە بىر تەرەپنى بويسۇنۇشقا مەجبۇرلىماسلىق، ھەر ئىككى تەرەپ بىر- بىرىنىڭ كەسپىكە بولغان ھۆرمىتىنى چۈشىنىشى كېرەك.

ئىككىنچىدىن، مۇۋاپىق كېلىش - كەلمەسلىكىگە قاراپ ئىش قىلىش. يەنى كىمنىڭ ئاساسلىق يۈكىنى ئۈستىگە ئېلىش، كىمنىڭ يارەمچىلىك رول ئوينىشىنى بەلگىلەشتە، كىمنىڭ قابىلىيىتى ۋە ئىقتىدارى بارلىقىغا، مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتا ئۈمىد بارلىقىغا قاراش كېرەككى، ھەرگىز جىنسقا ۋە جەمئىيەتتە تۇتقان ئورنىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەنلىكىگە قارىماسلىق كېرەك.

ئۇچىنچىدىن، ئۆزئارا ھۆرمەتلەشنى تەكتىلەش. كەسپىي تەتقى- قات جەھەتتە ئاساسلىق يۈكنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان تەرەپ ھەرگىزمۇ ئائىلىنىڭ خوجايىنى بولۇۋالماسلىقى، يەنە بىر تەرەپنى ئۆزىگە بېقىنـ- دى قىلىۋالماسلىقى، كۆزگە ئىلمايدىغان سۆز- ھەرىكەتلەردە بولماس- لىقى كېرەك، ئەگەر ئاشۇنداق ئىللەتلەر كۆرۈلۈپ قالسا، زىددىيەت- لەر كېلىپ چىقىدۇ- دە، كەسپىي جەھەتتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا تەسىر يەتكۈزىدۇ. پەقەت ئىككى تەرەپ بىر- بىرىنى ھەقىقىي چۈشەنـ- گەندە، بىر- بىرىنى ھۆرمەتلىگەندە، ئۆزئارا يارەمدە بولغاندا ھەمدە زۆرۈر تېپىلغاندا قۇربان بېرىش روھىغا ئىگە بولغاندا ئائىلە تۇرمۇشى

ئاندىن مەنىلىك بولىدۇ، كەسىپتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش قەدىمىمۇ تېزلىشىدۇ.

ئايالىڭىزنىڭ كەيپىياتىدىكى ئۆزگىرىشلەرگە ئەھمىيەت بېرىڭ

بۇنىڭدىن 2000 يىل بۇرۇنلا كىشىلەر كەيپىياتنى ياخشى ۋە يامان دەپ ئىككى خىلغا ئايرىپ «خۇشاللىق ياخشىلىقتىن، قايغۇ يامانلىقتىن كېلىدۇ. ياخشى نەرسىلەر ئادەمنى خۇشال قىلىدۇ، يامان نەرسىلەر ئادەمنى بىزار قىلىدۇ.» دەپ قارىغان.

كەيپىيات ئادەمنىڭ ئوبيېكتىپ شەيئىلەر ۋە ئوبيېكتلارغا تۇتقان پوزىتسىيىسىدىن ئىبارەت. ئادەمنىڭ ئۆز ئەتراپىدىكى شەيئىلەرگە تۇتقان پوزىتسىيىسى ھەر خىل بولىدۇ. مەسىلەن، خۇش بولۇش، رازى بولۇش، غەم يېيىش، ئەندىشە قىلىش، ئازار يېيىش، ئازابلىنىش، ھاياجانلىنىش، غەزەبلىنىش، قورقۇش ۋە ئۈمىدسىزلىنىش، ھۆزۈرلىنىش، ياقتۇرۇش ۋە باشقىلار. دېمەك، بۇلار ئادەمنىڭ رېئاللىققا بولغان ئوخشاشمىغان پوزىتسىيە ۋە ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكە كە ئىگە تۇيغۇ شەكىللىرى بولۇپ، كەيپىياتنىڭ ھەر خىل ئىپادىلىنىش فورمىسىدۇر.

كەيپىياتنىڭ پەيدا بولۇشىغا ئوبيېكتىپ شەيئىلەر ۋە ئوبيېكتلارنىڭ كىشىلەرنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش - قاندۇرالماسلىقى سەۋەب بولىدۇ.

ئېھتىياج كىشىلەر تەرىپىدىن ھېس قىلىنغان مۇئەييەن تۇرمۇش ۋە تەرەققىيات شارائىتىنىڭ زۆرۈرلۈكى بولۇپ، شەخسىي تەلەپ بىلەن ئىجتىمائىي تەلەپ ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنىڭ ئادەم مېڭە-

سىدە ئەكس ئېتىشىدۇر. ئادەمنىڭ پائالىيىتى ھامان مۇئەييەن ئۇر-
گانىزمنىڭ ياكى جەمئىيەتنىڭ ماددىي ۋە مەنىۋى ئېھتىياجىنى قاندۇ-
رۇشقا قارىتىلغان بولىدۇ.

كىشىلەرنىڭ كەيپىياتى ئاساسەن نورماللىقنى ساقلاپ تۇرسىمۇ،
ئەمما مۇقىمسىزلىقمۇ كۆرۈلۈپ تۇرىدۇ. ئۇنداقتا ئەر بولغۇچى ئايا-
لىنىڭ كەيپىياتىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى قانداق بايقىشى ۋە بۇ خىل
ئۆزگىرىشكە ماسلىشىشى كېرەك؟

كەيپىياتى مۇقىمسىز بولىدۇ دېگىنىمىز — قەدىمكىلەرنىڭ «ئا-
دەمنىڭ كەيپىياتى كۈنىگە يەتتە قېتىم ئۆزگىرىدۇ» دېگىنىگە قارىتىل-
غان. دېمەك، بىر ئايالغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ئۇ سەھەر ئورنىدىن
تۇرغاندا روھىي ھالىتى ياخشى بولغان بولسا، ئۇنىڭ ئۇنداق ھالىتە-
نىڭ تاكى كەچلىك ئارام ئېلىش ئۇچۇن ياستۇقىغا باش قويغانغا قەدەر
بىر خىل تۇراقلىق بولۇشى ناتايىن.

كەيپىياتتىكى بۇنداق مۇقىمسىزلىق ئەرلەردىمۇ كۆرۈلۈپ تۇرە-
دۇ. رېئال تۇرمۇشتا بەزى ئەر- خوتۇنلار قارشى تەرەپنىڭ كەيپىياتە-
دىكى ئۆزگىرىشكە ئەھمىيەت بەرمەي، جېدەل - ماجىرا قىلىشىپ
خاپىلىق تارتىشىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئائىلىنىڭ ئىناقلىقىغا ھەم ئۆزلە-
رىنىڭ سالامەتلىكىگە تەسىر يېتىدۇ.

لاياقەتلىك ئەر بولۇش ئۇچۇن ئايالىنىڭ كەيپىياتىدىكى ئۆزگە-
رىشلەرگە دىققەت قىلىپ، ئۇنىڭ نېمىدىن خۇشال، نېمىدىن خاپا
بولۇۋاتقانلىقىنى، نېمىدىن ئاچچىقلىنىپ، نېمىدىن غەزەپلىنىۋاتە-
قانلىقىنىڭ سەۋەبىنى چۇشىنىپ، ئايالىنىڭ ناچار كەيپىياتىنى قۇتۇ-
لۇشىغا چامىسىنىڭ يېتىشىچە ياردەم بېرىشى لازىم. ئەگەر ئايالىنىڭ
كەيپىياتى تۆۋەن ياكى تېرىكىپ تۇرغان بولسا، ئۇنىڭغا كەڭ قورساق-
لىق بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، ئۇنى چۇشىنىشى ۋە ئۇنىڭغا ھېسداشلىق
قىلىشى، غەم - قايغۇلىرىنى تۆكتىشى ئۇچۇن ئايالىنىڭ روھىي

كەيپىياتىنى كۆتۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك.

ئۇنداقتا ئايالىنىڭ كەيپىياتى ناچار ۋاقتىدا ئەر قانداق قىلىشى كېرەك؟

بىرىنچى، ئايالىنىڭ كەيپىياتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن ئالدى بىلەن ئايالىنىڭ رايىغا بېقىپراق سۆز ئېچىپ، بىر پەستىن كېيىن ئەھۋالنى ھەقىقىي ئانالىز قىلىش كېرەك. ئايالىنىڭ ئەسلىدىكى نورمال كەيپىياتىنىڭ بۇنداق پاسسىپ ھالەتكە چۈشۈپ قېلىشىنى ئادەتتە خىزمەتداشلار ئوتتۇرىسىدىكى گەپ تالىشىپ قېلىش، ئۇرۇق-تۇغقانلار ئوتتۇرىسىدا كۆرۈلگەن جېدەل-ماجىرا، تۇيۇقسىز يېتىپ كەلگەن شۇم خەۋەر، تاسادىپىي يۈز بېرىپ قالغان كۆڭۈلسىز ئىشلار، ئۆيدىكى دېتىغا ياقمايدىغان قىلىقلار قاتارلىق غىدىقلىغۇچىلار پەيدا قىلىدۇ. ئەمما، ئەر ئىشتىن يېنىپ ئۆيگە كىرگەندە، ئايالىنىڭ كەيپىياتىنىڭ نورمالسىزلىقىنى سەزسىمۇ، نېمە سەۋەبتىن بۇ ھالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى دەرھال بىلىپ يېتەلمەيدۇ. كېيىن ئايال ئەرنى كۆرۈپ تۇرۇقلۇق گەپ قىلىشقا رايى بارمايدىغان، ئەر گەپنى قەيەردىن باشلىسا مۇۋاپىق بولىدىغانلىقىنى پەملىيەلمىگەن بۇنداق ئەھۋالدا، ئىككى ئادەمنىڭ خۇددى ناتونۇش كىشىلەردەك خېلى ۋاقىتقىچە بىر-بىرىگە گەپ قىلماسلىقى تولىمۇ بىئەپ ئىش. شۇڭا، ئەر خىزمەتتىن ھېرىپ كەلگەن بولسىمۇ ئۆزىنى بېسىۋېلىپ يەنىلا ئايالىنىڭ كەيپىياتىنى ياخشىلاشنى ئاساس قىلىپ، ئايالىنىڭ كۆڭلىگە ياقىدىغان گەپ ئۇستىدە ئىزدىنىشى، مۇبادا شۇ پەيتىنىڭ ئۆزىدە مۇۋاپىق گەپ تاپالماي قالسا، ئائىلىنىڭ شۇ ۋاقىتتا قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلىرىدىن سۆز ئېچىپ، ئايالىنىڭ گەپنى قانداق باشلايدىغانلىقىغا قاراپ بېقىشى كېرەك. ئەگەر ئايال ئۆز ئەھۋالىنىڭ (ناچار كەيپىياتىنىڭ) تەسىرى بىلەن سوغۇق كەيپىياتتا گەپ قىلىپ قالسا، ئەر ئېغىر-بېسىق، سەۋرچان بولۇش، گېپىگە يارىشا سىلىق جاۋاب بېرىش، ئايال ئەرنىڭ

سۆزىگە يوللۇق جاۋاب قايتۇرسا ۋاقتىنچە نۆۋەتتىكى ئىشلارنى قىلۇۋېتىپ، شۇ ئىشلارغا باب كېلىدىغان سۆزلەرنى قىلىش، ئايالىنىڭ كەيپىياتى سەل ياخشىلانغاندا ئاندىن ھېلىراقتىكى كەيپىياتنى نېمە سەۋەب كەلتۈرۈپ چىقارغانلىقىنى سوراپ، ئەھۋالنىڭ ھەقىقىي تەرىپىنى بىلىپ يەتكەندىن كېيىن ئىككى تەرەپ مۇڭداشقان ھەسلىھەتلىشىشى لازىم.

ئىككىنچى، ئايالىنىڭ دىققىتىنى بۇراشقا ماھىر بولۇش كېرەك. ئايالىنىڭ كەيپىياتى مەلۇم سەۋەبلەر تۈپەيلى نورمال بولمىغاندا، ئەر ئالدى بىلەن مەقسەتلىك ھالدا ئايالىنىڭ كەيپىياتىنى ياخشىلايدىغان سۆز- قىلىقلارنى، مەسىلەن دەرھال كۈلدۈرەلەيدىغان قىزىق گەپ، كۆڭلىنى ئالالايدىغان قىلىق قاتارلىقلارنى قىلىش لازىم. بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئايالىنىڭ ناچار كەيپىياتىنىڭ ئۇزاققا سوزۇلۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، مۇمكىنقەدەر قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئايالىنىڭ كەيپىياتىنى نورماللاشتۇرۇشتىن ئىبارەت. ئەر سۆز ياكى قىلىق ئارقىلىق ئايالىنىڭ كەيپىياتىنى ياخشىلىغاندىن كېيىن، ئايالىنىڭ ھېلىراقتىكى كەيپىياتىنىڭ ناچار بولۇشىنىڭ سەۋەبىنى ئۆزىنىڭ دېيىشىنى كۈتۈش، ئەگەر ئايالى ئۆزى ئېغىز ئاچمىسا، ئەر تەشەببۇسكارلىق بىلەن سوراش، جاۋاب بېرىشنى خالىسا جاۋابىنى ئاڭلاش، خالىمىسا جاۋاب بېرىشكە زورلىماي، ھازىرقى نورمال كەيپىياتنى داۋاملاشتۇرۇپ، شۇ ۋاقىت ئىچىدە قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇۋېرىش كېرەك.

ئۇچىنچى، ئۆزىنى چەتكە ئېلىش. ئايالى نېمە ئۇچۇندۇر ئۆزىچە خۇيلىنىپ، كەيپىياتى ناچارلىشىپ قالغاندا ئەر قانداق ئۇسۇل قوللىنىشنى ئويلاش، ناۋادا مۇڭداشقا ئۇسۇل تاپالمىغاندا ئۆيدىن ئاستا چىقىپ كېتىپ ئۆزىنى چەتكە ئېلىش لازىم. شۇنداق قىلغاندا ئايالى بىر پەس ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئۆڭلىنىپ قالىدۇ.

ئايالىنىڭ كەيپىياتى ناچار بولۇپ قالغاندا، ناچار كەيپىياتنى نورماللىققا كۆتۈرۈش ئۈچۈن قوللىنىدىغان ئۇسۇل بۇلارلا ئەمەس، ئەلۋەتتە. ھەربىر ئەر ئايالىنىڭ كەيپىياتىنىڭ ناچارلىقىنى سەزگەندە، يۇقىرىقىلاردىن باشقا مۇڭاپىق كېلىدىغان ئۇسۇللارنى قوللانسا بولۇڭبرىدۇ، ئەمما يەڭگىللىك بىلەن ياكى چاقچاق قىلدىم دەپ «ئوت ئۈستىگە ياغ چېچىش»تىن قەتئىي ساقلىنىش لازىم.

سۆيۈملۈك ئايال بولاي دېسىڭىز...

بەختلىك ئائىلە قۇرۇشتا بەزى ئاياللار سۆيۈملۈك ئاياللاردىن بولۇشنىڭ ھەقىقىي ئۆلچەملىرىنى دېگۈدەك بىلىپ يېتەلمەيدۇ. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە سۆيۈملۈك ئاياللار «ئائىلە ئىقتىسادىنى تۇتۇشتا ئۆز نەپسىگە چوغ تارتماي، ئائىلىنىڭ ئورتاق مەنپەئىتىنى ئاساس قىلسا، چوڭ سۈپەت، پاكىز، چىرايلىق كىيىنسە، ئەرگىمۇ، باشقىلارغىمۇ ئېسىل كۆرۈنۈپ، سۆيۈملۈك ئاياللار قاتارىدىن ئورۇن ئالالايدۇ» دەپ قارايدۇ. گەرچە بۇ خىل قاراشنى ئانچە خاتا دېگىلى بولمىسىمۇ، ئەمما دېگۈدەك مۇكەممەل قاراشمۇ ئەمەس. ئۇنداقتا زادى قانداق ئاياللار سۆيۈملۈك ئاياللار بولالايدۇ؟ بۇ ھەقتە ھازىرچە ھەممە كىشىنى قايىل قىلىدىغان بىرەر «تەرىپ» بېكىتىلمىگەن بولسىمۇ، تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە تەرەپلەرنى ئۆزىدە ھازىرلىغان ئاياللار سۆيۈملۈك ئايال بولىدىغانلىقى مۇلچەرلەنمەكتە:

1) بەلگىلىك نەزەرىيىۋى بىلىم سەۋىيىسىگە ئىگە ئاياللار. بىلىم ئىنسانىيەتنىڭ ئىجتىمائىي تارىخىي تەجرىبىلىرىنىڭ يەكۈنى ۋە يىغىنچاقلىنىشى. ئىنسانلار توپلىغان بىلىملەر جەمئىيەتنىڭ بايلىقى، شۇنداقلا جەمئىيەتنىڭ تەرەققىي قىلىشىدا كەم بولسا بولمايدىغان ئاساسلارنىڭ بىرى. مەيلى ئەرلەر ياكى ئاياللار بولسۇن، بىلىم

قۇرۇلمىسى جەھەتتە پەرقلەرنىڭ بولۇشى تەبىئىي ئەھۋال. ئەمما، ئاياللار ئۇچۇن ئېيتقاندا، ساۋاتسىز ئايال بىلەن ساۋاتلىق ئايال، ساۋاتلىق ئايال بىلەن بىلىملىك ئايال ئوتتۇرىسىدىكى روشەن پەرق، ھامان ئۇلارنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشىدىمۇ ئىجابىي ۋە سەلبىي جەھەتلەر-دە ئۆزىنىڭ قىممىتىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىنسانلار بىلىمنىڭ قىممىتىنى ھېچقانداق نەرسىگە تەڭلەشتۇرگىلى بولمايدىغانلىقى ھەممىمىزگە ئايان. مەيلى دېھقان ئايال ياكى ئائىلە ئايالىرى بولسۇن، بۇلار بىلەن مەلۇم بىلىم قۇرۇلمىسى بولغان ئاياللارنىڭ باشقا ئالاھىدىلىكلىرى ئانچە پەرقلەنمەيدۇ، دېگەن ھالەتتىمۇ، بىلىم جەھەتتىكى پەرق ئۇلارنىڭ ئائىلە تۇرمۇشىغا، كىشىلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىگە، دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشىغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ. بۇنداق تەسىر ئەر-خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىگە بولۇپمۇ خوتۇن بولغۇچىنىڭ ئەرگە نىسبەتەن سۆيۈملۈك ئايالىق تۇيغۇسىنى بېرىش - بېرەلمەسلىكىگىمۇ تەسىر كۆرسەتمەي قالمايدۇ. شۇنىڭ ئۈچۇن، بەزى ئاياللارنىڭ تۇر-لۇك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن بىلىم ئىگىلىشى كەم بولسا، ئۆزلۇكىدىن ئۆگىنىش ئۇسۇلى ئارقىلىق كەمچىل بىلىملىرىنى تولۇقلىشى كې-رەك. ئەگەر مەلۇم سەۋىيىگە ئىگە بولغان بىلىملىك ئايال بولسا، بىلىمنى ئۆز نۆۋىتىدە بەختلىك ئائىلە قۇرۇش ھەم سۆيۈملۈك ئايال بولۇش يولىدا جارى قىلدۇرۇشى لازىم.

2) قابىلىيەتلىك ئاياللار. قابىلىيەت كاتېگورىيە دائىرىسىدىن پىسخولوگىيىگە تەئەللۇق بولغان مەزمۇندۇر. قابىلىيەت — ئەمەلىي پائالىيەتلەردە شەكىللەنگەن ۋە تەرەققىي قىلغان، پائالىيەت ئۇنۇمىگە بىۋاستە تەسىر قىلىپ، ۋەزىپىنى ئوڭۇشلۇق بىجىرىشكە ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىدىغان پسىخىك ئالاھىدىلىكتىن ئىبارەت.

بەزى ئاياللارنىڭ ئۆز كەسپىدە ياكى مەلۇم بىر ساھەدە مۇۋەپپە-

قىيەت قازانغۇدەك قابىلىيىتى بار تۇرۇقلۇقمۇ، ئەرلىرىنىڭ نەزىرىدە ئۆزىنى ئۇستۇن چاغلىدى دېيىشىدىن ياكى باشقىچە تۇيغۇ پەيدا قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆز قابىلىيىتىنى ئىشقا سالمايدۇ، ئاشكارىلىمايدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئەرلەرنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنىڭ قولىدىن ئىش كېلىدىغان قابىلىيەتلىك ئاياللاردىن سۆيۈنىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ.

3) ئۆزىنى قۇربان قىلىش روھىغا ئىگە ئاياللار. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان «ئۆزىنى قۇربان قىلىش» ھەرگىز ئېرى نېمە دېسە «لەبەي» دەپ قول باغلاپ، تەزىم قىلىدىغان، ھەرقاچان ئىتائەتمەنلىكنى قولدىن بەرمەيدىغان بىچارە سۈپەت ئاياللارنى كۆزدە تۇتماستىن، بەلكى ئېرىنىڭ كۇلكىسىگە كۇلكە، يىغىسىغا يىغا ئاتا قىلالايدىغان، گېزى كەلگەندە كۆكرەك كېرىپ ئوتتۇرىغا چىقىپ، ئائىلىسى ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىشتىن يانمايدىغان ئاياللار كۆزدە تۇتۇلىدۇ. شۇنىسى ئېنىقكى، ئۆزىنىڭ تاشقى گۈزەللىكىنى، ئەخلاقلىقلىقىنى دەسمايە قىلىپ، ھەرقاچان بىر خىل ھالەتتە لۆم - لۇملۇك بىلەن ئۆتىدىغان ئاياللار ئەرلەرنى بىزار قىلىدۇ. بۇنىڭ ئاساسىي سەۋەبى شۇكى، ئۇنداق ئاياللار ئېرىنىڭ، ئائىلىسىنىڭ ېشىغا كۇن چۈشكەندە ياخشى ھىماتچى، ياخشى مەسلىھەتچى بولالمايدۇ. ھەرقاچان «بەرسەڭ يەيمەن، ئۇرساڭ ئۆلمەن» دېگەن تەييارغا ھەييارلىق روھىي ھالىتىنى ئىپادىلەيدۇ. شۇڭا، ئاياللار سۆيۈملۇك بولۇش ئۈچۈن، «ئىتائەتمەن» بولۇش بىلەن «ئۆزىنى قۇربان قىلىش» نى ئېنىق پەرقلەندۇرۇۋېلىشى لازىم.

4) خۇشخۇي، خۇش چاقچاق ئاياللار. چېھرىدىن تەبەسسۇم يېغىپ تۇرۇش روھىي جەھەتتىكى ساغلاملىق ھەم ئۇستۇنلۇكنىڭ ئىپادىسىدۇر. چاقچاق غەم - ئەندىشىنى يوقىتىدۇ. قايسى ئائىلىدە چاقچاق ۋە كۇلكە ھۆكۈمران ئورۇننى ئىگىلىسە، شۇ ئائىلىنىڭ

ئىناقلىقى كۈچىيىدۇ، ئىشلىرى ئوڭۇشلۇق، كۆڭۈلدىكىدەك ھەل بولىدۇ. بىراق، بىرمۇنچە ئايالار ئۆزلىرىنىڭ كۆپلىگەن ۋاقتىنى يوقىلاڭ تەشۋىشلىنىش، غەم - ئەندىشىلەر بىلەن ئۆتكۈزۈۋېتىدۇ، قارىماققا ئۇلار ئائىلىسى ئۈچۈن غەم يەۋاتقاندەك كۆرۈنسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ بىردەم بولسىمۇ ئېچىلمايدىغان ئۇنداق غەمكىن چىرايى ئېرىنىڭ نەزىرىدىكى «سۆيۈملۈك» ئوبرازىنى سۇسلاشتۇرۇپ قويىدۇ.

5) سەۋەنلىكنى دەرھال ئېتىراپ قىلالايدىغان ئايالار. بۇنداق ئايال ئاق كۆڭۈل ئايال بولۇپ، ئەردە ئىشەنچ پەيدا قىلالايدۇ، سۆزى بىلەن ھەرىكىتىدىكى بىردەكلىك ئەردە سۆيۈنۈش تۇيغۇسىنى چوڭقۇرلاشتۇرىدۇ. ئادەتتە بۇنداق ئايالنىڭ چىرايى گەرچە ئادەتتىكىچە بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ روھىي جەھەتتىكى ئاشۇنداق ئۈستۈنلۈكى بىلەن ئېرىنىڭ چىن دىلىدىن ياخشى كۆرۈشىگە مۇيەسسەر بولالايدۇ.

ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولمايدىغان ئەرگە قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەك

ئائىلىنىڭ ئۆزىگە تۇشلۇق نۇرغۇن ئىشلىرى بولىدۇ. ئۇنداق ئىشلارنى ئەر بىلەن ئايال بىرلىكتە ئۆز ئۈستىگە ئېلىشقا توغرا كېلىدۇ. ئەمما، بەزى ئائىلىلەردە ئائىلىنىڭ ئېغىر يۈكلىرى ھامان ئايالنىڭ زىممىسىگە چۈشۈپ قالىدۇ. ئەر بولسا ھېچ ئىش بىلەن كارى يوق يۈرۈۋېرىدۇ، بۇنداق ئەرگە قارىتا ئايال زادى قانداق قىلىش كېرەك؟

ئادەتتە شۇنداق ئەرلەرنى ئۆچرىتىشقا بولىدۇكى، ئايالى تاماق

ئەتسە، كىر- قات يۇسا كىچىككىنە بولسىمۇ ياردەم قىلماي قاراپ ئولتۇرغىنى ئولتۇرغان، ھەتتا ئايالىنىڭ ئىشلەپ ھېرىپ ھالىدىن كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ تۇرۇپمۇ، بىرەر ئېغىز چىرايلىق گەپ قىلىپمۇ قويمىغان. ئايالى كۇن بويى خىزمەت ھەم ئۆينىڭ ئىشى بىلەن ئالدى- راش يۇرسە، ئېرى ئەتىگىنى چىقىپ كەتكىنىچە يېرىم كىچە بولۇپ قالسىمۇ سايىسى كۆرۈنمىگەن. بۇنداق ئەھۋاللار ھەپتىلەپ، ئاي- ئايلاپ داۋام قىلىۋەرگەچكە، ئايالىنىڭ چىدىغۇچىلىكى قالماي، ئېرىنىڭ ھۇرۇنلۇقىدىن ۋايسىغان، ئاچچىقلانغان، شۇنداقلا بۇنداق ياشاۋېرىشتىن ناھايىتى خورلوق ھېس قىلىپ، ئېرىگىمۇ ئىش تەق- سىم قىلىپ قويۇپ، ئۇستىدىن نازارەت قىلغان.

بەزى ئايالالار ئېرىنىڭ ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولمىغانلىقى تۇپەيلى قېيىداپ تاماق ئەتمەي ئۆزىمۇ، ئېرىمۇ ئاچ قورساق ئىشقا ماڭىدۇ. ئېرىنىڭ ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى يوقلۇقىنى «مەندىن كۆڭلى قاپتۇ» دەپ چۈشىنىپ سىرتقا چىقىپ كەتكەندە ئارقىسىدىن پايلاپ كۆزىتىدۇ، ھەتتا جاھاننى بېشىغا كىيىپ ۋارقىراپ- جارقىر- شىدۇ. ئېنىقكى، ئەرلەرنىڭ ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولماسلىقى توغرا ئەمەس. ئەمما، ئايال بولغۇچىلارنىڭ يۇقىرىقىدەك ئۇسۇللارنى قوللىنىشىنىڭ ئۆزى مەسىلىنى ھەل قىلالماي قالماستىن، بەلكى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتقىمۇ تەسىر يەتكۈزىدۇ. شۇ- نىڭ ئۈچۈن، ئايال بولغۇچى كۆز ئالدىدىكى ئەنە شۇنداق ئىشلارغا قارىتا ئالدى بىلەن ئېرىنىڭ ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولماسلىقە- نىڭ سەۋەبىنى ئېنىق بىلىشى ھەمدە ئۇنىڭغا قارىتا توغرا ئۇسۇل قوللىنىپ، ياخشى ئۇنۇم ھاسىل قىلىشى كېرەك.

پۇتۇن زېھنىنى كەسپىگىلا مەركەزلەشتۈرۈش، كۆپلىگەن ئەر- لەرنىڭ ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولماسلىقىنىڭ مۇھىم بىر سەۋە- بى. نۇرغۇنلىغان ئەرلەر ئۆز كەسپى بىلەن بولۇپ كەتكەچكە، ئۆزى-

ننىڭ ئائىلىسىگىمۇ كۆڭۈل بۆلەلمەيدۇ. «ئۇلارنىڭ كۈندىلىك ۋاقىت جەدۋىلى» دە ئائىلە ئىشلىرى تىلغا ئېلىنمىغانلىقتىن، ئائىلە ئىشلىرىغا ئېتىبار بېرىپ كەتمەيدۇ. بەزى ئەرلەردە مەنمەنلىك ئىدىيىسى كۈچلۈك بولغاچقا ئۆزىنى قالتىس چاغلايدۇ، ئائىلە ئىشلىرىغا ئارىلىشىپ قالسا ئەرلەرنىڭ ئوبرازىغا تەسىر يېتىپ، باشقا ئەرلەر ئالدىدا ھەم ئايالى ئالدىدا گېپى گەپ بولماي قالىدىغاندەك ئويلاردا بولىدۇ. بەزى ئەرلەرنىڭ ئائىلە ئىشلىرىغا ياردەم بەرگۈسى بولسىمۇ، ئائىلە ئىشلىرىغا سەللا يېقىنلىشىپ قالسام كېيىن ئائىلىنىڭ ھەممە ئىشلىرى ماڭا قالارمىكىن دەپ ئەنسىرەپ، ئۇ ئىشلاردىن ئۆزىنى قاچۇرىدۇ. ئەنە شۇنداق تۇرلۇك سەۋەبلەر تۈپەيلى ئائىلە ئىشلىرى بىلەن كارى بولمايدىغان ئەرلەرگە قارىتا خوتۇن بولغۇچىلار چوقۇم ئۇنداق قىلىشنىڭ كونكرېت سەۋەبلىرىنى ئىگىلىگەندىن كېيىن، ئوخشاش بولمىغان ئەھۋالغا ئاساسەن پەرقلىق مۇئامىلە قىلىشقا توغرا كېلىدۇ.

كەسىپچانلىقى كۈچلۈك ئەرگە قارىتا ئايال بولغۇچى ئېرىنى توغرا چۈشىنىشى، قوللىشى كېرەك. چۈنكى، كەسىپچانلىقى كۈچلۈك، ئالغا ئىنتىلىشچانلىقى يۇقىرى بولۇش ھەرگىز كەمچىلىك ھېسابلانمايدۇ. كۆپلىگەن زىيالىيلار ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن، ئائىلىسىگە قايتىپ كىتاب كۆرىدۇ، ئۆگىنىش قىلىدۇ. بۇنداق ئادەتنى ئايال بولغۇچى ھەرگىز «ئېرىم ھۇرۇن، ئائىلىنىڭ ئىشىدىن قېچىپ شۇنداق قىلىۋاتىدۇ» دەپ قارىماسلىقى لازىم. ئەمەلىيەتتە ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن ئارام ئالماي، ئەقلىي ئەمگەك بىلەن شۇغۇللىنىش ئائىلە ئىشلىرىنى قىلغاندىنمۇ ئېغىر بولۇپ، ئۇنى ئائىلە ئىشلىرى بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ. شۇڭا، ئايالالر ئائىلىنىڭ ئېغىر يۈكىنى زىممىسىگە ئېلىپ، ئەرلىرىنىڭ ئۆگىنىشى، ئىزدىنىشى ۋە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ئۈچۈن ئارقا تىرەك بولۇپ، ئەمەلىي ياردىمى ئارقىلىق قوللىشى كېرەك.

ئۆزىنىڭ ئەرلىكىدىن ئورۇنسىز ماختىنىدىغان مەنمەنچى ئەرلەر-
گە قارىتا، ئايال بولغۇچى ئالدى بىلەن ئەرنىڭ كاللىسىدىكى ھېئودال-
لىق خاتا ئىدىيىنى تازىلاپ، ئەر- خوتۇنلار باراۋەر بولۇش مۇناسىۋە-
تىنى بەرپا قىلىشى، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتنى
قەدىرلەشنى ھەم ئائىلىنىڭ بەختىنى قوغدىشنى چىقىش قىلىپ،
ئەرنىڭ ئۇنداق مەنمەنچىلىكىنىڭ بۇگۈنكى دەۋر روھى بىلەن كېلە-
شەلمەيدىغانلىقىنى، بەختلىك ئائىلە قۇرۇشقىمۇ توسقۇنلۇق قىلىش
رولىنى ئويناىدىغانلىقىنى، بۇنىڭ ماھىيىتى «ئەرلەر ئەزىز، ئاياللار
خار» دېگەندىن باشقا نەرسە ئەمەسلىكىنى سەۋرچانلىق بىلەن چۈشەندۈ-
رۈشى كېرەك.

ھۇرۇن ئەرلەرگە قارىتا، سەۋرچانلىق بىلەن يېتەكلەپ، ئائىلە
ئىشلىرىنى ئورتاق قىلغاندا، تۇرمۇشتا كەم بولسا بولمايدىغان بەزى
قابىلىيەتلەرنى يېتىلدۇرگىلى بولىدىغانلىقىنى تونۇتۇش لازىم. شۇ-
نىڭ بىلەن بىرگە، ئايال بولغۇچى يەنە ئېرىگە ئائىلە ئىشلىرىنى
ئورتاق قىلغاندا، ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتنى قويۇقلاشتۇرغىلى بولى-
دىغانلىقىنى، جورىسى ھەقىقەتەن ياخشى كۆرىدىغان، كۆيۈنىدىغان ئەر
ھەرگىز جورىسى ھارغىنىغا قارىماي ئالدىراش ئىش قىلىۋاتسا ياندا
قول قوۋۇشتۇرۇپ قاراپ تۇرمايدىغانلىقىنى، ناۋادا شۇنداق قىلسا
ئەر- خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى مېھىر- شەپقەتتىن، مۇھەببەتتىن قانداق-
مۇ سۆز ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈشى، ئائىلىنىڭ بىر
قىسىم ئىشلىرىنى ئەرگە ئېنىق تەقسىم قىلىپ بېرىپ، ئەردە پەيدىن-
پەي ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىشتىن باش تارتمايدىغان ئادەتنى يېتىلدۇ-
رۇشى كېرەك.

يۇقىرىقىدەك ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىشتىن باش تارتىدىغان ئەر-
لەرگە قارىتا، شۇ ئەرنىڭ ئۆزىگە ماس كېلىدىغان تەربىيە خاراكتېر-
لىك ئۇسۇلنى قوللىنىش كېرەككى، ئاچچىقنىڭ كەينىگە كىرىپ

ئىشنى ئوڭلايمەن دەپ، چاتاقنىڭ چوڭىنى چىقىرىپ قويماسلىقى، گەپنى سىلىق، خۇش چىراي كەيپىياتتا قىلىشى، شۇنداقلا مۇڭاپىق ئۇسۇلنى قوللىنىپ بەختلىك ئائىلە قۇرۇش مەقسىتىدە تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى كېرەك.

ئەر- خوتۇنلار گەپ تەگىشىپ قالغاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشى كېرەك

ھەرقانداق ئەر- خوتۇنلار ئۆزئارا گەپ تەگىشىپ قېلىشتىن بىزار بولسىمۇ، ئەمما بىر ئۆمۈر ھاياتىدا ھامان گەپ تەگىشىپ قېلىشتىن خالىي بولالمايدۇ. نىكاھ - ئائىلە پىسخولوگىيىسىنى تەتقىق قىلغۇچى پىسخولوگلار شۇنداق قارايدۇكى، گەرچە ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئۆزئارا گەپ تەگىشىپ قېلىشىدىن ساقلانغىلى بولمىسىمۇ، ئەگەر ئەر- خوتۇنلار گەپ تەگىشىپ قالغاندا، بەزى «ئۇرۇش مىزانلىرى» غا دىققەت قىلسا، توقۇنۇشنى توغرا بىرتەرەپ قىلىشقا يارىدىمى بولىدۇ. ئەگەر ئۇنداق بولمايدىكەن توقۇنۇشنى كۈچەيتىۋېتىدۇ. ئۇنداقتا، ئەر- خوتۇنلار گەپ تەگىشىپ قالغاندا زادى قايسى تەرەپلەرگە دىققەت قىلغىنى تۇزۇك؟

1) قارشى تەرەپنىڭ ئاجىزلىقىنى چىشلەپ تارتماڭ. ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئاجىزلىق تەرىپى بولىدۇ. گەرچە سىز مەلۇم سەۋەبلەر تۈپەيلى ئايالىڭىز (ئېرىڭىز) بىلەن گەپ تەگىشىپ قالغان بولسىڭىز- مۇ، بىرقانچە ئاي ياكى بىرقانچە يىلدىن بۇيان سىزگە ھەمراھ بولۇپ كېلىۋاتقان بۇ ئادەم ھەرگىز سىزنىڭ دۈشمىنىڭىز ئەمەس. شۇنداق ئىكەن، سىز گەپ تەگىشىپ قالغاندا پەقەت گەپنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى

تەرەپ بىلەنلا چەكلىنىڭكى، ھەرگىز يېڭىلمەسلىكنى ئىزدەپ، ئاغزى-
ڭىزغا كەلگىننى، بولۇپمۇ قارشى تەرەپنىڭ ئاجىز تەرىپىنى تۇتۇۋې-
لىپ سۆزلەۋەرمەك.

2) ئىككى تەرەپ سۆزلەۋېرىپ مەلۇم نۇقتىغا يەتكەندە ياكى
بىرتەرەپ توختاشنى ئىيتقاندا، دەرھال توختاك. دېمىسىڭىز زادى
كۆڭلىڭىز ئەمىن تاپمايدىغان بولسا، ئۆزىڭىزنى تۇتۇۋېلىپ، ئەتىگە
قالدۇرۇك.

3) مېڭە سەگەك بولمىغان ئەھۋالدا (مەسىلەن ئېرىڭىز ھاراق
ئىچىپ قالغاندا، خوتۇنىڭىز سىرتتا باشقىلار بىلەن خاپا بولۇشۇپ
قېلىپ ئۆيگە كىرگەندە) ھەرگىز گەپ تەگىشمەك. گەپ تەگىشىش
ھەر ئىككى تەرەپنىڭ كاللىسى سەگەك ۋاقتىدا يۇز بېرىپ قالسا
بۇنىڭ ئامالىنى، يەنى قايىل قىلىش كۇچىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.
مېڭە سەگەك بولمىغاندا ئازراقلا گەپ تالىشىپ بولدى قىلىمەن دېگىلى
بولمايدۇ.

4) گەپ تەگىشىپ قالغاندا قول ئىشلىتىپ قالماك. مۇبادا
ئۆزئارا سۇركىلىش پەيدا بولۇپ قالسا، ھەر ئىككى تەرەپ ئۆزلىرى-
نىڭ سەۋەنلىكىنى تىلغا ئېلىپ بىر- بىرىدىن كەچۈرۈم سورىشى
كېرەك.

5) يېرىم كېچىلەردە گەپ تەگىشىپ قېلىشتىن ساقلىنىڭ.
چۈنكى سىز ئىشتىن ھېرىپ- چارچاپ كەلگەندىن كېيىن يۇزبەرگەن
بۇنداق گەپ تەگىشىش كەيپىياتىڭىزنىڭ نورماللىقىنى بۇزۇپ ئەتىكى
ئىشلىرىڭىزنىڭ ئۇنۇمىگە زور تەسىر يەتكۈزىدۇ.

6) گەپ تەگىشىپ قالغاندىن كېيىن، ئۆزئارا دوسىيېپ يۇ-
رۇشتىن ساقلىنىڭ. گەپ تەگىشىپ قالغاندا بىر- بىرىدىن ئۇستۇن-
لۇك تالىشىش ھاجەتسىز. كۆڭۈلگە ئېلىپ، پەيتى كەلگەندە ئۆچ
ئېلىش نىيىتىدە بولۇشنىڭ تېخىمۇ پايدىسى يوق.

7) گەپ تەگشىپ قالغاندىن كېيىن ئائىلىدىن ئايرىلىپ ئۇزاق-قىچە قايتىپ كەلمەسلىكتىن ساقلىنىڭ. گەپ تەگشىپ قالغاندا، سىرتقا چىقىپ كېتىپ بىردەم ئايلىنىپ كەلسىڭىز بولىدۇ ياكى ئىشكىنى چىڭ يېپىپ قويۇپ ئارامخۇدا تىنچ ئولتۇرۇۋالسىڭىزمۇ بولىدۇ. ئەمما، بىر چىقىپ كەتكەنچە كۈنلەپ - كۈنلەپ كەلمەسلىكىز، ئارىغا سوغۇقچىلىق سېلىپلا قالماي، ئەكسىچە ئويلىمىغان ئەھۋاللارنىڭ يۈز بېرىشىدىن خالي بولغىلى بولمايدۇ.

8) مەيلى گەپ تەگىشىش قانچە ئېغىر بولسۇن چوقۇم شۇ كۈنى كەچتە بىر ياستۇققا باش قويۇش ياكى ئارىلىقنى ئانچە يىراق قىلمۇەتمەي يېقىن يېتىش لازىم. ناۋادا شۇ ئىش تۈپەيلى تەتۈر قارىشىپ بىرنەچچە كۈنگىچە بىرگە ياتمىسا زىددىيەت تېخىمۇ چوڭىيىپ كېتىدۇ.

ھامىلدار ئاياللارنى قانداق كۈتۈش كېرەك

ئاياللار ھامىلدار بولغاندىن كېيىن ئۇلاردا مەيلى پسىخىكىلىق ياكى فىزىئولوگىيىلىك جەھەتلەردە بولسۇن نۇرغۇنلىغان ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ. ئاياللارنى ھامىلدارلىق مەزگىلىدىن تىنچ- ئامان ئۆتكۈزۈپ، ساغلام پەرزەنت كۆرۈش پات ئارىدا ئاتا - ئانا بولۇش ئالدىدا تۇرغان ئەر- خوتۇنلار ئەڭ كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلە.

ھامىلدارلىق سەۋەبىدىن ئاياللارنىڭ ئورگانىزمىدىكى ئىچكى ئاجراتمىلاردا ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئاياللارنىڭ چىرايىدا داغلار پەيدا بولىدۇ. قان سۈيۈلۈپ كەتكەچكە چىرايى تاتىراڭغۇ ھالەتكە كېلىپ قالىدۇ. قورساقتىكى مايلار بوشايدۇ. تىرە ئەسلىدە-

كى سىلىقلىق ھەم پارقىراقلىقىنى يوقىتىدۇ. بۇنداق تاشقى جەھەتتە-
كى ئۆزگىرىشلەر ئۇلارنىڭ چىرايىنى كۆرۈمسىز قىلىپ قويىدۇ.
بۇنداق ۋاقىتتا ئەر چوقۇم مەيلى ئۆز ئايالى ياكى باشقا ھامىلدار
ئاياللار توغرىسىدا كۆڭلى تۇزلۇك قىلىپ ئاغزىغا كەلگەن گەپلەرنى
قىلماسلىقى، ئايالىنىڭ روھىي جەھەتتە ساغلام بولۇشىغا ھەر ۋاقىت
كۆڭۈل بۆلۈشى، مۇزىكا قويۇپ بېرىشى، قىزىقارلىق پاراڭلاردا بولۇ-
شى، پات- پات قىسقا ئارىلىقلارنى ئايلانغاچ مۇڭدىشىش قاتارلىق
ئۇسۇللار ئارقىلىق ئايالىغا بولغان مۇھەببىتىنى، سۆيگۈسىنى ئىپادە-
لىشى لازىم. ئايالى پەرزەنتى ھەم پەرزەنت كۆرگەندىن كېيىنكى
تۇرمۇش توغرىسىدا ئۆزىنىڭ پىلانلىرىنى تىلغا ئالغاندا، ئەر چوقۇم
قوللاش تەرەپدارى بولۇشى كېرەككى، ھەرگىز ئۇنىڭ دېگەنلىرىنى
بۇرمىلايدىغان، سوغۇق سۇ سېپىدىغان، تاقابىل تۇرىدىغان ھەتتا
تۆپتىن ئىنكار قىلىۋېتىدىغان ئۇسۇللارنى قوللانماسلىقى لازىم. ئەر-
نىڭ قوللىشى ئايالىنىڭ روھىي ھالىتىنى كۆتۈرەڭگۈ قىلىپ، ئۇنىڭ
چىرايىدا پەيدا بولغان ۋاقىتلىق كۆرۈمسىزلىكنى يوقىتىشتا يارەم-
چىلىك رولىنى ئويناىدۇ. روھىي جەھەتتىكى ئۇستۇنلۇك ئايال كە-
شىنىڭ ئورگانىزمدىكى ئىچكى ئاجراتمىلار سىستېمىسىنىڭ خىزمە-
تىنى تەڭشەيدۇ ۋە بالىنىڭ يېتىلىشى ئۈچۈن ناھايىتى پايدىلىق.

ئايال ھامىلدار بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ جىنسىي تۇرمۇشقا
بولغان قىزغىنلىقى تۆۋەنلەيدۇ. پۈتۈن ئەس - يادى دېگۈدەك قانداق
قىلىپ تىنچ- ئامان يەڭگىش ھەققىدە بولىدۇ. ئەر بۇنى چۈشىنىشى
كېرەك. ئاياللار ھامىلدار بولغان ئالدىنقى ئۈچ ئايدا ۋە تۇغۇشقا
ئاز قالغان ئاخىرقى بىر ئاي ئىچىدە بالىنىڭ چۈشۈپ كېتىشى ۋە
بالىنىڭ بالدۇر تۇغۇلۇپ قېلىشىدەك ئەھۋاللارنىڭ يۈز بېرىپ قېلە-
شىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئەڭ ياخشىسى جىنسىي مۇناسىۋەتتىن
ساقلىنىشى لازىم. بۇنىڭدىن باشقا، ئاياللاردىمۇ ئەر ھەر ۋاقىت

جىنسىي مۇناسىۋەتكە بولغان ھەۋىسىنى قاتتىق كونترول قىلىشى، ئاندا- ساندا جىنسىي مۇناسىۋەتتە بولۇپ قالغاندا ئايالىنىڭ جىنسىي ئەزاسىدا يۇقۇملىنىش بولۇپ قالماسلىق، بالىنىڭ تەرەققىياتىغا نۇق- سان يېتىپ قالماسلىق ئۈچۈن، تۇغۇتتىن ساقلىنىش قاپچۇقى ئىشلە- تىشى زۆرۈر. يەنە بىر تەرەپتىن، جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشكە توغرا كەلگەندە، ئايالىنىڭ قورساق قىسمىنىڭ بېسىمغا ئۇچرىشىدىن ساقلىنىشى لازىم.

نۇرغۇنلىغان فىزىئولوگىيىلىك ئۆزگىرىشلەر سەۋەبىدىن ئايال- لارنىڭ چوڭ مېڭە پوستلىقى ۋە كۆرۈش دۆڭچىسىنىڭ ئاستىنقى قىسمى ئىقتىدارىنىڭ تەڭپۇڭلۇقى بۇزۇلىدۇ. بۇ خىل ھالەت ئاسانلا ئايالالار كەيپىياتىنىڭ نورمال بولماسلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. مۇشۇ سەۋەبتىن ئايالالار تۇرۇپلا ئاچچىقلىنىپ كېتىدىغان، تۇرۇپلا غەم- ئەندىشىگە پېتىپ قالىدىغان بولۇپ قالىدۇ. ئەر بۇنداق ئەھ- ۋاللارنىڭ پەيدا بولۇشىنى ئايالنىڭ تەتۈرلۈكىدىن دەپ قارىماي، بۇنى ھامىلدارلىق مەزگىلى بىلەن مۇناسىۋەتلىك دەپ چۈشىنىشى لازىم.

ئايال ھامىلدار بولۇپ سېزىكى تۇتقاندا، ئىشتىھاسى تۆۋەنلە- يدۇ. قانداقتۇر بىر خىل يېمەكلىكلەرنى يېگۈسى كەلگەندەك بولىدۇ- يۇ، ئۇنىڭ نېمىلىكىنى ئۆزىمۇ دەرھال دەپ بېرەلمەيدۇ. كۆڭلى تارتقان نەرسە كەلتۈرۈلگەندىمۇ ئىنتايىن ئاز يەيدۇ. كۆڭلى ئېلىشە- يدۇ، قۇرۇق ھۆ تۇتىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا ئەر ئايالىنى ئايالالار بۆلۈ- مىدە بىرنەچچە كۈن يانقۇزۇشى ياكى دورا ئېلىپ كېلىپ ئۆيدە ئىچۈرۈشى كېرەك.

قورساقتىكى بالىنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ تۇرۇش ئۈچۈن، پات- پات دوختۇرخانىغا بېرىپ تەكشۈرتۈپ تۇرۇش كېرەك. بالا ئالتە ئايلىق بولغاندىن كېيىن ئانىنىڭ قورسىقىنىڭ يان تەرىپىدىن بالىنىڭ يۈرەك تاۋۇشىنى ئاڭلىغىلى بولىدۇ. نورمال يېتىلىۋاتقان بالىنىڭ

يۇرىكى مىنۇتىغا 160—120 گىچە سوقىدۇ. بالىنىڭ يۈرەك تاۋۇشىدا نورمالسىزلىق كۆرۈلسە، ئۇ چاغدا بالىلار بۆلۈمىدە تەكشۈرتۈپ باقسا بولىدۇ.

ئايال ھامىلدار بولغاندا ئەرنىڭ بىلىشكە ۋە قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىشلىرى ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. مۇشۇنداق بىرمەھەللىك ئىشلاردىن ئەر باش تارتمىغاندا، ئايالىنى ھەرتەرەپلىمە ئوبدان كۈتۈكەندە، ئاندىن ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىنى تېخىمۇ ياخشىلىغىلى، مېھىر- مۇھەببەتنى يەنمۇ چوڭقۇرلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

قانداق قىلغاندا تۇغماس ئاياللارغا توغرا مۇئامىلە قىلغىلى بولىدۇ

نىكاھ — ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئۆزئارا بىرلەشكەنلىكىدىن، مۇ- ھەببەت گۈللىرىنىڭ پورەكلەپ ئېچىلغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ. ئىل- لىق، شاد - خۇراملىققا تولغان ئائىلىدە ساغلام، ئوماق بالىنىڭ بولۇشى ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئورتاق ئارزۇسى. ئەمما، توي قىلغىنىغا بىرنەچچە يىل بولغان بولسىمۇ، ئايالىنىڭ ئېغىر ئاياغ بولماسلىقى ئەر بىلەن ئايالنى ئوخشاشلا ئازابلايدىغان بىر ئىش. ئۇنداق ئىكەن، ئەر بولغۇچى ئايالى تۇغماس چىقىپ قالسا زادى قانداق قىلىش كې- رەك؟

جەمئىيەت تەرەققىي قىلىپ بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن بەزى ئەرلەر فېئودالىق قاراشلارنىڭ تەسىرىگە چوڭقۇر ئۇچ- رىغانلىقتىن، ئايالى ئېغىر ئاياغ بولمىغانلىقىنى سەزگەندە، ئۇلارنىڭ بۇرۇنقى مۇھەببەت يالقۇنى پەسلەيدۇ، بۇرۇن قىلغان ۋەدىلىرى ئەس- تىن كۆتۈرۈلىدۇ، ئايالى كۆزىگە سەت كۆرۈنىدۇ. ھەتتا ئاجرىشىپ

كېتىش تەلىپىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. بەزىلەر ئايالىنى ئادەم قېلىپىدىن چىققان دەرىجىدە ھاقارەتلىگەن، تىللىغاندىن باشقا، ھېچ گەپتىن ھېچ گەپ يوق ئۇرۇش، يارىلاندۇرۇش دەرىجىسىگە بېرىپ يېتىدۇ. ئۆزىنىڭ ئايالىغا مۇناسىۋەتلىك قىلىش مەيلى قانۇن ياكى ئەخلاق نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، يول قويۇشقا بولمايدىغان ئىش. يەنە بىر مۇھىم تەرەپتىن ئېيتقاندا، ئىنسانىي ھوقۇق مەسىلىسىگە بېرىپ تاقىلىدىغان مەسىلىدۇر.

راستىنى ئېيتقاندا، ئەر-خوتۇن بولغان ئىكەن، بىر بالىنىڭ بولۇشى ھەرگىز سەل قارايدىغان مەسىلە ئەمەس. چۈنكى، بىر بالىنىڭ ئۆزى دەسلەپكى قەدەمدە ئانا بىلەن دادىنى بىر-بىرىگە باغلاپ تۇرىدىغان ئالتۇن زەنجىردۇر. ياكى باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، ئاتا بىلەن ئانا كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ تۇرلۇك-تۈمەن داۋانلىرىدا ياشاش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشقا ۋاستە بولىدىغان ئالتۇن كۆۋرۈكتۇر. لېكىن، تۇرلۇك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن بەزى ئەر-خوتۇنلار ئۆزىنىڭ پەرزەنت كۆرۈش ئارزۇسىغا يېتەلمەيدىغان ئەھۋال كۆرۈلىدۇ. ئۇنداقتا زادى قانداق قىلىش كېرەك؟ ھازىرچە ھەممە كىشىنى قايىل قىلغۇدەك بىرەر ئۇسۇل تېخى ئوتتۇرىغا چىقمىغان بولسىمۇ، بەزى ئەمەلىي ئەھۋاللارغا ئاساسەن تۆۋەندىكىئۇسۇللار قوللىنىلسا مۇۋاپىق بولار دەپ قارالماقتا:

1) داۋالىنىشقا ئەھمىيەت بېرىش. توي قىلىپ بىر ياكى ئىككى يىلغىچە ئايالى ھامىلدار بولمىسا، بۇنىڭ ئۈچۈن ئالدىراپ كېتىش ھاجەتسىز. ئەگەر ياخشىسى دوختۇرغا بېرىپ تەكشۈرتۈشى، ھامىلدار بولماسلىقنىڭ سەۋەبى ئايالدىمۇ ياكى ئەردىمۇ بۇنىڭ سەۋەبىنى ئېنىق ئايرىش، مۇبادا كېسەللىك ھەقىقەتەن ئايالدا بولىدىغان بولسا، ئايال تەرەپ داۋالىنىشى، ئەر تەرەپتە كېسەل بولسا، ئەر تەرەپ داۋالىنىشى ھەمدە ئىككى تەرەپ بىر-بىرىگە ھەمكارلىشىپ داۋالىنىشنى چىڭ

تۇتۇشى لازىم. ئەگەردە مۇشۇ تەلەپلەرگە ئېتىبار بېرىلسە ئۇنۇمىنىڭ بالدۇر كۆرۈلۈشىدىن ئۈمىد كۈتكىلى بولىدۇ. بۇ ھەقتە ھازىرغىچە ئىشلىتىلىپ كېلىۋاتقان دورىلار ئىچىدە جۈڭيى دورىلىرىنىڭ ئۇنۇمى غەربچە داۋالاش دورىلىرىنىڭكىدىن ياخشى بولماقتا. شۇنداق بولغاچقا، توي قىلىپ 1—2 يىل بولا- بولمايلا پەرزەنت يۈزى كۆرەلمىگەن كىشىلەرنىڭ ئۈمىدسىزلىنىشىنىڭ ھاجىتى يوق، ھەمدە يەنە مېدىتسىنانىڭ تەرەققىياتىغا ئىشەنمەي، خۇراپاتلىققا ئىشىنىپ، بىر ئوبدان ئائىلىنى بۇزۇشنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق.

2) قىزغىنلىق بىلەن تەسەللى بېرىش. ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىدىكى روھىي ھالەتتىن ئىلىپ ئېيتقاندا، پەرزەنت كۆرۈش ئارزۇسى ئەرلەرگە نىسبەتەن ئايالىلاردا كۈچلۈك بولىدۇ. مۇبادا بىر ياكى ئىككى يىل، ھەتتا كۆپرەك ۋاقىت ئۆتكەن تۇرۇقلۇق، پەرزەنت كۆرۈش ئېھتىمالى بولمىغان ئەھۋالدا، ئەر بولغۇچى ئايالىنىڭ ئىچكى ئەھۋالىنى چۈشىنىشى، ئۇنىڭ يارىسىغا تۆز سېپىدىغان ئۇسۇلنى قوللانماسلىقى، قىزغىنلىق بىلەن تەسەللى بېرىشى كېرەك.

3) كىشىلىك قەدىر- قىممەتنى ھۆرمەتلەش. ئايالىنىڭ ھامىلىدار بولماسلىقى سەۋەبىدىن ئۇنى خالىغانچە ھاقارەتلەشكە، كەمسىتىشكە، خورلاشقا، ئاياغ ئاستى قىلىشقا، قىسقىسى، ئايالىنىڭ كىشىلىك قەدىر- قىممىتىنى دەپسەندە قىلىشقا بولمايدۇ. مۇبادا شۇنداق ئەھۋاللار كۆرۈلسە، بۇ يالغۇز ئايالىنىڭ غۇرۇرىغا ئازار بەرگەنلىك بولۇپلا قالماي، يەنە ئۇنىڭ ئابرۇيىغمۇ زىيان يەتكۈزگەنلىك بولىدۇ. بۇنداق قىلىش ئەرلەر ئۈچۈن ئەخلاقسىزلىق ھېسابلىنىدۇ. شۇنداق ئەھۋاللارغا ئۇچرىغان ئايالىنىڭ روھىي جەھەتتىكى ئازابى بەدەنده كۆرۈلگەن ھەرقانداق ئېغىر كېسەلدىن نەچچە ھەسسە يۇقىرى تۇرىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن تۇغماس ئايالارغا مۇئامىلە قىلغاندا، سىلىق بولۇش، ھۆرمەتلەش، سۆز- ھەرىكىتى قوپال بولماسلىق لازىم.

4) تۇرمۇشنى تولۇقلاش. ئايالىنىڭ ھامىلدار بولماسلىقى پەرزەنت كۆرۈشكە بولغان قىزىقىشىدىن مەھرۇم قىلىدۇ، ئەمما تۇرمۇشتىكى قىزىقىش ۋە لەززەتنىڭ تۇرلىرى ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. پەقەت ئىككى تەرەپ ئورتاق ھالدا تىرىشچانلىق كۆرسەتسە، ئۇلۇغ ئىشلار ئۈچۈن ئۆزلىرىنى ئاتىسا، ئىشتىن سىرتقى چاغلاردا مۇزىكا ئاڭلىسا، ھېكايە، رومان ئوقۇسا، سەيلە-ساياھەت قىلسا، كىنو، تېلېۋىزىيە، تىياتىر كۆرسە، پوچتا ماركىلىرىنى توپلىسا، گۈزەل مەنزىرىلەرنى سۈرەتكە ئالسا، خەتتاتلىق بىلەن شۇغۇللانسا، بالىسىنىڭ يوقلۇقىمۇ كۆپ ئېسىگە كېلىۋالماي، ئۆزى قىزىققان ساھەدە زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈرەلەيدۇ.

ئەگەر ئايالىنىڭ ھامىلدار بولماسلىقى سەۋەبىدىن ئەر بوشىشىپ كەتسە، روھىي چۈشكۈنلۈك ھېس قىلسا، تۇرمۇشتىن ئۈمىدسىزلەنسە، ئەر-خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىگە ئېغىر دەخلى يېتىدۇ.

5) بالا بېقىۋېلىش. ئايالى ھامىلدار بولمىغان ھەمدە ھامىلدار بولۇش ئېھتىماللىقى يوق دەپ قارالغان ئەھۋالدا، ئەر-خوتۇن ئوخشاشلا بالىنىڭ بولۇشىنى ئارزۇ قىلسا، بىرەر پەرزەنت بېقىۋالسىمۇ بولىدۇ. بۇنداق ئادەت قارىماققا يات بىر ئىشتەك تۇيۇلسىمۇ، ئەر-خوتۇن بالىنى چىن يۈرىكىدىن كۆيۈنۈپ باقسا، تەربىيىلىسە بۇمۇ پەيدىنپەي بالا بىلەن ئاتا-ئانا ئوتتۇرىسىدا ساپ مېھىر-مۇھەببەتنى پەيدا قىلىدۇ ۋە چوڭقۇرلاشتۇرىدۇ، شۇنداقلا يەنە بالا بېقىۋېلىش قانۇن تەرىپىدىن قوغدىلىدۇ.

«3-شەخس» نىڭ ئالدىنى قانداق ئېلىش كېرەك

«3-شەخس» نىڭ پەيدا بولۇشى ھەرقانداق بەختلىك ئائىلىگە

چۇشكەن كۆيە، ئۇ جامائەتنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرىشى كېرەك. شۇنداق ئىكەن، ئەر- خوتۇن ئىككى تەرەپ «3- شەخس» دىن قانداق قىلغاندا ئۇنۇملۇك ساقلىنالايدۇ؟

ئالدى بىلەن ئەر- خوتۇنلار نىكاھتىن كېيىنكى ھېسسىياتنىڭ تەرەققىي قىلىشى ۋە ئۆزگىرىشىگە دىققەت قىلىشى كېرەك.

ساپ، ھەقىقىي ھېسسىيات — نىكاھنىڭ بارلىققا كېلىشىنىڭ ئالدىنقى شەرتى ۋە ئاساسى. بەختلىك ئائىلە تۇرمۇشى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى چوڭقۇر ھېسسىيات بىلەن باغلىنىشلىق بولىدۇ. بىر- قىسىم كىشىلەر نىكاھتىن ئىلگىرىكى ھېسسىياتنىڭ يېتىلىشىگە دىققەت قىلىدۇيۇ، ئەمما نىكاھتىن كېيىنكى ھېسسىياتنىڭ چوڭقۇر- لىشىشىغا سەل قارايدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئائىلىۋى تۇرمۇشى بارغانچە ئاددىي ئۆتۈشكە باشلايدۇ. ئىككى تەرەپنىڭ ھېسسىياتىمۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ سۇسلىشىدۇ ياكى يوقايدۇ. ئەر- خوتۇنلۇق تۇر- مۇشتا زىددىيەتلەرنىڭ پەيدا بولۇشىدىن ساقلانماق قىيىن، ئەمما بۇنداق زىددىيەتلەرنى ئۆزئارا ياخشى نىيەت ئاساسىدا سوغۇققانلىق بىلەن ئويلىنىپ مەسلىھەتلىشىپ ھەل قىلىش لازىم. ئەگەر ئەر- خوتۇن ئوتتۇرىسىدا ئۆزئارا چۈشىنىش ھەم ئىشەنچ يېتەرلىك بولمە- سا، ئورتاق تىل كەمچىل بولسا، بۇنداق ئەھۋاللار تەبىئىي ھالدا ئەر- خوتۇنلار ھېسسىياتىنىڭ يىمىرىلىشىنى پەيدا قىلىدۇ. دە، بىر تەرەپ- نىڭ سىرتقا قارىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، ھېسسىيات جەھەتتە «3- شەخس» بىلەن ئورتاقلىشىش پىسخىكىسى ئۇچۇن زېمىن تەييار- لايدۇ. بۇ ئەمەلىيەتتە «3- شەخس» ئۇچۇن شەرت - شارائىت ھازىرلا- پ بەرگەنلىك بولىدۇ. شۇنىڭ ئۇچۇن، ئەر- خوتۇن ئىككى تەرەپ مەيلى نىكاھتىن بۇرۇنقى ياكى كېيىنكى ئەھۋالدا بولسۇن، ھېسسىيا- تىنى يېتىلدۇرۇشكە، قويۇقلاشتۇرۇشقا دىققەت قىلىش ھەم ئەھمىيەت بېرىش، بۇنىڭ بىلەن نىكاھنى تېخىمۇ ھاياتىي كۈچكە تولدۇرۇپ،

ئائىلىنى يەنمۇ بەختلىك قىلىش لازىم. ئىقتىساد — ئائىلىۋى تۈر-مۇشنىڭ ئاساسى. ئىقتىسادىي مەسىلە ئۆز نۆۋىتىدە يەنە ئائىلىۋى زىددىيەتلەرنى پەيدا قىلىدىغان سەۋەبلەرنىڭ بىرى. شۇڭا، تۈرمۇش-تىكى ئىقتىسادىي مەسىلىنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش، ئەر-خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ھەم چوڭقۇرلاشتۇ-رۇشقا، ئائىلىۋى تۈرمۇشنىڭ خاتىرجەم داۋام قىلىشىغا قارىتا مۇھىم تەسىر كۆرسىتىش رولىنى ئويناپدۇ. بەزى ئائىلىلەردە ئائىلە ئىقتى-سادىنى باشقۇرۇشنى يا ئەر، يا ئايال ئۆز چاڭگىلىغا كىرگۈزۈۋالىدۇ. چىقىم قىلىشقا توغرا كەلگەندە، يەنە بىر تەرەپكە مەسلىھەت سالماي ئۆزى بىلگەنچە بىر تەرەپ قىلىۋېرىدۇ. ئەگەر مۇشۇنداق مەسىلىلەردە بىر تەرەپ يەنە بىر تەرەپ بىلەن مەسلىھەتلەشمەي، ئۆز ئالدىغا ئىش كۆرۈۋەرسە، كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئاخىر بىر كۈنى زىددىيەت كېلىپ چىقىدۇ. شۇڭا، بۇ مەسىلىدە ھەرگىز بىپەرۋالىق قىلماس-لىق، ئۆز خاھىشى بويىچە ئىش كۆرمەسلىك، بىر تەرەپ ئۆزۈم باشقۇرىمەن دەپ تۇرۇۋالماسلىق، ئۆزىنىڭ دېگىنى توغرا بولغان ھالەتتىمۇ يەنە بىر تەرەپنىڭ پىكرىنى ئېلىپ، مەسلىھەتلىشىش ئاسا-سىدا ئىش بېجىرىش لازىم.

پەرزەنتلەر ئەر-خوتۇنلۇق ھېسسىياتىنىڭ جەۋھىرى، ئەر بىلەن خوتۇننى بىر-بىرىگە باغلاپ تۇرىدىغان بەلۋاغ. پەرزەنتلەر ئەر-خو-تۇنلارغا ئالاھىدە خۇشاللىق بەخش ئېتەلەيدۇ، شۇنداقلا يەنە ئائىلىگە نۇرغۇنلىغان ئاۋارىچىلىكلەرنىمۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇنداق بول-غاچقا، ئائىلە ئەزالىرىنىڭ مۇناسىۋىتىنى تەڭشەش ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئورتاق مەسئۇلىيىتىدۇر.

ئىككىنچىدىن، ئەر-خوتۇنلار يات جىنسلىقلار بىلەن ئۇچراشقا-دا، بارىدى - كەلدى قىلىشقا توغرا كەلگەندە، دوستلۇق بىلەن مۇھەب-بەتنى پەرقلەندۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك.

ئىجتىمائىي تۈرمۇشتا كىشىلەرنىڭ ھامان ئوخشاش جىنسىلىقلار-
دىنمۇ، يات جىنسىلىقلاردىنمۇ دوستلىرى بولىدۇ. بۇ، ئىنسانلارنىڭ
ئىجتىمائىي تۈرمۇشتىكى تەبىئىي ئېھتىياجى. پاكىتلار ئىسپاتلىدى-
كى، ئاللىبۇرۇن نىكاھلىق بولۇپ بولغانلار ئىچىدىكى بىر قىسىم
كىشىلەر يات جىنسىلىقلار ئوتتۇرىسىدىكى دوستلۇق بىلەن مۇھەببەتكە
توغرا مۇئامىلە قىلالماي، «3- شەخس» نىڭ ئارىلىشىۋېلىشىنى كەل-
تۈرۈپ چىقارغان. مۇھەببەت، بولۇپمۇ بۇ يەردە تىلغا ئېلىنىۋاتقان
تار مەنىدىكى مۇھەببەت — بىر تەرەپكىلا مەنسۇپ بولغان ئالاھىدە
ھېسسىيات بولۇپ، بۇنداق ھېسسىيات پەقەت توي قىلىش ئۈچۈن
تەييارلىنىۋاتقان مۇھەببەتلەشكۈچىلەردە ياكى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇر-
ىسىدا بولىدۇ. نىكاھنىڭ سىرتىدىكى مۇھەببەت مەسئۇلىيەتسىزلىك
بولۇپ، ئىجتىمائىي ئەخلاق تەلىپىگە ئۇيغۇن كەلمەيدىغان خاتا ھەر-
كەتتۇر. ئۇنداق ئىكەن، دوستلۇق — نىكاھنىڭ سىرتىدىكى ئومۇم-
لۇق تۈسىنى ئالغان ھېسسىياتقا ئىگە. ئۇ، كىشىلەر ئوتتۇرىسىدىكى
مۇناسىۋەتنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشىدىن پەيدا بولغان تۈيغۇ بولۇپ،
بىرخىل جىنسىلىقلار بىلەن يات جىنسىلىقلار ئوتتۇرىسىدا ئور-
تاق مەۋجۇت.

كىشىلەر يات جىنسىلىقلار بىلەن باردى - كەلدى قىلغاندا، جەم-
ئىيەتتە خاتا ئىنكاسلارنىڭ پەيدا بولۇپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلىشى
كېرەك. ناۋادا دەققەت قىلماي، باردى - كەلدى قىلىش دوستلۇق
سىزىقىدىن ھالقىپ كېتىپ قالسا، بۇ ئىجتىمائىي ئەخلاق تەلىپىگە
خىلاپلىق قىلىنغانلىق بولۇپ، مۇقەررەر ھالدا جەمئىيەتنىڭ ئەيىبلە-
شىگە ئۇچرايدۇ. ئىجتىمائىي رېئاللىق ئىسپاتلىدىكى، باشقىلارنىڭ
پىكرىنى توغرا ئاڭلىمىغاندا، مۇھەببەت بىلەن دوستلۇقنىڭ مۇناسە-
ۋىتىنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلمىغاندا، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى
ھېسسىياتتا بۇزۇلۇش كېلىپ چىقىدۇ. دە، بۇ خىل بۇزۇلۇش ئائىلە-

ده «يېرىق» پەيدا قىلىپ «3 - شەخس» ئۈچۈن پۈرسەت يارىتىپ بېرىدۇ.

«3- شەخس» نىڭ پەيدا بولۇشىغا قانداق مۇئامىلە قىلىش كېرەك

«3- شەخس» نىڭ ئارىلىشىۋېلىشى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىختىلاپنىڭ ئۇزاق مۇددەت داۋام قىلىشىدىكى مۇھىم بىر سەۋەب. ئەگەر شۇ سەۋەب تۈپەيلى ئەر- خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى ئىختىلاپ ئۇزاق مۇددەت داۋاملىشىۋەرسە، مۇقەررەركى ئائىلىنى ۋەيران بولۇشقا ئېلىپ بارىدۇ. ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا مانا شۇنداق كىشىنى بىزار قىلىدىغان «مەخپىيەتلىك» كۆرۈلۈپ قالسا زادى قانداق قىلىش كېرەك؟

ناۋادا قارشى تەرەپنىڭ بىرىدە (ئەر ياكى ئايال تەرەپتە) «3- شەخس» بىلەن ئارىلىشىشنىڭ باشلانغانلىقى سېزىلگەندە، بەزى ئەر- خوتۇنلار قارشى تەرەپنى ئىشقا ماڭغاندا ئىشىك ئالدىغىچە چىقىپ دارىتمىلانغان سۆزلەر بىلەن تىللايدۇ. ئۇيگە كىرسە بىر گەپنى تۇگەتمەي تەكرارلاۋېرىپ جېدەل چىقىرىدۇ، بەزىلەر ئۆزئارا ياقا تۇتۇشۇپ ئېلىشىدۇ. ئۇلارنىڭ مۇنداق قىلىشتىكى مەقسىتى قارشى تەرەپنى شۇ يولدىن قايتۇرۇشتىن ئىبارەت، ئەمما شۇنى ئېنىق ئېيتىش كېرەككى، ئۇ كېرەككە كېلىدىغان ئۇسۇل ئەمەس، چۈنكى قارشى تەرەپنى مەلۇم مەزگىل «گەپ قىلالمايدىغان» سىزگە «تىكىلىپ قارىيالمايدىغان» قىلىپ قويغىنىڭىز بىلەن، ئەمەلىيەتتە ئۇنى چىن دىلىدىن ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى تونۇتۇپ، پۇشايمان قىلدۇرالمايسىز. بۇ- نىڭدىكى سەۋەب سىزنىڭ قوللانغان ئۇسۇلىڭىز تىللاش، غۇتۇلداش،

كتاب نور بالتي

ياقا تۇتۇشۇپ ئۇرۇشۇش بولغاچقا، بۇنىڭ ئىدىيىگە بىرىپ تاقىلدى-
غان، ئويغا سالىدىغان تەرىپى يوق. ئۇنداق ئۇسۇل شەكىل جەھەتتە-
كى «ھەيۋە» تۇسىنى ئالغان بولۇپ، ئىلمىي چۈشەندۈرۈش قىممىتىگە
ئىگە ئەمەس. بىز ئۇزاقى يىللاردىن ھازىرغىچە ئەتراپىمىزغا نەزەر
سالىدىغان، ئاڭلىغانلىرىمىزنى ئەسلەپ باقىدىغان بولساق، «ئۆزۈم-
نىڭ ۋىجدانىنى قوغدايمەن» دەپ، ئەمەلىيەتتە ئىش ئۈ دەرىجىگە بې-
رىپ يەتمىگەن بولسىمۇ، گۇمانخورلۇق پىسخىكىسى تۇپەيلى، ئۆزلە-
رىنىڭ چاۋىسىنى چىتقا يېيىپ، ئائىلىنى خاراب قىلغانلارمۇ ئاز
ئەمەس. ئۇنىڭ ئەكسىچە «3- شەخس» نىڭ ئارىلاشقانلىقى ھەقىقىي
ئىسپاتلانغان، ھەتتا جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈۋاتقان نەق مەيدانغا
بىراۋ تەرىپىدىن تۇتۇلغانلار ئىچىدە، بەزىسى «قول سۇنسا يەڭ ئىچە-
دە» دېگەندەك، ئائىلىسىنى، بالىلىرىنى دەپ دەردىنى ئۆزى بىلىپ
ئائىلىنى ۋەيران قىلمىغانلارمۇ، شۇ مىنۇتىنىڭ ئۆزىدە ھەممىنى خەل-
قىئالەمگە ئاشكارىلاپ ۋەيران بولغانلارمۇ، ھەتتا قاتىللىق قىلىپ
باشقىلارنىمۇ، ئۆزىنىمۇ ئۆلۈمگە تۇتۇپ بەرگۈچىلەرمۇ بولغان. قار-
شى تەرەپنىڭ «3- شەخس» بىلەن مۇناسىۋەت قىلىشىنىڭ سەۋەبلىرى
ھەر خىل بولسىمۇ، لېكىن بۇنىڭدىكى ئاساسلىق سەۋەب ئەر- خوتۇن
ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتتە يېرىق پەيدا بولغانلىقتىن. ئەر- خوتۇن
ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتقا سەل قارىغىلى بولمايدۇ. دۇنيادا ھېسسە-
يىات - كۆڭۈلدەك نازۇك نەرسە يوق. بىر- ئىككى قېتىملىق كۆڭۈل-
سىزلىك بىلەن ئائىلىنى ۋەيران قىلغىلى بولمىسىمۇ، يىراق نۇقتە-
دىن قارىغاندا بەزىدە ئاشۇ بىر- ئىككى قېتىملىق كۆڭۈلسىزلىك «3-
شەخس» ئۈچۈن بىرلىگەن تۇنجى سىگنال. «3- شەخس» دەل مانا
شۇنداق كۆڭۈلسىزلىك يۈز بەرگەندە، پەيدا بولغان «يوچۇق» تىن
قىستۇرۇلۇپ كىرىدۇ. قارشى تەرەپتە «3- شەخس» بىلەن مۇناسىۋەت
بارلىقى سېزىلگەندە، ئەڭ مۇھىمى سوغۇققانلىق بىلەن ئۇنىڭ سەۋە-

بىنى سۇرۇشتۇرۇش كېرەك. بولۇپمۇ قاراتمىلىقى بولغان ھالدا خىز-مەت ئىشلەش، ئائىلە قۇرۇشتىن ئىلگىرىكى جەريانلارنى، يەنى مۇ-ھەببەتلىشىپ يۈرگەن چاغلاردىكى شېرىن سۆزلەرنى، ئائىلە قۇرۇش مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن ئۆز ئارا قىلىشقان قەسەملەرنى، بىرگە بىسىپ ئۆتكەن يوللارنى ئۆز ئارا ئەسلىشىپ، مۇھەببەتنىڭ يالقۇنىنى قايتىدىن تۇتاشتۇرۇش، ئائىلە بەرپا قىلغاندىن كېيىنكى قىيىن ئۆت-كەللەردىن قانداق ئۆتكەنلىكىنى، بالىلىرىنىڭ ھەقىقەتەن ئوماقلىقى-نى، بۇنىڭدىن كېيىن ئائىلىنى گۈللەندۇرۇشتە قانداق يېڭىچە ئوي-پىكىرلىرىنىڭ بارلىقىنى ئوچۇق ئېيتىپ، قارشى تەرەپنىڭ ۋىجدان دەرۋازىسىنى ئېچىش، ئۆزىنىڭ سادىر قىلىپ قويغان يېتەرسىزلىكە-نى دادىللىق بىلەن ئېيتىپ، قارشى تەرەپ يەنە «3- شەخس» بىلەن ئارىلىشىپ يۈرسە ئۆزىنىڭ ھەم ئائىلىنىڭ ئابرۇيىغا تەسىر يېتىدىغان-لىقىنى كۆرسىتىپ، تەنقىد ۋە ئۆز- ئۆزىنى تەنقىد قىلىش، ھېسسى-يات ئارقىلىق قارشى تەرەپنى تەسىرلەندۇرۇش ئۈسۇلى بىلەن قارشى تەرەپنىڭ ئىدىيىسىنى ھەل قىلىپ، خاتا باسقان يولدىن قايتىپ كېلىشكە يېتەكلەش لازىم.

قارشى تەرەپنىڭ «3- شەخس» بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئۇ-زۇشكە توغرا كەلگەندە، بىر تەرەپ (خوتۇن ياكى ئەر) ئۆز كۆچىگە تايىنىپ بىر تەرەپ قىلىشقا ئامالسىز قالسا، تەشكىلگە ئىلتىماس سۇنۇشى ياكى يېقىن دوستلىرىنى نەسىھەت قىلىشقا تەكلىپ قىلىشى ۋە ياكى ئۇرۇق- تۇغقانلارنى ئارىغا قويۇش، ئەگەردە بۇ ئۈسۇللارنى ئايرىم قوللىنىپ مەقسەتكە يەتكىلى بولمايدىغانلىقى مۆلچەرلەنسە، يۇقىرىدىكى ئۈچ خىل ئۈسۇلنى بىرلەشتۇرۇپ قوللىنىش كېرەك. بەزىلەر دەرۋەقە بۇنداق ئۈسۇلنى قوللانسام باشقىلار ئاڭلىسا سەت تۇرىدۇ، دەپ قاراپ دەرھال بىر قارارغا كېلەلمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۆزىمۇ كۆپ دەرد تارتىدۇ، قارشى تەرەپنىڭ «3- شەخس» بىلەن

بولغان مۇناسىۋەتنىڭ يەنىمۇ ئۇزاقراق داۋام قىلىشىغا يول ئېچىپ بېرىدۇ. ئەگەر ياخشىسى بۇنى باشقىلار ئاللىبۇرۇن بىلىپ بولغان ئىكەن، يەنە ئىككىلىنىشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ گەپ قانداق قىلىپ «ئازغان» جورىگىزنى بالدۇرراق قوينىگىزغا قايتۇرۇپ كېلىشتە، ئۇنداق ئىكەن، يوقىلاڭ خىياللارغا بېرىلىپ، قورۇنۇپ ئۆزىگىزنىڭ سايىسىدىن ئۆزىگىز قورقۇپ، ئىشنى كەينىگە سۈرىگەننىڭ پايدىسى يوق. ھەتتا سىزنىڭ تەشكىلگە يازغان «تەلىپىگىز» تۇپەيلىدىن، كېيىن جورىگىز بىرەر تەشكىلىي «جازا» غا ياكى «ئاگاھلاندۇرۇش» قا ئۇچرىسىمۇ، بۇنىڭ سىز ھەم ئائىلىگىز ئۈچۈن پايدىسى بارىكى زىيىنى يوق.

قارشى تەرەپ بىلەن «3- شەخس» نىڭ مۇناسىۋىتىنى ئۇزۇۋېتىشتە يەنە بىر تەرەپ «3- شەخس» كە توغرا مۇئامىلە قىلىش كېرەك. بەزىلەر «3- شەخس» نى ئاغزىغا كەلگەننى دەپ تىللايدۇ. بەزىلەر قول سېلىپ قان تۆكۈلۈشنىمۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، بۇنداق قىلغۇچىلارنىڭ مەقسىتى ئۆزىنىڭ ھەيۋىسى ئارقىلىق «3- شەخس» نى قورقۇتۇپ قاچۇرۇۋېتىش، ئەمەلىيەتتە بۇنداق ئۇسۇل بىلەن مەسىلىنى يېلتىزىدىن ھەل قىلغىلى بولمايدۇ. مۇھىمى بىۋاستە ياكى ۋاستىلىك ھالدا تەربىيە ئىشلەپ، «3- شەخس» نىڭ ئىدىيىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى لازىم. گەرچە بۇنداق قىلغۇچىلار كەمدىن - كەم تېپىلسىمۇ، ھەقىقىي بولۇپ ئۆتكەن مۇنداق بىر ئىش ماتېرىيالغا بېسىلغان: مەلۇم بىر جايدىكى 20 ياشتىن ئاشقان بىر قىز بۇرۇنلا ئۆي - ئوچاقلىق بولۇپ بولغان ئوتتۇرا ياشلىق بىر ئەر بىلەن تونۇشۇپ، «3- شەخس» بولۇپ قالغان. ئەرنىڭ ئايالى بۇ ئەھۋالدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئەر بىلەن ئۇرۇشمىغان، قىزنىمۇ ئىزدەپ يۈرمىگەن. ئۇ خەۋەر تېپىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا قىز كېسەل بولۇپ قالغان. ئايال بولغۇچى بۇ ئەھۋالدىن

خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، دوختۇرخانىغا ئۇنى يوقلاپ بارغان، ئۇزاق پاراڭلاشقان، ئىككىيلەن خالىي قالغاندا قىز خجالەت بولۇپ يىغلاپ كەتكەن، ھېلىقى ئەرنىڭ ئايالى سەۋرچانلىق بىلەن چىن دىلىدىكى گەپلەرنى قىلغان، گەپ ئارىلىقىدا ھەيۋە قىلمىغان، دارىتمىلايدىغان سۆزلەرنمۇ قىلمىغان، ئايالنىڭ سەممىي سۆزلىرىدىن، ئىللىق تەبەسسۇمىدىن، تەبەسسۇم يوقالمايدىغان چېھرىدىن تەسىرلەنگەن قىز ئايالدىن كەچۈرۈم سورىغان... شۇنداق قىلىپ، ئۇزاق ئۆتمەي كۆڭۈل-دىكىدەك بىرىنى تېپىپ توي قىلىۋالغان. شۇنى ئويلاپ باقساق بولـ-دۇكى، ناۋادا ھېلىقى ئايال پوپۇزا قىلىپ، جۇڭا تاراقلىتىپ قىزنىڭ قېشىغا ھۆركىرەپ بارغان بولسا، قىز شۇنچىۋالا تېزلا بىرسى بىلەن توي قىلىشى مۇمكىنمۇ؟ بۇ ئىشلار ئۇنۇملۇك ھەل بولاتتىمۇ؟

قارشى تەرەپ «3- شەخس» بىلەن مۇناسىۋەت قىلىشقا باشلىغان-دا، ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىدە بىر قەۋەت قارا بولۇت پەيدا بولغان بولىدۇ. قارشى تەرەپنىڭ «3- شەخس» بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى قانچە ئۇزاق داۋام قىلسا قارا بولۇت شۇنچە قېلىنلايدۇ ۋە كۆپىيىدۇ، ئۇنداق ئىكەن، «3- شەخس» تىن ئىبارەت «قارا بولۇت» نى يىراق-يىراقلارغا قوغلىۋەتكەندە، پارلاق قۇياش يەنە ئائىلىگە سېخىيلىق بىلەن نۇرىنى چاچىدۇ. بۇ دەل روسىيلىك پېداگوگ ماكارىنكونىڭ «مۇھەببەتنىمۇ ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولىدۇ» دېگىنىگە ئوخشىشىدۇ خالاس.

ئەر ياكى خوتۇن ئاجرىشىش تەلىپىنى قويسا قانداق قىلىش كېرەك

بىزدە ئۇزاق زامانلاردىن بۇيان ساقلىنىپ كېلىۋاتقان «ئەر-

خوتۇنلار ئىناق ئۆتسە ئۆمۈرلۈك بىرگە بولىدۇ» دېگەن گەپ بار. بۇگۈنكى كۈندىمۇ بۇ سۆز ئۆزىنىڭ قىممىتىنى يوقاتقىنى يوق، ھا- زىرمۇ بالاغەتكە يېتىپ، توي قىلىش ئالدىدا تۇرغان نۇرغۇنلىغان قىز- ئوغۇللار توي قىلغاندىن كېيىن ئىزچىل ئىناق ئۆتۈپ، ئەر- خوتۇن- لۇق مۇناسىۋىتىنى ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە داۋاملاشتۇرۇش ئارزۇسىدا بولماقتا. ئەمما، كۈندىلىك ھاۋا كىلىماتىدا بەزىدە بوران- چاپقۇنلار- دىن خالىي بولغىلى بولمىغىنىدەك، تۇرلۇك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىمۇ بەزىدە ئايرىلىپ كېتىش تەلىپى ئەر ياكى خوتۇن تەرىپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلۇپ قالىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا قانداق قىلىش كېرەك؟

توي — ئىككى تەرەپ ھېسسىياتىنىڭ بىرلىشىشى، ئاجرىشىش ئەر- خوتۇن ھېسسىياتىنىڭ يىمىرىلگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى. ئاجرە- شىش ياكى ئاجراشماسلىقتا ئاساسلىقى ھېسسىياتقا قاراش، ئاجرە- شىش خەۋپىگە دۇچ كەلگەندە، ھېسسىياتتىكى يىمىرىلىش دەرىجىسە- نىڭ قانداقلىقىغا قاراش كېرەك.

مۇبادا ئەر- خوتۇنىنىڭ مۇناسىۋىتى خېلى ياخشى، پەقەت مەلۇم تەرەپلەردە پىكىر بىرلىكى بولمىسا، ياكى بىر تەرەپنىڭ مىجەزى غەلىتىرەك بولسا، ۋە ياكى بەزى ئىشلار تۈپەيلىدىن ئۆز ئارا قاتتىق تاكاللىشىپ قېلىشلار يۈز بەرسە، بۇلار بىۋاستە ھېسسىياتقا تەسىر كۆرسىتىدۇ- دە، ۋاقىتلىق كەلگەن ئاچچىق تۈپەيلى ئەر ياكى خوتۇن ئاجرىشىش تەلىپىنى ئوتتۇرىغا قويىدىغان ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ. بۇ چاغدا ھەر ئىككى تەرەپ سوغۇققان بولغاندا چوڭ چاتاقنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ. ئەگەردە بىر تەرەپ «ئاجرىشىمەن» دەپ بولغۇچە يەنە بىر تەرەپ بوش كەلمەسلىك ئۈسۈلىنى قوللىنىپ «ئاجراشساق، ئاجراشتۇق» دېۋەتسە، چاتاقنىڭ چىققىنى شۇ. گەرچە بۇنداق دېيىش بىلەنلا شۇ زامان ئاجرىشىپ كېتىش مۇمكىن بولمىسىمۇ، ھەر ئىككى

تەرەپنىڭ ئاغزىدىن چىقىپ كەتكەن شۇ سۆزنىڭ كاساپىتىدىن ئوتتۇ-
رىدا ئۇزاققىچە «سوغۇقچىلىق» ھۆكۈم سۈرىدۇ. ياشلارنىڭ چۈس
مجەزى ئىشىنىڭ ئالدى- كەينىنى ئويلىمايدىغان، ھېسسىياتقا بېقىپ
ئىش قىلىدىغان بولغاچقا، بەزىدە ئالدىراڭغۇلۇق تۈپەيلى چوڭ چاتاق-
لارنىمۇ تېرىپ قويىدۇ. ئائىلە- نىكاھ پسىخولوگىيىسىنىڭ مۇناسە-
ۋەتلىك مەزمۇنلىرىدىن قارىغاندا، ئاجرىشىش ھەرگىز ئەر بىلەن
خوتۇننىڭ ئۆزىگىلا چېتىشلىق بولغان مەسىلە بولۇپ قالماستىن، بۇ
يەنە ئائىلىگە، جەمئىيەتكە ھەم بالىغا بېرىپ چېتىلىدىغان چوڭ
مەسىلىدۇر. دېمەك، ئاجرىشىش قارىماققا ئىككى ئادەمنىڭلا ئىشى-
دەك كۆرۈنگىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە نۇرغۇنلىغان كىشىلەرگە بەخت-
سىزلىك ئېلىپ كېلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، تېگى - تەكتىدىن ئېيتقاند-
ا، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتتە ھېسسىياتقا بېرىلىپ
تاقىلىدىغان مەسىلە كۆرۈلۈپ قالمىسىلا ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا
ئالدىراپلا ئاغزىدىن ئاجرىشىش توغرۇلۇق گەپنى چىقارماسلىقى
لازىم.

ئەگەر ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتتا ھەقىقەتەن دەز
كېتىش ئەھۋالى كۆرۈلسە، قارشى تەرەپتە يېڭىنى كۆرگەندە كونىسى-
دىن ۋاز كېچىشنىڭ بىخلىرى سېزىلسە، قارشى تەرەپكە قىزغىن
مۇئامىلە قىلىش، ياردەم قىلىش، سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈش، ئۆزى-
نىڭ قىلغىنىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى ئەمەلىي ھەرىكەت ئارقىلىق تونۇ-
تۇش، ۋاقىتلىق سوۋۇغان يۈرەكنى، يانغان كۆڭۈلنى قايتىدىن ئىلە-
لىتىش، قىزدۇرۇش، ئامال بار زىددىيەتنىڭ كېڭىيىپ كېتىشىنىڭ
ئالدىنى ئېلىش لازىم. قارشى تەرەپ ھەقىقەتەن يېڭىنى كۆرۈپ كونە-
سىدىن ۋاز كېچىدىغان ئەھۋال بولغاندا، بۇنداق قاراش ۋاقىت جەھەت-
تىن نىسبەتەن ئۇزاقراق بولغان بولسا، ئۇ ھالدا ئۇ سىزنى دۈشمىنە-
نى كۆرگەندەك مۇئامىلە قىلىشقا باشلايدۇ، سىزگە قىلچىمۇ كۆڭلى

قالمىغان بولىدۇ. نەسىھەت قىلسىڭىزمۇ ئاڭلىمايدۇ، ھە دېسىلا «ئاجرىشىمەن» دەيدۇ. دۇنيادا ھېسسىيات بولمىغان نىكاھتىن كېيىن ئازابتىنمۇ چوڭ ئازاب بولمىسا كېرەك. شۇڭا، سىز سەۋرچان-لىق بىلەن كۇتمەكچى بولسىڭىز مەلۇم مەزگىل ئايرىم ياشاپ كۆرسىڭىز بولىدۇ. ناۋادا ئۇنداق ئۇسۇل بىلەن كۇتۇشكە رايىڭىز بارمىسا، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنغا بېرىپ ئۇلارنىڭ پىكرى بويىچە ئىش كۆرسىڭىزمۇ بولىدۇ.

نىكاھ ئائىلە بىلەن چەمبەرچاس باغلانغان بولىدۇ. ئائىلە بولسا جەمئىيەتنىڭ ھۇجەيرىسى. ھەربىر ئائىلىنىڭ مۇقىملىقى جەمئىيەت مۇقىملىقىنىڭ مۇھىم بىر تەرىپى، شۇڭا ياشلار جەمئىيەتتە ئائىلە بەرپا قىلغاندىن كېيىن، ئۆزلىرىنىڭ ئائىلە ۋە جەمئىيەت ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتىنىڭ نەقەدەر ئېغىرلىقىنى بىلىشى، ئۆز قولى بىلەن قۇرغان ئائىلىنى كۇنسايىن رونىق تاپتۇرۇشى، بۇنىڭ بىلەن گۇزەل تۇرمۇشنى داۋاملاشتۇرۇپ، جەمئىيەت ئۇچۇن كۆپرەك تۆھپە قو-شۇشنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويماسلىقى كېرەك.

ئەقىللىق خوتۇن بىلەن ھاماقەت خوتۇننىڭ پەرقى

بىز ئادەتتە ئائىلىلەرگە ۋە ئەتراپىمىزغا نەزەر سالىدىغان بول-ساق، ئەقىللىق، چېۋەر خوتۇن بىلەن ھاماقەت، كالۋا خوتۇنلارنى ئۇچرىتىمىز ياكى باشقىلاردىن ئاڭلايمىز. زادى ئەقىللىق خوتۇن بىلەن ھاماقەت خوتۇننىڭ پەرقى نەدە؟

بۇنى يىغىنچاقلىغاندا، تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە تەرەپتىن كۆرۈۋې-لىش مۇمكىن:

1) ئەقىللىق خوتۇن ھامان ئېرىنىڭ ئارتۇقچىلىقى بىلەن باشقا ئەرلەرنى سېلىشتۇرىدۇ، سېلىشتۇرغانسېرى زوقلىنىدۇ، ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلىدۇ، ئېرىگە بولغان مۇھەببىتى چوڭقۇرلىشىدۇ. ھاماقەت خوتۇن ھامان ئېرىنىڭ يېتەرسىزلىكى بىلەن باشقا ئەرلەرنى سېلىشتۇرىدۇ، سېلىشتۇرغانسېرى ئۇمىدسىزلىنىدۇ، ئازابلىنىدۇ، ئېرىنى تۆۋەن كۆرىدۇ.

2) ئەقىللىق خوتۇن ئېرىنىڭ كەمچىنى ئۆزۈمنىڭ كەسپى دەپ قارايدۇ. قابىلىيىتىنىڭ يېتىشچە ياردەم قىلىدۇ، قوللايدۇ. ھاماقەت خوتۇن ئېرىنىڭ دائىم دېگۈدەك ئۆز ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرۈشىنى ياخشى كۆرىدۇ، ئېرىنىڭ ئۆز كەسپى بىلەن ئىزچىل تۇرىدە شۇغۇللىنىشىنى قوللىمايدۇ.

3) ئەقىللىق خوتۇن ئېرىدا بەزى يېتەرسىزلىكلەرنى سەزگەندە، ئېرىنىڭ يېتەرسىزلىكىنى تۈزىتىۋېلىشىغا مەسلىھەت بېرىدۇ، ھاماقەت خوتۇن بولسا ئىككى گەپنىڭ بىرسى بولسىلا ئېرىنىڭ يېتەرسىزلىكىنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدۇ، ھە دېسىلا چىشىغا تېگىدۇ.

4) ئەقىللىق خوتۇن بىرقانچە كىشىلەر جۈغلانغان سورۇندا، ئېرى توغرۇلۇق گەپ قىلىشقا توغرا كەلسە، ھامان ئېرىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى تىلغا ئېلىپ ماختايدۇ. ھاماقەت خوتۇن بولسا بىرقانچە ئادەم بار يەردە، ئەرلەر توغرىسىدا گەپ بولۇپ قالسا، ئېرىنى چىشلەپ تارتىدۇ.

5) ئەقىللىق خوتۇن ئېرىنى تەنقىدلىگەندە ھامان سەۋرچانلىق، ئېھتىياتچانلىق بىلەن پوزىتسىيە تۇتىدۇ. قىلماقچى بولغان تەنقىد پىكرىنى ھامان ئېرىنىڭ جىددىي ئىشلىرى تامامىلىنىپ، ئارامىلىق ھېس قىلغان چاغلىرىغا توغرىلاپ دەيدۇ. چۈنكى، ئۇ مۇشۇنداق ۋاقىتتا پىكىر قىلسا ئۇنىڭ ئۇنۇمىنىڭ ياخشى بولىدىغانلىقىنى تولۇق بىلىدۇ؛ ھاماقەت خوتۇن دائىم دېگۈدەك ئېرىدىن كىچىككىنە سەۋەن-

لىك تېپىۋالغان ھامان ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ دەۋالمىغۇچە، كۆڭلى ئارامسىغا چۈشمەيدۇ. ئاغزىغا كەلگەننى دەپ ئېرىنىڭ كەيپىياتىنى بۇزىدۇ.

6) ئەقىللىق خوتۇن ئائىلىدە ئەزەلدىن «گېنېرال» ياكى «قوماندان» بولۇۋالمايدۇ. ئېرى خىزمەتتە ياكى يولداشلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتە كۆڭۈلسىزلىككە ئۇچرىسا، ئېرىغا روھىي جەھەتتىن مەدەت بېرىدۇ، كۆڭلىنى كۆتۈرىدىغان گەپلەرنى قىلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ئېرىنىڭ غەمدىن بالدۇرراق قۇتۇلۇپ، ئىشىنى بالدۇرراق ئىزىغا سېلىۋېلىشىغا ياردەم قىلىدۇ؛ ھاماقەت خوتۇن ئېرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى ئورنىغا، پۇلىغا قاراپ قۇرىدۇ، كىچىككىنە دىلىغا ياقمايدىغان ئىش بولۇپ قالسا، ئېرىنى تىللايدۇ، جاھانىنى بېشىغا كىيىپ، توختىماستىن زارلىنىدۇ.

7) ئەقىللىق خوتۇن ھامان ئېرىنىڭ ياخشى دادا بولۇشىنى، دادا بىلەن بالىلارنىڭ ئورتاق خۇشاللىق ئىلكىدە بىرگە ئۆتۈشىنى ئارزۇ قىلىدۇ. ھاماقەت خوتۇن ئېرىنى بالىلىرىنىڭ ئالدىدا ھەرنېمىلەرنى دەپ ئەيىبلەيدۇ ۋە قارا چاپلايدۇ. بالىلىرىغا دادىسىنى داۋاملىق خاتالىق ئۆتكۈزىدىغان ئادەمدەك قىلىپ كۆرسىتىدۇ. دە، بۇنىڭ بىلەن دادا - بالا ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنىڭ ساغلام داۋام قىلىشىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ.

8) ئەقىللىق خوتۇن دائىم ئۆيىنى پاكىز تۇتىدۇ، ئېرىغا باشتىن-ئاخىر پاكىز، ئازادە مۇھىتتا ياشاش شارائىتى يارىتىپ بېرىدۇ؛ ھاماقەت خوتۇن گەرچە شارائىت يار بەرگەن ئەھۋالدىمۇ، ئائىلىنىڭ تازىلىقىغا دىققەت قىلمايدۇ، ئۆيىنى رەتسىز، قالايمىقان، مەينەت تۇتىدۇ، ئېرى ئۇ ئىشلاردىن رەنجىپ بىرەر ئېغىز گەپ قىلسا، گەپ قىلغانغا تويغۇزۇۋېتىدۇ.

9) ئەقىللىق خوتۇن مەيلى ئائىلىدە ياكى سىرتتا بولسۇن دائىم

ئۆزىنىڭ كىيىنىشىگە ۋە مۇڭاپىق گىرىم قىلىشىغا ئەھمىيەت بېرىپ، ئېرىگە بىر خىل گۈزەل سېزىم تۇيغۇسى بەخش ئېتىدۇ. ھاماقەت خوتۇن رەتسىز ياكى چاكىنا ياسىنىپ، ئاياللارغا خاس نازاكەتنى ئاتا قىلىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمايدۇ.

10) ئەقىللىق خوتۇن ئېرىنىڭ تازا تاۋى يوقلۇقىنى (روھىي ھالەتتە) سەزگەندە، بىر ئىشلارنى قىلىپ (سۆز ياكى ھەرىكەت ئارقىلىق) ئائىلىدە باشتىن - ئاخىر شادلىق تۇيغۇسىنى ساقلاپ قېلىشقا تىرىشىدۇ؛ ھاماقەت خوتۇن ئېرىنىڭ قايسىبىر ئىشلار توغرىسىدا ئازاب چېكىۋاتقانلىقىنى ئوچۇق بىلىپ تۇرسىمۇ كارى بولماي-دۇ، بېشىنى ئىچىگە تىقىۋېلىپ، ئۆز ئىشىنى بەخىرامان قىلىۋېرىدۇ.

قانداق قىلغاندا ياخشى ئەر بولغىلى بولىدۇ

بىز تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە نۇقتىنى ئورۇندىغان كىشى ياخشى ئەر بولغان بولىدۇ، دەپ قارايمىز:

1) جورىسىغا سادىق، مۇھەببىتى ئىزچىل تۇرىدە چوڭقۇر، جورىسىغا باشتىن - ئاخىر كۆيۈنىدىغان ئەر. بۇ ياخشى ئەر بولۇشتا تەييارلاشقا تېگىشلىك گۈزەل ئەخلاق. بۇنداق ئەخلاقىي پەزىلەت كەمچىل بولسا، توي قىلغاندىن كېيىن ئۇزاق ئۆتمەيلا «3- شەخس» نىڭ مۇھەببىتىنى قوبۇل قىلىشتەك ئەخلاقسىزلىق يولىغا مېڭىپ قالىدۇ. شۇنداق ئىكەن، بۇنداق كىشىلەر ئەلۋەتتە ياخشى ئەر بولالماي-دۇ. توي قىلغاندىن كېيىن گەرچە باشقا ئاياللارغا كۆڭۈل بەرمەسىمۇ، ئەمما جورىسىغا سوغۇق مۇئامىلە قىلىدىغان ئەرنىمۇ ياخشى

ئەر دېگىلى بولمايدۇ.

2) جورىسىغا تولۇق ئىشىنىدىغان، ئوچۇق، خۇشخۇي، كۆڭ-
سى- قارىنى كەڭ ئەر. ئەر- خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتتە بىر- بىرىگە
ئىشىنىش، مۇھەببىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە ئائىلىنى مۇقىم تەرەق-
قىي قىلدۇرۇشنىڭ مۇھىم ئامىلى. ئىشەنچىنى يوقاتقاندا، ئۆزئارا
گۇمان پەيدا بولغاندا، ئائىلە ھاۋاسىنى تۇمان باسىدۇ. ئەر- خوتۇنلار
ئۆزئارا ئۇزاق مۇددەت بىرگە ئۆتۈپ چۈشىنىش ھاسىل قىلغان ئىكەن
ئۇنداقتا يەنە بىر- بىرىدىن گۇمانلىنىپ يۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق.
ئۆزىنى ياخشى ئەر دەپ ھېسابلايدىغان كىشى جورىسىغا ئىشىنىدۇ،
بولۇپمۇ جورىسى بەزىدە يات جىنسىلىقلار بىلەن مۇئامىلە قىلغاندىمۇ
كۆڭلىگە ھېچقانداق شەك كەلتۈرمەيدۇ، ھەتتا ئۇنىڭغا ئارىلىشىپ
چەك قويمايدۇ. ئەگەر ئۇنداق قىلمايدىكەن، جورىسىنىڭ غۇرۇرىغا
ئوڭايلا تېگىپ، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتتە يېرىق
پەيدا قىلىپ قويىدۇ. تۇرمۇشتا ئايال بولغۇچى ھەممە ئىشنى كۆڭۈل-
دىكىدەك، كەم- كۈتىسىز قىلىپ كېتەلەيدۇ، دېگىلى بولمايدۇ،
ئەلۋەتتە. مۇشۇنداق چاغلاردا ئايال بولغۇچى بەزىدە يا ئۇنداق يا بۇنداق
سەۋەنلىكىنى پەيدا قىلىپ قويسا، ئەر بولغۇچى ئەرلەرگە خاس كەڭ
قورساق بولۇشى، كوتۇلداپ ئايالىنىڭ كۆزىگە كىرىۋالماسلىقى كې-
رەك. ئايال ئۆزىنىڭ خاتا ياكى تازا جايىدا قىلمىغانلىقىنى (مەلۇم
سۆز- ھەرىكەتنى) ھېس قىلغاندا، ئەر تېخىمۇ ئۆزىنىڭ كەڭ قورساق-
لىقىنى ئىپادىلىشى لازىم.

3) ئائىلە ئىشلىرىنى خوتۇنى بىلەن ئورتاق ئۈستىگە ئالالايدىغان
ئەر. ئائىلە ئىشلىرى ھەقىقەتەنمۇ ئۇششاق - چۈششەك ھەم تولا
بولىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆزىگە ئانچە كۆرۈنۈپ كەتمەيدۇ. ئائىلە
ئىشلىرىنى بىرگە قىلىشقا سەل قاراپ، ئىشىنىڭ ھەممىسىنى خوتۇنى-
نىڭ ئۈستىگە ئىتتىرىپ قويسا، خوتۇنىنىڭ ئەلۋەتتە گېپى چىقىدۇ،

بولۇپمۇ ئەر. خوتۇن ئىككىيلەن خىزمەت قىلىدىغان ئائىلىدە بىر ئادەمنىڭلا ئۆي ئىشىنى ئۈستىگە ئېلىشى تازا قاملاشمىغان ئىش بولۇپ، ئۇنداق ئەرنى «ئەرلەر ئەزىز، ئاياللار خار» دەيدىغان فېئودال-لىق ئىدىيىنىڭ ئاسارىتىدىن تېخى قۇتۇلالمىغان ئەر دېيىشكە بولـ-ىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئائىلە ئىشلىرىنى خوتۇن بىلەن ئوبدان ھەمكار-لىشىپ، مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ بىرلىكتە قىلىش كېرەك. شۇنداق بولغاندىلا ئائىلە كەيپىياتىنى قويۇقلاشتۇرغىلى بولۇپلا قالماستىن، ئەر- خوتۇنلۇق ھېسسىياتىنىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

4) جورىسى بىلەن مەسلەكداش بولغان ۋە جورىسىنىڭ ياخشى يۆلەنچۈكى بولغان ئەر. ئەر بىلەن ئايال يالغۇز تۇرمۇشتىكى يېقىن ھەمراھلاردىن بولۇپلا قالماي، بەلكى كەسىپ جەھەتتىمۇ مەسلەكداش يولداشلاردۇر. ئېھتىمال كەسىپ ۋە مەدەنىيەت جەھەتتىمۇ ئۆزئارا پەرق بولۇشى مۇمكىن، شۇنداقتىمۇ يەنىلا بىر- بىرىنى قوللىشى، ئۆزئارا يارەدەم بېرىشى كېرەك. ئايال بولغۇچى خىزمەت جەريانىدا قىيىنچىلىققا يولۇقسا، كۆڭۈلسىزلىك ئىشلارغا دۇچ كەلسە، ئەر سەۋرچانلىق بىلەن يارەدەم بېرىشى، ئۆزئارا پىكىر ئالماشتۇرۇشى، سەۋەبىنى تەھلىل قىلىشى، مەسلىھەتلىشىپ شۇ مەسىلىنى ھەل قە-لىشىنىڭ چارىسىنى تېپىشى كېرەك. مۇبادا ئايالىغا پىكرى توغرىلسا، ئولتۇرۇپ سەممىي نىيەت بىلەن ئۆز پىكرىنى بېرىش كېرەككى، ھەرگىز ياخشى كۆڭۈل بىلەن پىكىر بېرىمەن، دەپ ئۈسۈلغا دىققەت قىلماي، ئازار بېرىپ قويۇشتىن ساقلىنىش لازىم.

5) ئۆزىگە ناچار ھەۋەس ۋە بولمىغۇر ئادەتلەرنى يوقتۇرۇۋېلىش-تىن ساقلىنىدىغان ئەر. ئەر- خوتۇنلار ئورتاق تۇرمۇشتا ئىناق، يېقىن ئۆتۈشى، بولۇپمۇ ئەر بولغۇچى ھەرقاچان ئۆزىگە ناچار ھەۋەس ۋە يامان ئادەتلەرنى يوقتۇرۇۋالماسلىقى لازىم. بەزى ئەرلەر ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىنلا ئۆيدە نېمە بار، نېمە يوقلۇقى بىلەن كارى

بولمايدۇ. ئۆيده ئۆزى قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنىڭ بارلىقىنى خىيا-
لىغا كەلتۈرۈپ قويماي، قارتا، شاھمات ياكى بورت دېگەنلەرنى ئوي-
ناشقا كىرىشىپ كېتىپ، تاكى تۇن يېرىمىغىچە ئۇلاردىن مېھىرىنى
ئۈزەلمەيدۇ. بەزىلەر تېخى تاڭ ئاتقۇچە ئويناپ كېتىدۇ، بەزىلەر
قىمار ئويناپدۇ، كۈندە دېگۈدەك ھاراق ئىچىدۇ، بەزىسى نەشە چېكى-
دۇ، بەزىسى تازىلىققا ئەھمىيەت بەرمەيدۇ ۋە باشقىلار. ئاياللىنى
ئاسراش، ئائىلىدىكى ئىتتىپاقلىقنى قوغداش، پەرزەنتلەرگە يامان
تەسىر يېرىپ قويماسلىق نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، ئۇنداق ئەرلەر ئا-
شۇنداق ناچار ھەۋەس ۋە بولمىغۇر ئادەتلەرنى ئامالىنىڭ بارىچە تۇگىتى-
شى لازىم.

6) پەرزەنتلىك ئائىلىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، يالغۇز ياخشى ئەر
بولۇپلا قالماستىن، يەنە ياخشى دادا بولالىغان ئەر. بالىلار يالغۇز
ئاتا- ئانىلارنىڭ ئۈمىدىنىلا ئۈستىگە ئېلىپ قالماستىن، جەمئىيەتنىڭ
ئۈمىدىنىمۇ ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ. بىر ياخشى ئەر يالغۇز ئايالى
بىلەن ئورتاق ھالدا بالىلىرىنى ياخشى تەربىيىلەپلا قالماستىن، بەلكى
يەنە ئۆز نۆۋىتىدە مېھرىبان دادا، تەلەپچان ئۈستاز بولۇپ، بالىلارنى
كىچىكىدىن تارتىپلا ياخشى ئائىلە تەربىيىسىگە ئىگە قىلىپ، كەلگۈ-
سىدە ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىنىڭ پۈختا ئاساسىنى سېلىشى لازىم.

ئەر- خوتۇنلار كىينىشىنىڭ ماسلىشىشچانلىقى ۋە گۈزەللىك

كىيىم - كېچەك ئىنسانلار ئۈچۈن زۆرۈر بولغان تۇرمۇش بۇيۇم-
لىرى بولۇپ، ئۇ ھەربىر ئائىلىدە كەم بولسا بولمايدۇ. ئەر بىلەن
ئايال ئائىلىنىڭ ئاساسلىق ئەزالىرى، ئۇلار جەمئىيەت ۋە ئائىلىنىڭ

قوش ۋەزىپىسىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ. ئەر- خوتۇنلار كىيد-
ىنىشىنىڭ ماس كېلىش - كەلمەسلىكى، يارىشىملىق بولۇش- بولماس-
لىقى ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا بىۋاستە تەسىر كۆرسىتىدۇ. جەمئىيەت-
نىڭ تەرەققىي قىلىشى ۋە كىشىلەرنىڭ گۈزەللىككە بولغان ئېھتىيا-
جىنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشىگە ئەگىشىپ، كىيىم - كېچەك بۇرۇنقى
نوقۇل ھالدىكى ماددىي بۇيۇمدىن ئادەم بىلەن شارائىتلارغا ماس كې-
لىشكە ئۆزگەردى. شۇنداقلا يەنە كىشىلەرنىڭ ھېسسىيات ئۇچۇرلىرى-
دىن بېشارەت بېرىپ، كىشىلەرنىڭ روھىي قىياپىتىنى ئىپادىلەيدىغان
بولدى. بۇ نۇقتىدىن قارىغاندا، ئۇ بۈگۈنكى كۈندە ھاياتىي كۈچكە
ئىگە بولغان ئەمەلىي بۇيۇم بولۇپ قالدى. ئۇ بەزىدە شېئىرغا ئوخ-
شاش، بەزىدە مۇزىكىغا ئوخشاش، بەزىدە ھەشەمەتلىك قۇرۇلۇشلارغا
ئوخشاش كىشىلەرگە بىر خىل ئىشەنچ ۋە گۈزەللىككە بولغان ئىنتى-
لىشلەرنى بەخش ئېتىدۇ. ئەر - خوتۇنلارنىڭ بىرگە بولىدىغان ۋاقىت-
لىرى نىسبەتەن كۆپ، ئۇلار تۇرلۇك تۇرمۇش مۇھىتلىرى ۋە سورۇن-
لىرى بىلەن ئۇچرىشىپ تۇرىدۇ. ئوخشاش بولمىغان مۇھىت ۋە
سورۇنلارغا ئەر- خوتۇنلار ماس كېلىشى، ئۇلارنىڭ ھېسسىيات جە-
ھەتتىكى ئورتاقلىقىنى ئىپادىلەپ، بەختلىك بىر ئائىلىنىڭ گۈزەل
ئوبرازىنى نامايان قىلىدۇ.

ئەر- ئاياللارنىڭ كىيىنىشى ئادەتتە تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە تەرەپ-
تىن ئىپادىلىنىدۇ:

1) ئۆي ئىچىلىك كىيىم. ئۆي ئىچىدە كىيىدىغان كىيىم ئەر-
خوتۇنلار كىيىنىشىنىڭ خېلى زور سالمىقىنى ئىگىلەيدۇ. ئائىلە
مۇھىتى ئادەتتە جەمجىت بولغانلىقتىن، ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئۆي ئىچە-
لىك كىيىمىنىڭ رەڭگى ئاچ، كۆركەم بولسا، ئازادە، تىنچ كەيپىيات
تۇسىنى بېرىدۇ. ئائىلە تۇرمۇشىدا ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئىجتىمائىي
ئورنى باراۋەر. ئەگەر ئەر - خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا قايسىبىر تەرەپ

ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن كىيىملىرىنى يېڭىۋشلىمەي يۇرسە، بىرىنچىدىن، ئۆي ئىچىدە ئەركىن - ئازادە بولالمايدۇ. ئىككىنچىدىن، يەنە بىر تەرەپكە ئۆزىنى ئوستۇن تۇتۇش تۇيغۇسىنى بېرىپ قويۇپ، ئەر- خوتۇنلارئوتتۇرىسىدىكى پسىخىكىلىق تەڭپۇڭلۇققا تەسىر يەتكۈزىدۇ. بۇگۈنكى كۈندە ئەر- خوتۇنلار ئۆي ئىشلىرىغا ئوخشاشلا قاتنىشىدۇ. شۇنداق بولغاچقا، ئۆي ئىچىلىك كىيىمىنىڭ رەڭگى، پاسونىنى تاللاشتىن باشقا، يەنە كىيىمنىڭ ئەركىن - ئازادە بولۇشىغا، بەك پالاكەت بولۇپ كەتمەسلىكىگە ئېتىبار بېرىشى لازىم، يەنى كىشىگە بىر خىل ئىللىقلىق تۇيغۇسى بېرىدىغان رەڭنى تاللاش، پاسونىنىڭ بەك چاكىنا بولۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.

2) كېچىلىك كىيىم. ھەربىر ئادەمنىڭ ئۇچتىن بىر قىسىم ۋاقتى نورمال ئەھۋالدا ئۇخلاش بىلەن ئۆتىدۇ. بۇ ۋاقىت ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئورتاق تۇرمۇشىنىڭ مۇھىم بىر تەشكىلىي قىسمى. شۇڭا، ئەر- خوتۇنلار ئۇخلاش كىيىمىگە بەكرەك ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك. ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئۇخلاش كىيىمىنىڭ چىرايلىق، يېڭى ھەم پاكىز بولۇشى ئەر- خوتۇنلارنىڭ بىر- بىرىنى جەلپ قىلىش كۈچىنى ئاشۇرىدۇ، ھېسسىياتىنىمۇ ئاسان قوزغايدۇ، مېھىر- مۇھەببىتىنى كۈچەيتىشكە ياردەم بېرىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، كېچىلىك كىيىمىنىڭ رەڭگى ھەم تىكىلىشى ھەر ئىككى تەرەپنىڭ كۆڭلىگە ياقىدىغان بولۇشى لازىم.

3) ھېيت - بايراملىق كىيىم. ھېيت - بايراملىق كىيىملەر ئادەتتە ئەر - خوتۇنلارنىڭ خاراكتېرى، قىزىقىشى، ھەۋىسىگە قاراپ ھەر خىل بولىدۇ ۋە ئادەتتە كۆپ چەكلىمىگە ئۇچرىمايدۇ. بۇنداق كىيىملەرنىڭ پاسونى ھەر خىل بولىدۇ، كىشىلەرگىمۇ ھېيت- بايرامنىڭ خۇشاللىقىغا ئوخشاش شادلىق تۇيغۇسى بېرىدۇ. بۇنداق كىيىملەرنى يەنە توي- تۆكۈن، مېھماندارچىلىق، زىياپەت ۋە كۆڭۈل

ئېچىش سورۇنلىرىدىمۇ كىيگىلى بولىدۇ.

4) ئادەتتىكى كىيىم. ئادەتتىكى كىيىم ئانچە نامرات سۈپەتمۇ ئەمەس، بەك ئالىيمۇ ئەمەس، ئادەتتە سىرتلاردا كىيىپ يۈرۈشكە بولىدۇ. ۋاقتى جىددىي ۋە تاسادىپىي دۇچ كېلىپ قالغان سورۇنلار-غىمۇ ماس كېلىۋېرىدۇ. ئەمما شارائىت، ۋاقىت يار بەرگەن ئەھۋالدا كۆپ چاغلاردا سىرتتا كىيىپ يۈرگىلى، بولۇپمۇ ئاممىۋى سورۇنلارغا كىيىپ بارغىلى بولمايدۇ. شۇڭا، ئادەتتىكى كىيىمنى شەخسىنىڭ ئۆزىگىلا چېتىلىدىغان ئىشلاردا، بەك يىراقلاپ كەتمەيدىغان (ئائىلە-دىن) دائىرىدە كىيىشكە مۇۋاپىق. ئەر-خوتۇنلار كىيىنىشىنىڭ ماسلىشىشچانلىقى چوقۇم ئەر-خوتۇنلارنىڭ خىسلىتىنى نامايان قىلە-شى كېرەك. مەلۇمكى، ياسىنىش ئىنسانلاردىكى گۈزەللىك تۇيغۇسى-نىڭ كونكرېت ئىپادىسى. چۈنكى، گۈزەللىك ۋە ياسىنىش ئادەتتى ئىپتىدائىي تەپەككۇرنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ ئىجتىمائىي تۈر-مۇشقا قارىتا ھاسىل بولغان گۈزەللىك تۇيغۇسىنىڭ مەھسۇلى. كە-يىم - كېچەك مەيلى قانداق شارائىت ۋە سورۇندا بولسۇن كىشىلەرنى مەپتۇن قىلالايدىغان سالاپەت ۋە قەددى - قامەتنى ئاتا قىلالايدۇ. شۇڭا، ئەر-خوتۇنلار ئۆزىنىڭ كەسىپ، سورۇن، سالاھىيەت ئېھتە-ياجىغا ماس كېلىدىغان، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ يېشى، مىجەز-خۇلقىغا ئۇيغۇن كېلىدىغان كىيىملەرنى كىيىشكە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك.

ئەر-خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناقلىقنى كۈچەيتىدىغان ئاجايىپ 8 مىنۇت

بەختلىك ئائىلە قۇرۇشقا قانداق كاپالەتلىك قىلىش كېرەك؟

بۇ مەسىلىگە بەزى نىكاھ مۇتەخەسسىسلىرى ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندىكى 4 مىنۇت بىلەن ئىشتىن قايتىپ كەلگەندىكى 4 مىنۇتتا قانداق مۇئامىلىدە بولۇش ئەر - خوتۇنلارنىڭ ئىناقلىقىغا ناھايىتى چوڭ تەسىر كۆرسىتىدۇ دەپ قارايدۇ. بۇ خىل ئۇسۇلنىڭ ئەر-خوتۇنلارنىڭ ئىناقلىقىنى كۈچەيتىشتە ئۇنۇمىنىڭ بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىنى سىناپ باقسىڭىز ئارتۇقچە بولماس.

نىكاھنىڭ مەغلۇپ بولۇشى ياكى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىدا، ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغان ۋاقىتتىكى 4 مىنۇت بىلەن ئىشتىن قايتىپ ئۆيگە كىرگەن چاغدىكى 4 مىنۇت ئىنتايىن مۇھىم. بۇ 8 مىنۇت ئىچىدىكى ئۆزئارا مۇئامىلىنىڭ قانداق بولۇشى ئەر-خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى بەلگىلەيدۇ. مۇشۇ 8 مىنۇت ئىچىدىكى ئۆزئارا مۇئامىلىسىگە قاراپ، ئەر-خوتۇنلارنىڭ نىكاھ ئەھۋالىغا باھا بەرگىلى ۋە ئۇلارنىڭ نىكاھ ئەھۋالىنى ئانالىز قىلغىلى بولىدۇ.

سىز بەلكىم بۇنىڭ كارايىتى قانچىلىكتى دەپ قالارسىز، ئەمەلىيەتتە بۇ ناھايىتى مۇھىم ئىش بولۇپ، ھەرگىز سەل قاراشقا بولمايدۇ، چۈنكى بۇ 8 مىنۇت ئىچىدە بولۇپ ئۆتكەن ئىشلار ئاڭلىق ياكى ئاڭسىز ھالدا جورىڭىزغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. بۇ سىزنىڭ ياكى جورىڭىزنىڭ بىر كۈنلۈك تۇرمۇشى ۋە خىزمىتىگە ياكى ئۇنداق ياكى مۇنداق تەسىر كۆرسىتىدۇ. تۆۋەندە 8 مىنۇتنى ئىككىگە بۆلۈپ چۈشەندۈرىمىز. ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندىكى 4 مىنۇت: ھەرقانداق كىشى ئەتىگەندە ئويغىنىش بىلەن بىر كۈنلۈك ئىشلىرىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇشىنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئەمما، بۇ يەردە ئويغىنىش بىلەن تەڭ سەل قاراشقا بولمايدىغان 4 مىنۇت ھەممىدىن مۇھىم. بۇ 4 مىنۇت ئىچىدىكى ئەر-خوتۇنلارنىڭ بىر-بىرىگە بولغان مۇئامىلىسى شۇ ئائىلە كىشىلىرىنىڭ بىر كۈنلۈك خىزمەت ۋە كەيپىياتىغا

ئىنتايىن چوڭ تەسىر كۆرسىتىدۇ. تۆۋەندە بىرقانچە مىسال كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمىز:

1) سىز ئەتىگەندە ئورنىڭىزدىن تۇرۇپلا جورىڭىزنى نوقۇپ تۇرۇپ يۇقىرى ئاۋازدا: ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ، كەچكىچە ئۇخلاۋېرەمسىز؟ ھېلى بىكار ئىشقا كېچىكىپ قالىسىز! — دەڭ.

2) سىز ئۇنى ئاستا تۇتۇپ يېقىملىق ئاۋازدا: ئىشقا باردىغان ۋاقىت بولۇپ قالدى، چاي تەييارلاپ قويدۇم، — دەڭ.

3) سىز ئۇستەل سائىتىنى توغرىلاپ، جىرىڭلاش باشلىغان ھامان ئۇنىڭ قۇلىقىنىڭ تۈۋىدە قويۇپ قويۇڭ.

4) سىز ئۇنىڭالغۇنى يۇقىرى ئاۋازدا قويۇپ، شۇنىڭ بىلەن ئويغىتىپ كۆرۈڭ.

جورىسىنى قانداق ئۇسۇلدا ۋە قانداق پوزىتسىيىدە ئويغىتىش ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مېھىر- مۇھەببەتنىڭ قانداقلىقىنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ. ئۇنداق ئىكەن، جورىڭىزدا ياخشى تەسىر قالدۇرۇپ نىكاھنى ئۇزاق مۇددەت مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا داۋاملاشتۇرماقچى بولسىڭىز مۇئامىلىڭىزنىڭ سىلىق، كەيپىياتىڭىزنىڭ ئوچۇق، تەلەپپۇزىڭىزنىڭ جەلپ قىلارلىق بولۇشىغا ئەھمىيەت بەرگەيسىز.

ئىشتىن چۈشۈپ ئۆيگە قايتىپ كەلگەن چاغدىكى 4 مىنۇت: ئەتىگەندىكى 4 مىنۇت قانداق مۇھىم بولسا، ئىشتىن قايتىپ كەلگەن چاغدىكى 4 مىنۇتمۇ شۇنداق مۇھىم. بۇ ۋاقىت جورىسىنىڭ ئىشتىن قايتىپ كېلىپ، ئىشكىتىن كىرگەن چاغدىكى دەسلەپكى 4 مىنۇتنى كۆرسىتىدۇ. كۆپلىگەن ئەرلەر ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە، ھاۋارايىنىڭ ئوساللىقىدىن، قاتناشنىڭ قىستاڭچىلىقىدىن، خىزمەتتىكى ئۇششاق ئىشلاردىن كەيپىياتى تازا ياخشى بولمىغان ھالەتتە ئۆيگە قايتقىنىدا، ئايالىنىڭ قىزغىن كۈتۈۋېلىشىغا تەشنا بولىدۇ. لېكىن، بەزى ئايالالار ئېرىنىڭ ئۆيگە كىرگەنلىكىنى كۆرگەن تۇرۇقلۇق ئېرىغا كۈلۈمسە-

ياخشى كتاب دۇر يۈكتى

رەشنى ياكى بىرەر ئېغىز چىرايلىق گەپ قىلىشنى بىلمەيدۇ. ئېرى ئۆيگە كىرىپ بولغۇچە، بالىلارنىڭ قانداق خاپا قىلغانلىقىنى، قايسى بىر ئىشلارنى تېخى ئەمدىلا تۈگىتىپ «ئۇھ!» دېگەنلىكىنى ياكى قانداق ئىشلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنىلا تىلغا ئېلىپ سۆزلەپلا كېتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئائىلىدە بىرمەھەل سوغۇق كەيپىيات ھۆكۈم سۈرىدۇ، ھەتتا بۇ ئائىلىدە چوڭ بولغان بالىلارمۇ دادىسىنىڭ ئىشتىن قايتىپ كەلگەنلىكىنى كۆرگەن چاغدا قىزغىن كۈتۈۋېلىشنىڭ ئورنىغا پەرۋاسىز قاراش ھالىتى شەكىللىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئەر ئۆزىنى ئىنتايىن يېتىملىق ھېس قىلىدۇ.

ئادەتتىكىچە ئېيتقاندا، بۇ 4 مىنۇت پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرنىڭ پاراڭلىرىغا، ئۆزئارا ياردەم بېرىش ئۈسۈلىغا ۋە ئائىلىنىڭ كەيپىياتىغا تەسىر كۆرسىتەلەيدۇ. ئۇ — ئائىلە مۇناسىۋىتىنىڭ قانداقلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ئەينەك. ئەگەر ئەر بولغۇچى ئۇدا بىرقانچە كۈنگىچە خارامۇش يۈرسە، ئايال بولغۇچىمۇ كۆڭۈلسىزلىك ئىشلارغا يولۇقسا بۇنداق ئەھۋالدا بىر تەرەپ يەنە بىر تەرەپكە قىزغىن مۇئامىلىدە بولسا، روھىي جەھەتتىن مەدەت بەرسە، بۇنىڭ جورىسىنىڭ قىيىنچىلىقلىرىنى ھەل قىلىشىغا ياردىمى بولىدۇ، لېكىن ئۆزىنىڭ قىيىنچىلىقلىرىغا سەل قاراشقا بولمايدۇ، ھالبۇكى، ساغلام، ئۇزۇن ئۆكسىز تەرەققىي قىلىۋاتقان نىكاھ ئىككى تەرەپنىڭ ئورتاق كۈچ چىقىرىپ، كۆز ئالدىدىكى مەسىلىلەرنى يولىدا بىر تەرەپ قىلىشقا موھتاج. تۆۋەندە بىرنەچچە خىل ئۇسۇلنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتمەكچى، سىناپ بېقىڭ، مۇۋاپىقىيەتلىك بولامدۇ - قانداق؟

1) جورىڭىزنى تەبەسسۇم بىلەن قىزغىن كۈتۈۋېلىڭ.

2) چىرايىڭىزدىن ئاغرىنغان ياكى چارچىغان ھالەتنى ئىپادىلىمەڭ.

3) مۇشۇ 4 مىنۇت ئىچىدە قايسىبىر ئىشنىڭ ئىنايىن مۇھىم

ئىكەنلىكىنى ۋاقتىنلىق ئونتۇپ كېتىدۇ.

4) قىيابېتىدىكىزدىن ئۆزى چىن ئۆزلىكىدىن ...
لىقىدىكىز چىقىپ تۇرسۇن.

5) ئائىلىنى رېئاللىق، ھۆرمەت بىلەن ...
بىر كۈن ئىچىدىكى ئىككى قېتىملىق ... مىنۇت ...
ھۆرمەتى ۋە كالىگوسىدىكى تۆرىشىلارنىڭ ...
چاغدىكى مۇئامىلىلەر دوچ كەلگەن تۇرلۇك ...
ئۆزىڭارا ئىناقلىقنى ساقلاپ، بەختلىك ئائىلە ...
رول ئويناپدۇ.

ئاياللار نېمە ئۈچۈن تولا گەپ قىلىدۇ

ئادەتتە ئاياللار ئوستىدە ئېغىز ئېچىلسىلا، جەلپى ... ئەرلەر ئاياللارنىڭ تولا گەپ قىلىدىغانلىقىدىن ... ئىكەنلىكى ... رىسىدا ۋايسايدۇ. ئەمما، دۇنيادا سۆزىمىز ئېتىش ... چۈشىنىپ يېتىشكە توغرا كەلگىنىدەك، بىزنىڭمۇ ... قىلىش» نىڭ تۈرلۈك سەۋەبلىرىنى بىلىپ يېتىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ. ئۇنداقتا ئاياللار زادى نېمە ئۈچۈن تولا گەپ قىلىدۇ؟ بۇنىڭ تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە تۈرلۈك سەۋەبلىرى بار.

ئاياللارنىڭ پىسخولوگىيىسى ۋە نىكاھ - ئائىلە پىسخولوگىيىسىنى ئۆزاق مۇددەت تەتقىق قىلىپ كۆرگەن مۇتەخەسسىسلەرنىڭ تەتقىقاتى ئىسپاتلىدىكى، ئاياللارنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئادىتى ياشقىلارنىڭ گېپىگە ئارىلىشىش (مەسىلەن قىلىش) بولۇپ، بۇ ... رىنچىدىن، تولارنىڭ تۇرمۇش تۈسۈلى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئادەت

تىكى ئەھۋالدا توي قىلغان ئاياللارنىڭ كۆپ قىسمى دېگۈدەك «ئائىلە» دىن ئىبارەت كىچىك رامكا ئىچىدە تۇرمۇش كەچۈرىدۇ. شۇنداق بولغاچقا، ئۇلارنىڭ سىرت بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتى كۆپ بولمايدۇ. مانا بۇنداق تۇرمۇش شارائىتى ئۇلارنىڭ كۆرگەن - بىلگەنلىرىنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنى ئائىلىدىكى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بىلەنلا چەكلىنىدىغان قىلىپ قويىدۇ. دە، كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئۇلارنىڭ نەزەر دائىرىسى تارىيىپ بارىدۇ. ئىككىنچىدىن، ئائىلىدە ئەتىگەندىن كەچكىچە ئۇششاق - چۈششەك ئۆي ئىشى بىلەن مەشغۇل بولىدىغان ئاياللار ئادەتتە بىرسى بىلەن مۇڭدىشىپ كۆڭسى - قارىنىنى بوشىتىدىغان پۇرسەتكە ناھايىتى تەستە ئېرىشىدۇ. چۈنكى، ئۇلارنىڭ ئېرى كۆپ چاغلاردا ئۆيدە تۇرمىغاچقا، قوشنىسىدىن باشقا پاراڭلىشىدىغان ئادەم تاپالمايدۇ. شۇ ۋەجدىن، ئۇلار ئېرى قايتىپ كېلىشى بىلەنلا تازا گەپ قىلىشالىدىغان پۇرسەت يېتىپ كەلدى، دەپ قارايدۇ. دە، بۇنداق پۇرسەتنى ھەرگىز قولدىن بېرىپ قويغۇسى كەلمەيدۇ. ئۇچىنچىدىن، ئاياللارنىڭ تولا گەپ قىلىشى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى دۇچ كەلگەن ئىشلارغا قارىتا ناھايىتى ئىنچىكە مۇئامىلە قىلىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. ئىنچىكە ئادەملەر بىرەر ئىشقا دۇچ كەلگەندە، ئۇنىڭ تېگى - تەكتىنى بىلىپ يەتمىگۈچە بولدى قىلمايدۇ. قارامىلىق بىلەن ئىش تۇتمايدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىقلىرى خۇددى ئېرىغا كۆڭۈل بۆلىمەن دەپ چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتكەن ئاياللىغا ئوخشاش، ئەكسىچە ئېرىنى بىئارام قىلىۋېتىدۇ. كۆپ چاغلاردا ئاياللارنىڭ كۆپ گەپ قىلىشى قانداقتۇر يامان نىيەتنىڭ بولغانلىقىدىن دېرەك بەرمەيدۇ. ئەكسىچە، بۇ ئۇلارنىڭ ئائىلىگە كۆڭۈل بۆلگەنلىكىدىن، ئېرىغا كۆيۈنگەنلىكىدىن بولسىمۇ، لېكىن ئەر بولغۇچى ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىقىغا سەۋر قىلالمايدۇ. تۆتىنچىدىن، ئاياللارنىڭ تولا گەپ قىلىشى ئۇلاردىكى فىزىئولوگىيىلىك ئۆزگىرىش بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك. خەۋ-

لى مول تەجرىبىگە ئىگە بولغان ئايالار بۆلۈم مۇتەخەسسىسلىكى ئېيتىشچە، ھەيز كېلىشتىن 1—2 كۈن بۇرۇن ئايالارنىڭ مىجەزىدە ئۆزگىرىش بولۇپ، ئوڭاي ئاچچىقلىنىدىغان بولۇپ قالىدىكەن. بۇنداق چاغدا ئۇلارنىڭ گېپى ئادەتتىكى چاغلاردىكىدىن خېلىلا كۆپىيىپ قالىدىكەن.

ئادەتتىكى ئەھۋالدا، ئەر بولغۇچى ئايالنىڭ تولا گەپ قىلىدىغان ئادىتىگە قارىتا سەۋرچان بولۇشى، قارنى - كۆكسىدىكىنى تولۇق تۆكۈۋېلىشىغا يول قويۇشى كېرەك.

مۇبادا ئايالار ھەددىدىن زىيادە كۆپ گەپ قىلمىسا، بۇنىڭدىن غەم قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق. ئايالارنىڭ ئۇنداق ئادىتى بولغاندىمۇ ئۇنى تۇگىتىشنىڭ بىر ئۇسۇلى ئەرلەر يېقىندىن سىرداش بولۇشى، ئۇلارنىڭ ھالىغا يېتىشى، شۇنداقلا كۆپرەك ۋاقىت چىقىرىپ بىرگە پىكىر ئالماشتۇرۇش، مۇزىكا ئاڭلاش، سەيلە قىلىش، كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىگە بىرگە قاتنىشىش ئارقىلىق، ئۇلارنىڭ پسىخىكا جەھەتتىكى زېرىكىشلىكى ۋە بوشلۇقىنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىشقا ياردەم بېرىشتىن ئىبارەت. شۇ چاغدىلا ئۇلارنىڭ ئۇششاق گەپنى تولا قىلىدىغان ئادىتىنى پەيدىنپەي ئازايتقىلى بولىدۇ. ئاخىرىدا شۇنداق خۇلاسىگە كېلىشكە بولىدۇكى، ئايالارنىڭ تولا گەپ قىلىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئەر بولغۇچى تولۇق چۈشىنىشى، ئۇلار تولا گەپ قىلىشقا باشلىغاندا، ۋاقىت بولسىلا جىم ئولتۇرۇپ تولۇق ئاڭلىشى لازىم. ئەگەر ئاڭلاشقا ۋاقىت بولمىسا، چىرايلىق گەپ بىلەن قايىل قىلىشى كېرەككى، ھەرگىز ئاچچىقلانماسلىق لازىم. پەقەت پوزىتسىيە مۇۋاپىق، يولىدا بولسىلا، خوتۇن بولغۇچى رازىمەنلىك بىلەن قوبۇل قىلىدۇ. ئەكسىچە ئەر بولغۇچى ئاچچىقلىنىش، ئۆزىنى چەتكە ئېلىش ئۇسۇلى بىلەن مۇئامىلە قىلسا، ئۇنىڭ تولا گەپ قىلىدىغان ئادىتىنى مەڭگۈ ئۆزگەرتكىلى بولمايدۇ.

ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا سوغۇقچىلىق كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەبلەر

ئامېرىكىنىڭ نىكاھ مەسىلىلىرى مۇتەخەسسىسى بوكىنغ دوختۇر بۇ مەسىلە ئۈستىدە ئۇزاق يىللار تەكشۈرۈش ھەم تەتقىقات ئېلىپ بېرىپ، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى سوغۇقچىلىقنى ئاساسەن مۇنداق ئالتە سەۋەب كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، دەپ قارىغان:

1) ئەر- خوتۇنلارنىڭ بىر- بىرىدىن بىزار بولۇشى. ئەر- خوتۇنلارنىڭ بىرىنىڭ ياكى ھەر ئىككىسىنىڭ خۇي - پەيلىنىڭ ئوسال بولۇشى بىر- بىرىدىن بىزار بولۇشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ئاساسلىق سەۋەبلەرنىڭ بىرى. بەزى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا پەقەت ئۆزىنىلا ئويلاپ، يەنە بىر تەرەپنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ قويمايدىغان، ھەممە ئىشتا ئۆزى بىلگەنىنلا قىلىدىغان خاراكتېردىكى كىشىلەرمۇ بار. بۇنداق خاراكتېردىكى ئادەملەر مەيلى گەپ - سۆزدە بولسۇن ياكى مەلۇم ئىش - ھەرىكەتتە بولسۇن ھامان ئۆزىنىلا ئويلايدۇ. باشقىلارغا كۆيۈنۈش، غەمخورلۇق قىلىش ئىدىيىلىرىدىن خالىي. جورىسىنىڭ بىرەر ئېغىز سۆزى ياكى بىرەر ھەرىكىتى كۆڭلىگە سەللا ياقماي قالسىلا، ئاچچىقلىنىپ، غەزەپتىن ئۆزىنى قويغىلى يەر تاپالماي قالىدۇ.

مىجەز - خاراكتېرىنىڭ ناچار بولۇشى بىلەن كېلىپ چىققان سوغۇقچىلىق بەزىدە شۇ كىشىنىڭ كىچىكىدىن يېتىلىشىدە بىلىپ - بىلمەي كۆنۈپ قالغان ئادىتىدىن بولۇشمۇ، ياكى تەن سالامەتلىكىنىڭ ناچارلاپ كېتىشىدىن بولۇشمۇ مۇمكىن. چۈنكى، ئادەمنىڭ تەن سالامەتلىك ئەھۋالى تۆۋەنلەپ كەتسە، خاراكتېرىدىمۇ بەلگىلىك

ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ. بەزىدە ھەتتا ئىدىيە (كۆزقاراش) جەھەتتىكى بىزارلىقنىمۇ كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بۇنداق ئادەت ئۆزاق مۇددەت داۋاملىشىۋەرسە، ئەر- خوتۇنلارنىڭ بىر- بىرىدىن نارازى بولۇشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ- دە، ئۇنداق ئەر- خوتۇنلار كۆڭلىدە، بىر- بىرىگە دۇشمەنلىك نەزىرى بىلەن قارىشىدۇ، ھېسسىياتىنى بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن سۆز ئاچقىلىمۇ بولمايدۇ. سىرتقى كۆرۈنۈشىدىن ئەر- خوتۇندەك يۇرگىنى بىلەن ئۆي ئىچىدە كىمنىڭ يېڭىشى، كىمنىڭ يېڭىلىشى تېخى ھەل بولمىغان رەقىبلەردىن بولۇپ قالىدۇ.

2) ساداقەتسىزلىكى. مەيلى قىز- يىگىتلەر توي قىلىشتىن بۇرۇن دەبدەبىلىك ۋەدە - قەسەملەرنى بېرىپ كەتسۇن، لېكىن شۇ سۆزلىرىگە ئەمەل قىلمىسا، ئۇنداقتا نىكاھتا بەختلىك بولۇشتىن قەتئىي ئېغىز ئاچقىلى بولمايدۇ. ئەر- خوتۇن ئىككى تەرەپنىڭ سادا- قەتسىزلىكىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەبلەرمۇ ناھايىتى كۆپ. مەسىلەن، ئەر- خوتۇن ئىككى تەرەپ بىر- بىرىدىن كىرىم - چىقىمى- نى يوشۇرۇش؛ ئۆز ئالدىغا يات جىنسىلىقلار بىلەن سىرلىق ھالدا بارىدى - كەلدى قىلىش؛ تۇرمۇشتا ئۆزئارا قىلىشقان ۋەدىلىرىگە ئەمەل قىلماي، بىر- بىرىنى ئالداپ يۇرۇش قاتارلىقلار. ئەگەر بىر تەرەپ ساداقەتسىزلىك قىلسا، قارشى تەرەپتىمۇ دەرھال ئۆچ ئېلىش ئىدىيىسى قوزغىلىپ، ھەربىرىكەت ئارقىلىق ئۆچ ئېلىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ ياكى تېزلىتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئەر- خوتۇنلار ئارىسىدا سوغۇقچىلىق پەيدا بولىدۇ. شۇڭا، ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىيات چوقۇم ئاق كۆڭۈل، ساداقەتمەنلىك ئاساسىغا قۇرۇلۇشى كېرەك. ئۇنداق بولمايدىكەن ئۆزئارا ياخشى كۆرۈش قىيىنلىشىدۇ.

3) ياخشى ئىنىدۇىدۇئاللىققا ئىگە بولالماسلىقى. ئەر- خوتۇنلار نىكاھلانغان ئىكەن، ھامان ئورتاق تۇرمۇش كەچۈرۈشكە توغرا كېلى- دۇ. ئەمما، ئورتاق تۇرمۇش كەچۈرۈش جەريانىدا، يەنىلا ھەر ئىككى-

لا تەرەپ ئۆزىگە خاس بولغان مۇستەقىل خاراكتېرنى ساقلاپ قالالمىغاندا، ئاندىن نىكاھتىن كېيىنكى تۇرمۇش مول ۋە تولۇق بولغان تۇيغۇنى پەيدا قىلالايدۇ. بىر ئادەمدە ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىك يەنى ئىندىۋىدۇئاللىق كەمچىل بولسا، ئۆزى بىلەن بىرگە ئورتاق تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقان كىشىدە مەنسىزلىك (ئۇنداق تۇرمۇشتىن زېرىكىش تۇيغۇسى) سېزىمى پەيدا بولىدۇ. ئىندىۋىدۇئاللىقى تولۇق يېتىلمىگەن ئەر ياكى خوتۇننىڭ جورىسىنى ئۆزىگە تارتىش كۈچىمۇ ئاجىز بولىدۇ. شۇڭا، مەيلى ئەر ياكى خوتۇن بولسۇن، ئىككى تەرەپنىڭ ئىندىۋىدۇئاللىقى ياخشى بولۇشى كېرەك. مۇبادا بىر تەرەپ ياكى ئىككى تەرەپنىڭ ئىندىۋىدۇئاللىقىدا مەسىلە بولىدىكەن، بۇ خىل ئەھۋال يەنىلا ئەر-خوتۇنلارنىڭ ھېسسىياتىغا نىسبەتەن بۇزغۇنچىلىق رولىنى ئويناىدۇ.

4) جىنسىي تۇرمۇشتا ماسلىشالماسلىق. جىنسىي تۇرمۇش ئەر-خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىنە ناھايىتى مۇھىم ئورۇننى تۇتىدۇ. ئەر-خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ساقلاپ تۇرۇش، نوقۇل ھالدا جىنسىي تۇرمۇشقا باغلىق بولمىسىمۇ، لېكىن مۇبادا جىنسىي تۇرمۇشتىن قانائەت ھاسىل قىلالمىسا، ئۇ مۇقەررەر ھالدا ئەر-خوتۇنلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە، بولۇپمۇ ھېسسىياتقا تەسىر كۆرسىتىدۇ. چۈنكى، جىنسىي تۇرمۇشتا ئۇزاق مۇددەتكىچە قانائەت ھاسىل قىلىنمايدىكەن، بۇ خىل ھالەت ئاخىر ئەر-خوتۇنلارنىڭ بىر-بىرىدىن يىراقلىشىپ كېتىشىدەك ياماق ئاقىۋەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

5) ئائىلە ئىقتىسادىنى توغرا بىر تەرەپ قىلماسلىق. ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىي مەسىلىسى ئەر-خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە دائىم دېگۈدەك تەسىر كۆرسىتىپ تۇرىدۇ. ئائىلە ئىقتىسادىدا چىقىم قىلىشقا توغرا كەلگەندە، چىقىمنى چوقۇم كىرىمگە قاراپ قىلىش

كېرەك. بۇ بەزىلەرنىڭ ئويلىغىنىدەك ئۇنداق پەقەت پۇلنىڭ كۆپ-ئازلىقى مەسىلىسى بولماستىن، بەلكى پۇلنى قانداق ئىشلىتىشتىكى پوزىتسىيە مەسىلىسى، شۇنداقلا ئائىلە ئىقتىسادىنى قانداق ئورۇنلاش-تۇرۇش مەسىلىسىدۇر. ئەر بىلەن خوتۇننىڭ پۇل ئىشلىتىشتىكى پوزىتسىيىسى ئوخشاش بولمايدىكەن، بۇمۇ ئوخشاشلا ئەر-خوتۇنلار ئارىسىدىكى سوغۇقچىلىقنى پەيدا قىلىدۇ.

6) ئۇرۇق - تۇغقانچىلىق مەسىلىسى. ئۇرۇق - تۇغقانچىلىق مەسىلىسى دېگىنىمىز — ئەر تەرەپنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرى بىلەن خوتۇن تەرەپنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇرۇق-تۇغقانچىلىق مەسىلىسىنىڭ توغرا بىر تەرەپ قىلىنماسلىقى، يالغۇز ئەر - خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكىلا تەسىر كۆرسىتىپ قالماستىن، يەنە ئەر-خوتۇنلارنىڭ ئىناقلىقىنىمۇ بۇزۇپ تاشلاپ، بەختلىك ئائىلە قۇرۇشقا توسقۇنلۇق قىلىدۇ. خېلى بىر قىسىم ئەر - خوتۇنلار ئارىسىدىكى سوغۇقچىلىقنىڭ پەيدا بولۇشى ئۆز نۆۋىتىدە ئەر - خوتۇنلارنىڭ سەۋەنلىكى بولماستىن، بەلكى ئۇرۇق - تۇغقانلار-نىڭ تەسىرىدىنمۇ بولىدۇ.

ئەر - خوتۇنلار ئارىسىدىكى سوغۇقچىلىقتىن ساقلىنىشنىڭ بىر-دىنبىر ئۇسۇلى. يۇقىرىدىكى ھەرقايسى تەرەپلەرگە نىسبەتەن، ھەر-كىم ئۆز خاتالىقى ئۈستىدە چوڭقۇر ئويلىنىپ، ئەر-خوتۇنلار ئوتتۇ-رىسىدىكى ئىناقلىققا تەسىر يەتكۈزىدىغان بارلىق ئامىللارنى پاكىز سۈپۈرۈپ تاشلاشتۇر.

ئەر - خوتۇنلار قانداق قىلغاندا مېھماندەك ئۆتۈشەلەيدۇ

ئەر-خوتۇنلارنىڭ مۇناسىۋىتى ئوخشاش بولمىغان شەكىللەردە

ئىپادىلىنىدۇ. بەزىلەر تۇرمۇشتا بىر- بىرىگە پوپۇزا قىلىشىدۇ. بەزىلەر بىرەر ئېغىز گەپ سەللا سىڭايان كەتسە ياقا تۇتۇشۇپ ئۇرۇشىدۇ، بەزىلەر بىر- بىرىگە يوشۇرۇن سۇيىقەست قىلىشىدۇ، بەزىلەر بىر- بىرىگە ۋاپاسىزلىق قىلىشىدۇ، بەزىلەر قانداقتۇر يېڭى ئويۇنلار بىلەن بىر تەرەپنى خورلاش پىلانلىرىنى تۈزىدۇ، بەزىلەر بۇ دۇنياغا كەلگەن ھەمدە ئائىلە قۇرغان ئىكەن، ھايۋانغا ئوخشاش يەپ - ئىچىپ، ئەۋلاد قالدۇرۇپلا ئۆتۈشنى ئەمەس، بەلكى ئىنسانغا ئوخشاش ياشاشنى، كەشپ قىلىشنى، ئىجاد قىلىشنى ئۆز نىشانى قىلىپ، دۇنياغا ھەرگىزمۇ ئارتۇقچە تۆرىلىپ قالغان كىشىلەردىن بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىدۇ. بىز يېڭىدىن توي قىلغانلارنىڭ، توي قىلىش ئالدىدا تۇرغانلارنىڭ ياكى توي قىلغىنىغا بىرقانچە يىل بولغان بولسىمۇ، بىر- بىرسىنىڭ قەدىرگە يېتەلمەيۋاتقانلارنىڭ بەختلىك ئائىلە قۇرۇشتا قانداق تەرەپلەرگە ئەھمىيەت بېرىشى توغرىسىدىكى قارىشىمىزنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ئۆتىمىز.

بىرىنچى، ھەر ئىككى تەرەپ ئورتاق ئىدىيىۋى تونۇشقا ئىگە بولۇشى لازىم. ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتنىڭ پۇختا بولۇش - بولماسلىقى، ئۇزاققىچە داۋام قىلىش - قىلالماسلىقى ئىككىلا تەرەپتە كەلگۈسىدىكى تۇرمۇش ۋە خىزمەتكە قارىتا ئورتاق تونۇشنىڭ بولۇش - بولماسلىقى بىلەن ناھايىتى زىچ مۇناسىۋەتلىك. مەسىلەن، خوتۇن بولغۇچى ئېرىنىڭ خىزمىتى ۋە كەسپىگە قارىتا ئورتاق ھېسسىياتتىمۇ - قانداق؟ ئەر بولغۇچى ئايالىنىڭ ئىلگىرىلىشى ئۈچۈن شارائىت يارىتىپ بېرەمدۇ- قانداق؟ بۇلارمۇ ئەر- خوتۇنلىنىڭ ئورتاق تونۇشقا ئىگە بولۇشىنىڭ بىر ئالدىنقى شەرتى. پەقەت ئەر- خوتۇنلار تۇرمۇش، خىزمەت ۋە كەسىپ جەھەتتە ئورتاق تونۇشقا ئىگە بولغاندىلا، ئاندىن ئىككى تەرەپتە ئورتاق ھېسسىيات پەيدا بولۇپ، بىر- بىرىنىڭ ئابرۇيىنى، ئىززىتىنى خوددى مېھمانلارەك قىلىشالايدۇ.

ئىككىنچى، ئۆزئارا ماسلىشىش ۋە زۆرۈر تېپىلغاندا ئۆزىنى قۇربان قىلىش روھى بولۇش لازىم. مۇھەببەت زۆرۈر تېپىلغاندا مەلۇم بىر تەرەپنىڭ ئۆز مەنپەئىتىنى قۇربان قىلىشتىن دېرەك بېرىدۇ. بولۇپمۇ ئوخشاش بولمىغان ئىندىۋىدۇاللىققا، قىزىقىشقا ئىگە بولغان ئەر ۋە ئايالدىن تەركىب تاپقان بىر ئائىلە ئۇچۇن ئېيتقاندا، ئۆزئارا يول قويۇپ، بىر - بىرى بىلەن ماسلىشىش ئەر- ئايال ئوتتۇرىسىدىكى چۈشىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشتىكى مۇھىم بىر ئامىل. ئىناق بىر ئائىلە ئىچىدە، ھامان مەلۇم بىر تەرەپنىڭ بەزى جەھەتلەردە بەلگىلىك قۇربانلارنى بېرىشىگە توغرا كېلىدۇ. مەسىلەن، ئەر مەلۇم ۋاقىت سەرپ قىلىپ، خوتۇنىغا ھەمراھ بولۇشى، خوتۇنىمۇ رازىمەنلىك بىلەن ئۆي ئىشلىرىنى پائال ئۈستىگە ئېلىشى قاتارلىقلار. ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۆزئارا رەنجىش كېلىپ چىقىپ، ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشمۇ توسالغۇغا ئۇچرايدۇ.

ئۇچىنچى، قارشى تەرەپنى ھۆرمەتلەش لازىم. قارشى تەرەپنىڭ ھۆرمىتىگە ئىگە بولۇشنى قولغا كەلتۈرۈش، ئەر- خوتۇنلارئوتتۇرىسىدىكى مەنىۋى تۇرمۇشنىڭ مۇھىم بىر تەرىپى. بۇنىڭغا قارىتا ئەر ھەرگىز ئۆزىنىڭ ئەر بولۇپ يارىلىپ قالغانلىقى تۈپەيلىدىن چوڭچىلىق قىلماسلىقى، قارشى تەرەپكە ماسلىشىشى كېرەككى، ھەرگىز ئايالىنى تەنقىد قىلىشنى، ئەيىبلەشنى ئۆزىگە ئادەت قىلىۋالماسلىقى لازىم. يەنە شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى، خوتۇن بولغۇچىمۇ تاماق ئېتىش، كىر يۇيۇش، كىيىم تىكىشكە ئوخشاش ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىش ئارقىلىق، ئۆزىنىڭ ئەرگە بولغان كۆڭلىنى ئىپادىلىشى لازىم. يەنە بىر تەرەپتىن، خوتۇن بولغۇچى ئەرنىڭ باشقىلار بىلەن داۋاملىق باردى - كەلدى قىلىشىنى خاتا چۈشىنىپ، ئېرىنى ئەيىبلەشتىن ساقلىنىشى كېرەك. شۇنداق قىلغاندا، ئەر- خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى ھۆرمەت ئۇزاق مۇددەت داۋاملىشالايدۇ.

تۆتىنچى، زۆرۈر تېپىلغاندا بىر- بىرىنىڭ دەردىگە دەرمان بو-
لۇش كېرەك. ئەر- خوتۇنلارنىڭ تۇرمۇشتا توققۇزى تەل بولۇپ ئۆتۈ-
شى، روھىي جەھەتتە دائىم جۇشقۇن، كۆتۈرەڭگۇ بولۇپ كېتىشى
مۇمكىن ئەمەس. مانا شۇنداق چاغلاردا ئەر بىلەن خوتۇن بىر- بىر-
ىنىڭ ھالىغا ھال، مۇڭدىشا مۇڭ بولۇپ ئۆتۈشى كېرەك.

ئادەتتە ئەر- ئايال ئوتتۇرىسىدىكى ئۆزئارا مۇناسىۋەتتە ئەرلەرگە
قارىغاندا خوتۇنلارنىڭ ئەرلەردىن كۆتىدىغان تەلىپى ئۇستۇن بولىدۇ.
ئەرلەر ئايالىغا بولغان مۇھەببەت ۋە مېھرىبانلىقىنى كۆپىنچە ئىچىدە
بىلدۈ، ئەمما خوتۇنلار بولسا ئەرلەردىن ئىچىدە ئەمەس، سۆز ۋە
ھەرىكەتتىن ئىبارەت ئەمەلىيەت ئارقىلىق ئىپادىلەشنى ياخشى كۆر-
ىدۇ. ئايالالارنىڭ كەيپىياتى ئەرلەرگە قارىغاندا دولقۇنسىمان، دىلى
نازۇك بولىدۇ. شۇڭا، بۇ خىلدىكى پسىخىكىنى ئەر بولغۇچى تولۇق
چۈشىنىشى كېرەك. بولۇپمۇ ئايال بولغۇچى كېچىلىك ئىشتىن چۈش-
كەندە، توغۇلغان كۈننىي ئۆتكۈزگەندە، كېسەل بولۇپ قالغاندا،
ھېيت - بايراملاردا، ئەرنىڭ پوزىتسىيىسى ئاكتىپ بولۇشى، قىلچە-
مۇ نارازىلىق سۆز ياكى ھەرىكىتى ئارقىلىق ئىپادىلەپ قالماسلىقى
كېرەك. ناۋادا يۇقىرىقى بىرقانچە تەرەپلەرنىڭ قايسىبىرسىدە ئازراقلا
چېنىپ قېلىش كۆرۈلسە، ئايال بولغۇچىنىڭ كۆڭلى يېرىم بولىدۇ
ۋە مەيۇسلىنىدۇ، نەتىجىدە بىر- بىرىنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇش
دېگەندىن سۆز ئاچقىلى بولمايدۇ.

«ئۆي- ئوچاقلىق بولۇش» بىلەن «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» نىڭ پەرقى ۋە ئالاھىدىلىكى

بىرسى سىزدىن: «سىز نېمە ئۈچۈن توي قىلمىسىز؟» دېگەن

سوئالنى سوراپ قالسا، بەلكىم ھەيران قالارسىز ياكى ئىچىڭىزدە مەسخىرىلىك كۈلۈپ «بۇ ئادەم سارائ بولۇپ قاپتۇ» دېگەنلەرنى خىيال قىلىڭىزدىن كەچۈرەرسىز، شۇنىڭدەك ئارقىدىنلا «ئوغۇللار چوڭ بولغاندا ئۆيلىنىدۇ، قىزلار چوڭ بولسا ياتلىق بولىدۇ، ئادەملەر ھامان ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇپ، بىر ئىشنىڭ بېشىنى تۇتىدىغۇ» دەپ ئويلاپ، قىل سىغمايدىغان توغرا جاۋابقا ئىگە بولغاندەك، ئۆزىڭىزنى خاتىرجەم ھەم يەڭگىل ھېس قىلارسىز. بۇنداق خاتىرجەملىك ھەم يەڭگىللىكنىڭ توغرا ياكى خاتالىقىغا كېسىپ بىرنېمە دېگىلى بولمايدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى، بۇنداق قاراشنىڭ تارىخى ئۇزاق، تەسىرى چوڭقۇر، ھەتتا بۈگۈنكى كۈنلەردىمۇ شۇنداق قارىغۇچىلار ناھايىتى كۆپ. يەنە بىر تەرەپتىن، بۇنداق قاراشنى شامال كىرمەيدىغان بىر دۇنيا توغرا قاراش دېگىلى بولمايدۇ، ئەلۋەتتە. چۈنكى، ئادەملەر ياشلىق دەۋرىگە قەدەم قويغان مەزگىللەردە، گەرچە ئۇلاردا تەبىئىي ھالدا يات جىنسقا قارىتا يېقىنلىشىش ھېسسىياتى پەيدا بولسىمۇ، بارىدى - كەلدى قىلىش تەدرىجىي كۆپەيسىمۇ، نىيەت بىرلىكى (توي قىلىش ئىدىيىسى) تۇغۇلسىمۇ، لېكىن بۈگۈنكى زامان كىشىلىرى «نېمە ئۈچۈن توي قىلىسىز؟» دېگەن سوئالنى قويغاندا، ئۇ ئويلىغان بىرىڭىز توي قىلىشنىڭ بىر پۈتۈن جاۋابى بولالمايدۇ. چۈنكى، سىزدىكى ئۇنداق قاراشنى بىر يولىلا رەت قىلغىلى بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇنداق قاراش ھايۋانلار تۇرمۇشىنىڭ بىر قىسمىدۇر. توي قىلىش ئۈچۈنلا توي قىلىدىغان، نوقۇل ھالدىكى دوراش تۇسىنى ئالغان ئۇنداق تۇرمۇشنىڭ كۆپ قىسمى ۋەيرانلىق بىلەن ئاخىرلىشىدۇ. «بىر ئەرگە ئۆمرىدە 40 خوتۇن راۋا» دېگەننىڭ مەنىسى نېمە؟ بۇ دەل جىنسىي تۇرمۇشنى قوغلىشىدىغان، شەكلى ئۆزگەرگەن «ھايۋانىي تۇرمۇش» ئۇسۇلىدۇر. بىزنىڭ كىشىلىرىمىز، ئاكىلىرى-

مىز، ئاچىلىرىمىز، قېرىنداشلىرىمىز، قىسقىسى مىللىتىمىز ئىچىدە بەزىلەر ئاشۇنداق ئۇسۇل بىلەن ئائىلە قۇرۇۋاتىدۇ. ئائىلە قۇرۇش-نىڭ دۇنيادىكى ئەڭ زور بەخت ياكى ئەڭ زور ئاپەت ئىكەنلىگى-غان ئەڭ ئىنچىكە، ئەڭ نازۇك، ئەڭ مۇرەككەپ بىر ئىش ئىكەنلى-كىنى بىلمەيۋاتىدۇ. توي قىلىشنى ئويۇنچۇقنىڭ ئورنىدا كۆرۈۋاتى-دۇ. دۇكاندىكى مالغا مۇئامىلە قىلغاندەك پوزىتسىيە تۇتۇۋاتىدۇ. دۇنيادىكى ئەڭ قىيىن ئىشنىڭ قايسىبىر تەتقىقات، قايسىبىر مۆجىزە يارىتىش بولماستىن، بەلكى دەل نېمە ئۈچۈن توي قىلىشنى ھەقىقىي چۈشىنىپ، «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» نىڭ ئۆزى ئىكەنلىكىنى مۇ-كەممەل تونۇپ يېتەلمەيۋاتىدۇ.

توي قىلىشنىڭ مەقسىتى ۋە ئەھمىيىتىنى ھەقىقىي چۈشىنىپ «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» دېگەنلىك قانداقتۇر ئەر بىلەن ئايال ئۇ-رۇشماي، تىللاشماي ئوبدان ئۆتۈش دېگەنلىك ئەمەس. ئەر بىلەن ئايال ئۇرۇش - تالاش قىلماسلىق، تىللاشماسلىق «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» قا قويۇلىدىغان تەلەپلەرنىڭ بىر قىسمى خالاس. لېكىن ئۇنىڭ مەركىزىي نۇقتىسى يەنىلا ئىجاد قىلىش، ئىختىرا قىلىش، كەشپ قىلىش ۋە يېڭىلىق يارىتىشتۇر. نېمە ئۈچۈن شۇنداق دەي-مىز؟ بۇنىڭ سەۋەبى شۇنىڭدىن ئىبارەتتىكى، يېڭىلىق يارىتىش بىز دەۋاتقان ھەقىقىي ئىنسانىنىڭ ياشاشتىكى مەقسىتىدۇر. ئەمما، ئۇ مەيلى قانداق يېڭىلىقنى يارىتمىسۇن، ئىختىرا قىلمىسۇن، كەشپ قىلمىسۇن، بويتاق ھالەتتە ئۆتۈپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس. شۇنداق ئىكەن، گەرچە ئۇ ئۆي - ئوچاقلىق بولۇشتىن ئىلگىرى بەلگىلىك نەتىجىلەرنى قازانغان، مەلۇم مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشكەن بولسىمۇ، ھامان نىكاھلىق بولۇشقا توغرا كېلىدۇ. نىكاھ — ئائىلىنىڭ ئاساسى. ئائىلە — ئىنسانلار جەمئىيىتىنى شەكىللەندۈرىدىغان ۋە جەمئى-

يەتكە ياكى ئۇنداق، ياكى مۇنداق تەسىر كۆرسىتىدىغان بىرلىك. دېمەك، بۇ «بىرلىك» ئەر بىلەن ئايالدىن تەركىب تاپقان بولىدۇ. ئەر- ئاياللارنىڭ تۇرمۇشى يالغۇز ئىككى ئادەم بىلەنلا چەكلىنىپ قالماي، شەخس بىلەن شەخس، شەخس بىلەن ئائىلە، شەخس بىلەن كوللېكتىپ، شەخس بىلەن دۆلەت ئوتتۇرىسىدىكى نورمال مۇناسىۋەت- نىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. شۇنداق ئىكەن، ئەنئەنىۋى يوسۇندا داۋاملا- شىپ كېلىۋاتقان «ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇش» بىلەن بىز ئالاھىدە تىلغا ئېلىۋاتقان «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» دەل مۇشۇ يەردە ئۆزئىنىڭ پەرقىنى ۋە ئالاھىدىلىكىنى نامايان قىلىدۇ. چۈنكى، يات ئىككى جىنىستىن ھاسىل بولغان ئائىلىلەر «ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇش» تۈسىنى ئالىدىكەن، ئۇ چاغدا ئۇنىڭدىن شۇ ئائىلىگە، شۇ ئائىلىدىكى قېرىنداشلىرىغا، شۇ دائىرىگە، گەپنى چوڭراق قىلغاندا، شۇ كىشى تەۋە مىللەتكە ۋە دۆلەتكە كېلىدىغان پايدىسىدىن زىيىنى كۆپرەك بولىدۇ. مەسىلەن، ئاجرىشىش يالغۇز شۇ ئىككىلا ئادەمنىڭ ئىشى ئەمەس! ئۇ، شۇ كىشى ياشاۋاتقان جەمئىيەتنىڭ تەرتىپى ۋە مۇقىملى- قىغا نىسبەتەن بەلگىلىك دەرىجىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىش رولىنى ئوي- نايدۇ. باشقىلارنىڭ ئائىلىسىگە «3- شەخس» بولۇپ ئارىلىشىپ قې- لىش ئېھتىمالىمۇ بولىدۇ. ئاتا - ئانىلىرى ئاجرىشىپ كەتكەن ئائىلە- دىكى بالىلار يېتىم قالىدۇ، بۇنداق بالىلار جەمئىيەتكە ۋە دۆلەتكە بەلگىلىك ئېغىرچىلىقلارنى كەلتۈرىدۇ. يەنە بىر خىل ئەھۋالدىكى بەزى ئەر- خوتۇنلار ئاجراشماي دېسە، ئەر- ئايال ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتنىڭ يىمىرىلىشى ئاجرىشىشقا سەۋەب بولىدۇ. ئاجرىشاي دېسە، «خەلقىئالەم ئالدىدا سەت بولىدۇ» دەپ قاراپ، دەردىنى ھەر ئىككىسى ئىچىدە بىلىپ، قايسىبىر چاغلاردا كېلىدىغان قايسىبىر غايىۋى «شاپائەت» نى كۈتۈپ يا ئۈيان، يا بۇيان بولۇپ كېتەلمەي،

هاياتىنى مەنسىز ئۆتكۈزىدۇ.

دېمەك، «ئۆيلۇك - ئوچاقلىق بولۇش» مەقسىتىدە نىكاھلىق بولغانلار ئىچىدىكى يا ئەردىن، يا خوتۇنىدىن مىللەت، ۋەتەن ئۈچۈن بىرەر يېڭىلىق كۈتۈش، بىرەر مۆجىزە يارىتىشنى تەلەپ قىلىش تولىمۇ مۇشكۈل ئىشتۇر. ئۇنداقلار تۇرلۇك يوللار بىلەن تىرىكچىلىك قىلىشنىڭ كويىغا چۈشكەچكە، بەزى پەۋقۇلئاددە ئەھۋاللاردا، ئۇلارنىڭ مەيلى كىمگە بولىمسۇن، ھامان ياخشىلىقىدىن يامانلىقى كۆپ بولىدۇ.

«بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» نى مەقسەت قىلغان ئەر-خوتۇنلارنىڭ تۇتقان يولى «ئۆيلۇك - ئوچاقلىق بولۇش» ئۈچۈنلا ئائىلە قۇرغانلارنىڭ ئەكسىچە بولىدۇ. چۈنكى، يېغىپ ئېيتقاندا، ئۇلاردا بىرىنچىدىن نېمە ئۈچۈن توي قىلىش كېرەكلىكى ئۈستىدە ئورتاق بىر قاراش بولىدۇ، دېگەنلىرى، ئويلىغانلىرى ھامان بىر يەردىن چىقىدۇ. ئىككىنچىدىن ئۇلارنىڭ ئويلىغانلىرى تار مەنىدىكى ئائىلىلا (ئۆز ئائىلىسى) ئەمەس، بەلكى ئۇلاردا ھاياتىنىڭ قىممىتىنى جەمئىيەتكە، مىللەتكە، دۆلەتكە، ھەتتا پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە قانچىلىك تۆھپە قوشالايدىغانلىقى ياكى قوشۇشقا كۆزى يېتىدىغانلىقى بىلەن ئۆلچەيدۇ ۋە ئۆمرىنىڭ ئاخىرغىچە شۇ ئۇلۇغ ئىستەكنى ئەملىگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن، بىرلىكتە مۇرىنى-مۇرىگە تىرەپ كۈرەش قىلىدۇ. بىزنىڭ بۇ يەردىكى مەقسىتىمىز بۈگۈنكى كۈندە ئائىلە قۇرۇش ئالدىدا تۇرۇۋاتقانلارنى نوقۇل ھالدىكى «ئۆيلۇك - ئوچاقلىق بولۇش» ئىدىيىسىدىن پۈتۈنلەي خالىي بولۇش ۋە نېمە ئۈچۈن توي قىلىش كېرەكلىكى ئۈستىدە چوڭقۇر ئويلىنىپ، ئاخىر «بەختلىك ئائىلە قۇرۇش» مەقسىتىگە يېتىشكە، ئاللىقاچان ئائىلە قۇرۇپ بولغانلارنى بۇرۇنقى قاراشلىرىنى يېڭىلاپ، «يېڭىچە تەلەپ» بويىچە ئائىلە قۇرۇشقا يېتەكلەشتىن ئىبارەت.

نېمە ئۈچۈن بەزى ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا نىكاھلىق بولۇپ ئۇزاق ئۆتمەي ئوخشايلا زىددىيەت پەيدا بولىدۇ

بەزىلەر: «نىكاھ — مۇھەببەتنىڭ قەبرىسى» دەيدۇ. بۇنداق دېيىش قارىماققا ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەن ئۇمىدسىزلىك بولسىمۇ، ئەمما خېلى بىر قىسىم نىكاھلانغان ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئۇزاققا قالمايلا ئۆزئارا زىددىيەتتىن خالىي بولالماسلىقى رېئاللىق.

شۇڭا، نىكاھتىن كېيىنكى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە پەيدا بولىدىغان زىددىيەتلەرنىڭ كېلىپ چىقىشىنى تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە خىل پىسخىك ئامىللار كەلتۈرۈپ چىقارغان دەپ قاراشقا بولىدۇ:

1) تەتۈر ئىنكاس پىسخىكىسى. كەلگۈسىگە بولغان بىر خىل گۈزەل تەلپۈنۈش ئەمەلگە ئاشمىغاندا، ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن كىشىلەردە ئۇنىڭغا قارىتا بىر خىل ناھايىتى كۈچلۈك ئىنتىلىش ۋە قىزغىنلىق پەيدا بولىدۇ. مۇبادا ئەمەلگە ئېشىپ قالسا، ئۆزى ئارزۇ قىلغىنىدەك ئۇنىچۇالا قىممەتكە ئىگە ئەمەستەك تۇيۇلىدۇ.

قىزغىن مۇھەببەتلىشىۋاتقان قىز- ئوغۇللارنىڭ بارلىق سۆز- ھەرىكەتلىرىنىڭ ئاخىرقى مەقسىتى بىرلىشىش. ئەمما، مەيلى قايسى- بىر تەرەپ بىرلىشىشكە كۆزى يەتمەيدىغاندەك ئەھۋالنى سەزگەندە، قولىدىن كېلىدىغان ھەممە چارىلەرنى ئىشقا سېلىپ، بىرلىشىشنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن تىرىشىدۇ. شۇغىنىسى بىرلىشىش مەقسىتى ئىشقا ئاشقان ھامان ئىلگىرىكى ئىنتىزارلىق ھېسسىياتى ۋە باشقا قىلىقلىرى بۇرۇنقىدەك بولمايدۇ. مانا بۇ نىكاھلانغاندىن كېيىنكى

ئەر- خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا ئاسان زىددىيەت پەيدا بولۇشىنىڭ مۇھىم پسىخىكىلىق ئارقا كۆرۈنۈشى.

2) داۋاملاشتۇرۇش ئىقتىدارى. نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرىكى ھېسسىيات قانچە قويۇق بولسۇن ئۇنى قانۇننىڭ قوغداش مەسئۇلىيىتى بولمايدۇ. نىكاھتىن كېيىنكىسى بولسا قانۇنىي كاپالەتكە ئىگە قىلىنىدۇ. ئۇنىڭ داۋاملىشىش ئىقتىدارى ئاشۇرۇلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئىككى تەرەپتە ئۆزئارا قورۇنۇش، ئاۋايلاش دېگەنلەر مەۋجۇت بولمايدۇ. بۇنداق پسىخىكىلىق ھالەتتە بىرسى - بىرسىنىڭ ئوڭايلا دەردىگە دەرمان بولالمايدىغان، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بىلەن كارى بولمايدىغان ئەھۋاللار كېلىپ چىقىدۇ. بۇ دەل قارشى تەرەپنى ئوڭايلا ئويغا سالىدۇ- دە، ھازىرقى ئەھۋالنى ئىلگىرىكى (نىكاھتىن بۇرۇنقى) ئەھۋال بىلەن سېلىشتۇرىدۇ، سېلىشتۇرۇشتىن كېلىپ چىققان پەرق زىددىيەتنى پەيدا قىلىدۇ.

3) راستچىللىق. نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرى ھەر ئىككى تەرەپ بىرلىشىشنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئورتاق تىرىشىدۇ. ھەر كىم- نىڭ يېتەرسىزلىكلىرى ۋە بىرگە بولۇشقا پايدىسىز بولغان ئامىللار ھەسەلدەك شېرىن سۆزلەر تەرىپىدىن يېپىلىپ قالىدۇ. نىكاھلىق بولغاندىن كېيىن، بۇرۇن يېپىلىپ قالغان ئامىللار بىر- بىرلەپ ئاشكارىلىنىشقا باشلايدۇ. ئىككى تەرەپنىڭ ئەسلىي قىياپىتىدىكى راستچىللىق ئاشكارىلىنىدۇ. بۇ دەل ئىككى تەرەپتە ئەسلىدە بولۇشقا تېگىشلىك بولمىغان پسىخىكا جەھەتتىكى كەمچىلىك بولۇپ، بۇنداق ئەھۋال ئوڭايلا زىددىيەتنىڭ پەيدا بولۇشىغا سەۋەبچى بولىدۇ.

4) سىرلىق تۇيغۇ. نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرىكى قارشى تەرەپتە ھامان يەنە بىر تەرەپنى قولغا كەلتۈرۈش قۇدرەتلىك كۈچى بولىدۇ. شۇنداقلا ئۇنىڭغا بىر خىل سىرلىقلىق يوشۇرۇنغان بولىدۇ. بۇنداق سىرلىق تۇيغۇ ئىككى جىنس ئوتتۇرىسىدىكى مېھرىبانلىق ۋە كۆڭۈل-

نى چۈشىنىشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. نىكاھتىن كېيىنكى تۇرمۇشتا سىرلىقلىق تۇيغۇسى تۇگەيدۇ، جىنسىي مۇھەببەتمۇ تۆۋەنلەيدۇ. دېمەك، بۇلار ئۆز نۆۋىتىدە نىكاھتىن كېيىنكى زىددىيەتنى ئوڭايلا پەيدا قىلىدىغان سەۋەبلەرنىڭ بىرى بولۇپ قالىدۇ.

5) تۇرمۇشنى قېلىپلاشتۇرۇپ قويۇش. قىز- ئوغۇل قىزغىن مۇھەببەتلىشىۋاتقان چاغدا ئىككى تەرەپ كۆپ هاللاردا ئارىلاپ- ئارىلاپ كۆرۈشىدۇ. كوچا ئارىلاش، سەيلە قىلىش، كىنو كۆرۈش، كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىش جەريانلىرىدا سۆزلىشىدۇ. كەيپىياتى ناھايىتى يۇقىرى بولىدۇ. ئەمما، نىكاھلانغاندىن كېيىن بولسا، كۈنلۈك تۇرمۇش، ئىشقا بېرىش، ئىشتىن كېلىش، سەي- كۆكتات سېتىۋېلىش، كىر يۇيۇش، تاماق ئېتىش، مېھمان كۈتۈش، ئاغرىق- سىلاق يوقلاش دېگەندەك قېلىپلىشىپ قالغان ئىشلار بىلەن ئالدىراش ئۆتىدۇ- دە، بۇنداق ئەھۋاللار ئەر- خوتۇنلارنىڭ مۇھەببىتى ئۈچۈن بىر خىل نارکوزلاش بولۇپ، ئۇنداق ئەھۋاللار ئۆز يولىدا مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىنمىغاندا، ئاسانلا زىددىيەت پەيدا بولىدۇ.

6) پسىخىكىلىق ۋە فىزىئولوگىيىلىك زىددىيەت. (1) پسىخىكىلىق زىددىيەت. بۇ خىل زىددىيەت ئاساسلىقى غايە، لەززەت، خاراكتېر جەھەتتىكى پەرقلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئۆزئارا تولۇقلىنىشى پېتەرسىز بولغانلىقتىن، ھېسسىيات جەھەتتە زىددىيەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. مەسىلەن، نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرىكى قىزلار كۆيۈمچان، نازاكەتلىك كۆرۈنۈشنى ياخشى كۆرىدۇ. ئوغۇللار ئەسلىدە خاراكتېر جەھەتتە قوپالراق بولسىمۇ، يەنىلا ئۇشتاق - چۈششەك ئىشلار بىلەن كارى بولمايدىغان، قىزنى خۇشال قىلىش ئۈچۈن قىزنىڭ مۇددىئاسى بويىچە ئىش قىلىدىغان بولىدۇ. ئەمما، نىكاھلانغاندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ خاراكتېرىنى يوشۇرۇپ قالالمايدۇ- دە، بۇنىڭ بىلەن بىر- بىرىنىڭ دېگەنلىرى بىر يەردىن

چىقماي ئارزۇسىدىن چەتنەپ ئۆزئارا زىددىيەت كېلىپ چىقىدۇ. (2) فىزىئولوگىيىلىك زىددىيەت. بۇ ئەمەلىيەتتە ئەر- خوتۇنلار تۇرمۇشىدىكى جىنسىي زىددىيەتلەر بولۇپ، نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرى بۇنداق زىددىيەت پەيدا بولمايدۇ. نىكاھلانغاندىن كېيىن جىنسىي ئىقتىدارىدىكى تەڭپۇڭسىز بولۇشى ۋە جىنسىي تۇرمۇشتا ماسلىشالماسلىق تۇپەيلىدىن كېلىپ چىقىدىغان زىددىيەتتۇر. بۇ خىل زىددىيەت يەنە قارشى تەرەپنىڭ جىنسىي ھەۋىسىنىڭ سۇسلىشىشى ياكى تەرەققىي قىلىپ 3- شەخسكە جىنسىي جەھەتتىن يېقىنلىشىش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولىدۇ.

يۇقىرىدىكى زىددىيەتلەرنىڭ تۈپ نېگىزى — ئەر- خوتۇنلارنىڭ دائىم دېگۈدەك بىر- بىرىنى ئەيىبلەيدىغانلىقى، بىر- بىرىگە كۆيۈنۈشنى بىلمەيدىغانلىقى، كۆڭلى - كۆكسىنىڭ تارلىقى، ساداقەتسىزلىكى ۋە قىزىقىشىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىدىندۇر.

ھەممىمىزگە مەلۇم، ئائىلە جەمئىيەتنىڭ بىر ھۈجەيرىسى، ئۇزاق يىللار بىرگە ئۆتىدىغان ئەر- خوتۇنلۇق تۇرمۇشتا، ھەر ئىككى تەرەپ ئورتاق تىرىشچانلىق كۆرسىتىدىغانلا بولسا، ئەنە شۇنداق زىددىيەتلەرنى يېڭىپ كېتىش تامامەن مۇمكىن.

بەختلىك ئائىلە قۇرۇشتا سۈپەتلىك تۇغۇشنىڭ مۇھىملىقى

سۈپەتلىك تۇغۇش دېگىنىمىز ئاتا - ئانىنىڭ ئۆزىدە بار بولغان ئەلا دەرىجىلىك ئىرسىيەتلىك تەبىئىي خۇسۇسىيەتنى كېيىنكى ئەۋلادلارغا قالدۇرۇش، شۇنداقلا ناچار تەبىئىي خۇسۇسىيەتلەرنىڭ پەيدا بولۇشنى ھەم كېيىنكى ئەۋلادلارغا تارقىلىشىنى ئازايتىشنى كۆرسىتىدۇ.

تمدۇ، جەمئىيەت ھەم ئىلىم - پەننىڭ كۈنسايىن تەرەققي قىلىشىغا ئەگىشىپ، كىشىلەر كۈندىن - كۈنگە شۇنى چوڭقۇر ھېس قىلىپ يەتتىكى، ئىنسانلار يالغۇز پىلانلىق ھالدا نوپۇسنىڭ كۆپىيىشىنى تىزگىنلەپلا قالماي، بەلكى ئەڭ مۇھىمى نوپۇسنىڭ ساپاسىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىشى كېرەك. ئاتا- ئانا، ئائىلە، جەمئىيەت ۋە مىللەتلەرنىڭ ھەممىسى كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ تېخىمۇ ياخشى تۇرمۇش ئۈچۈن تېخىمۇ چىرايلىق بولۇپ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. شۇڭا، سۈپەتلىك تۇغۇش بۇگۈنكى كۈندە ھەممە ئادەمنىڭ ئورتاق ئارزۇسى بولۇپ قالدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، سۈپەتلىك تۇغۇش ئىلمى بىر خىل مەخسۇس پەن بولۇش سۈپىتى بىلەن مەيدانغا كەلدى.

سۈپەتلىك تۇغۇش ئىلمىنىڭ ئاساسچىسى ئەنگلىيىلىك بىئولوگ گالتۇن (1822—1911) بولۇپ، ئۇ تۇنجى بولۇپ «سۈپەتلىك تۇغۇش» دېگەن ئاتالغۇنى ئوتتۇرىغا قويغان. بۇ سۆزنىڭ مەنىسى «ساغلام بالا تۇغۇش» ياكى «ئىرسىيەت ساغلام بولۇش» دېگەنلىكتۇر. ئامىلاب سۆز بىلەن ئېيتقاندا، سۈپەتلىك تۇغۇش دېگەنلىك بىر قاتار تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، كۆز ئېچىش ئالدىدا تۇرغان كېيىنكى ئەۋلادنىڭ پىسخىكا ۋە جىسماني جەھەتتىن ساغلام بولۇشقا كاپالەتلىك قىلىش دېگەنلىكتۇر. ساغلام، ئەقىللىق بولۇش بىر ئادەمنىڭ تەن ساپاسىنىڭ يۇقىرى ئىكەنلىكىنىڭ ئىپادىسى. ئەكسىچە ئاجىز، كېسەلچان بولۇش بولسا تەن ساپاسىنىڭ تۆۋەن ئىكەنلىكىنىڭ ئىپادىسى. گەرچە بۇلار كېيىنكى ئۇزۇقلىنىش، چېنىقىش، تەلىم- تەربىيە، مۇھىت قاتارلىق ئامىللار بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولسىمۇ، لېكىن ئىرسىي خۇسۇسىيەت ئەقلىنىڭ تەرەققي قىلىشىدىكى مۇھىم ئامىل بولۇپ، ئۇ ئەقلىنىڭ تەرەققي قىلىشىدا ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىش رولىنى ئويناىدۇ.

مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ تەكشۈرۈشىگە ئاساسلانغاندا، مەملە-

كىتىمىزده ھەر يىلى تۇغۇلغان 10 مىليوندىن كۆپرەك بوۋاقلار ئىچىده 850 مىڭدىن كۆپرەك بوۋاق تۇغما كەمتۇكلۇك كېسەللىكىگە ياكى ئىرسىي كېسەللىكلىرىگە گىرىپتار بولىدىكەن. بۇ، مەملىكىتىمىزدىكى بالىلارنىڭ 3% نى ئىگىلەيدۇ دېگەن گەپ. بۇ 3% بالىلارنىڭ كۆپرەكى يېزىلاردا، بولۇپمۇ چەت - ياقا يۇرتلاردىكى يېزىلاردا ئۇچرايدۇ. بۇنىڭ سەۋەبى ئاساسلىقى نىكاھ قانۇنىدىكى تەلەپلەر بىلەن سۇيەتلىك تۇغۇش ئىلمىگە سەل قارىغانلىقتىن بولماقتا.

پاكىتلار ئىسپاتلىدىكى، سۇيەتلىك تۇغۇشنىڭ ئەڭ چوڭ دۈشمىنى ئىرسىي كېسەللىك بىلەن تۇغما خاراكتېرلىك كېسەللىك بولماقتا. بۇلار نوپۇسنىڭ سۇيىتىگە ئېغىر تەسىر كۆرسەتمەكتە. ئەگەر ئىرسىيەت خاراكتېرلىك كېسەللىك بىلەن تۇغما خاراكتېرلىك كېسەللىكلەرنىڭ ئالدى ئېلىنمىسا، ئۇنىڭ يەنىمۇ يامراپ كېتىشىگە يول قويۇلسا، كېيىنكى ئەۋلادلارغا ۋە پۈتكۈل مىللەتنىڭ ساپاسىغا زىيان يېتىدۇ. ئۇنداقتا زادى قانداق قىلغاندا ئاندىن سۇيەتلىك تۇغۇشنى ئەملگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ؟ بۇنىڭدا تۆۋەندىكى بىرقانچە تەرەپكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك:

1. بەختلىك ئائىلە قۇرۇشتا جورىنى ئوبدان تاللاش كېرەك

ياش قىز- ئوغۇللار ئۆزئارا مۇھەببەتلەشكەندە، قارشى تەرەپنىڭ سالامەتلىكى ۋە پىسخىكا ساغلاملىقىنى جورا تاللاشنىڭ بىر ئۆلچىمى قىلىشى كېرەك. سۇيەتلىك تۇغۇشنى ئەملگە ئاشۇرۇش ئىشىنى ئاۋۋال جورا تاللاشتىن باشلاش كېرەك. بۇنداق دېگەنلىك تەن - سالامەتلىكى ياخشى بولغان جورىنى تاللىغاندا، سۇيەتلىك تۇغۇش نىسبىتىنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى، ساپاسى تۆۋەن ئەۋلادلارنىڭ مەيدانغا

كېلىشىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ، دېگەنلىكتۇر. ئۇنىڭدىن باشقا جورە-سىدا ئىرسىيەت كېسەللىكلىرىنىڭ بار. يوقلۇقىغا دىققەت قىلىش كېرەك. سۈپەتلىك تۇغۇش ئىشىنى ئەملگە ئاشۇرۇشتا جورىسى ۋە جورىسىنىڭ ئائىلىسىدە ئىرسىيەت خاراكتېرلىك كېسەلگە مۇپتىلا بولغانلارنىڭ بولۇش - بولماسلىقىدىن باشقا، جورىسىنىڭ قان تىپىمۇ بىر مۇھىم ھالقا. قىز بىلەن ئوغۇلنىڭ قان تىپى ماس كەلمىسە، كېيىنكى ئەۋلادلاردا قاندىكى سەۋەبتىن كېلىپ چىقىدىغان يامان ئاقى-ۋەتلەرمۇ كۆپ بولىدۇ، شۇڭا جورا تاللىغاندا ھەر ئىككى تەرەپ بۇ ئىشلارغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشى تولىمۇ مۇھىم.

جورا تاللاشتا يۇقىرىقىدەك ئىشلارغا دىققەت قىلىش ھەرگىزمۇ ئىرسىيەت خاراكتېرلىك كېسەللىكلەرگە ياكى تۇغما خاراكتېرلىك نۇقسانلارغا مۇپتىلا بولغان كىشىلەرنى جورا قىلىپ تاللىماسلىق ياكى ئۇلاردىن پەرزەنت كۆرمەسلىك كېرەك دېگەنلىك ئەمەس، ئەلۋەتتە. ئەمما بۇيەردىكى گەپ قانداق كىشىلەرنى جورا قىلىپ تاللاشقا بولىدۇ، قانداق كىشىلەر بىلەن توي قىلىشقا بولمايدۇ، قانداق كىشىلەر بىلەن توي قىلىشقا بولىدۇيۇ، پەرزەنت كۆرۈشكە بولمايدۇ. قانداق كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولغانلار داۋالىنىپ ساقايغاندىن كېيىن ئاندىن توي قىلىشقا بولىدۇ، قانداق كىشىلەر پەرزەنت كۆرگەندە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشى كېرەك دېگەنگە ئوخشاش بىر قاتار مەسىلە-لەرگە ھەر ئىككى تەرەپ بىردەك كۆڭۈل بۆلۈشتە. ئومۇمەن ئېيتقاندا، تۇۋەندىكىدەك ئادەملەر توي قىلىشقا ياكى ۋاقىتلىق توي قىلىشقا بولمايدىغان ئادەملەردۇر:

1) «ماخاۋ» كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغانلار.

2) ئېغىر دەرىجىدىكى ئىرسىيەت كېسىلى بارلار ياكى تۇغۇلۇش-تىلا غەيرىي نورماللار، جىنسىي ئىقتىدارى ناچارلار، ئىرسىيەت خاراكتېرلىك ھەرىكەت تەڭپۇڭسىزلىقى كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلا-

ر، كۆرۈش پەردىسىنىڭ ئانا ھۈجەيرە ئۆسمىسىگە گىرىپتار بولغانلا-
ر، «كىرىئېتىن» كېسىلىگە دۇچار بولغانلار.

3) ئىرسىيەت خاراكتېرلىك روھىي كېسەللەر، ئېلىشىپ قېـ
لىش كېسىلى بارلار، سەپرا ياكى دەرد - ئەلەم خاراكتېرلىك روھىي
كېسەللەر، تۇتاقلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ، داۋالاش ئۇنۇم
بەرمىگەنلەر.

4) ئەقلىي قابىلىيىتى تۆۋەنلەر، مەسىلەن ئېغىر ھالەتتىكى
گومۇش، چوڭ مېڭە يالليۇغى كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلار.

5) ھىر تەرەپنىڭ كېسىلىنىڭ گەرچە جورىسىغا ئانچە چوڭ
زىيىنى بولمىسىمۇ، لېكىن توي قىلغاندىن كېيىن جورىسىغا يۇقۇش
ئېھتىماللىقى بولغانلار.

6) ھامىلدار بولۇشقا ۋە ھامىلىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان كېسەل-
لىكلەرگە گىرىپتار بولغانلار، مەسىلەن جىددىي خاراكتېرلىك يۇـ
قۇملۇق كېسەللىكلەر، قاندا بولىدىغان كېسەللىكلەر ۋە ئېغىرلاشقان
يۈرەك، جىگەر، بۆرەك كېسەللىكلىرىگە گىرىپتار بولغانلار ۋاقتىنچە
توي قىلىشقا بولمايدۇ.

7) سىفلىس، سوزۇنچاق قاتارلىق تاناسىل كېسەللىكلىرىگە گـ
ىرىپتار بولغانلارنىڭ كېسەللىرى ئۈزۈل - كېسىل ساقايمىغان ئەھۋال
ئاستىدا توي قىلىشقا بولمايدۇ.

8) ئىرسىيەت خاراكتېرلىك خرومۇسوما كېسىلىگە گىرىپتار
بولغانلار.

9) ئىرسىيەت خاراكتېرلىك بۆرەك يالليۇغى بارلار. قانىغاق
كېسىلىگە مۇپتىلا بولغانلار.

10) يوشۇرۇن خاراكتېرلىك ئىرسىيەت كېسىلىدىن كۆرۈلگەن
خرومۇسوما كېسىلىنىڭ ئالامەتلىرى بارلار ياكى شۇ خىل كېسەلگە
گىرىپتار بولغانلار. مەسىلەن، تۇغما خاراكتېرلىك گاس- گاچىلار،

پۈتۈن بەدىنىنى ئاقكېسەل قاپلاپ كەتكۈچىلەر، يىراقنى كۆرەلمەس-لىك كېسىلى ئېغىرلىشىپ كەتكۈچىلەر.

11) كۆپ گىنلىق ئىرسىيەت كېسىلىگە گىرىپتار بولغۇچىلار، مەسىلەن ئېلىشىپ قالغانلار.

12) ئېغىر هالدىكى يۈرەك، بۆرەك كېسىلى بار ئىياللار ۋە قان بېسىمى يۇقىرى ئىياللار تۇغۇشقا بولمايدۇ.

13) يېقىن ئۇرۇق - تۇغقانلار توي قىلىشقا ۋە پەرزەنت كۆرۈش-كە بولمايدۇ.

14) يېشى 20 گە توشمىغانلار ياكى 35 ياشتىن ئېشىپ كەتكەن-لەر پەرزەنت كۆرۈشتىن ئېهتىيات قىلىش كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا، توي قىلغاندىن كېيىن ئايال تەرەپ يۈرەك كېسىلى، ئاستا خاراكتېر-لىك بۆرەك يالليۇغى، دىئابىت كېسىلى، يۇقۇملۇق زۇكام، جىگەر كېسىلى، ئۆپكە تۇبېركۇلىيوز كېسىلى، روهىي كېسەل، جىنسىي كېسەل، ئېغىر هالدىكى ئوزۇقلۇق يېتىشمەسلىك هەم يەرلىك قالقان بەز ئىششىقى (پوخاق) قاتارلىق كېسەللىكلەرگە گىرىپتار بولسا ئاۋۇال داۋالىنىپ، ساقايغاندىن كېيىن هامىلدار بولۇشى، ئەگەر هامىلدارلىق ۋاقتىدا يۇقىرىقى كېسەللىكلەرنىڭ بىرەرسىگە گىرىپ-تار بولسا، تۆرەلمىنى قانداق قىلىشنى ئويلىشىپ كۆرۈشى كېرەك.

2. توي قىلىشتىن ئىلگىرىكى تەكشۈرۈش ۋە يېتەكچى-لىكنى قوبول قىلىش لازىم

نىكاهتىن ئىلگىرىكى تەكشۈرۈش ئەر- ئايال ئىككى تەرەپنىڭ چوقۇم دوختۇرخانىدا بىر قېتىملىق ئومۇميۈزلۈك، سىستېمىلىق هالدىكى ساغلاملىق تەكشۈرتۈش ئېلىپ بېرىشنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

1) ساغلاملىقتىن مەسلىهەت بېرىش ۋە ئائىلە كېسەل تارىخىنى

تەكشۈرۈش. بۇنىڭدا ئالدى بىلەن ئىككى تەرەپنىڭ بۇرۇنقى سالامەت-لىك ئەھۋالى ئىگىلىنىدۇ. مەسىلەن، بۇرۇن بىرەر كىسەل بولغانمۇ-يوق، ئىرسىيەت كېسىلى بارمۇ- يوق، ئىككى تەرەپنىڭ قانداشلىق مۇناسىۋىتى بارمۇ- يوق دېگەنلەر. ئىككىنچىدىن ئىككى تەرەپنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالى ئىگىلىنىدۇ، ئائىلە ئەزالە-رىنىڭ كېسەللىك تارىخى سۈرۈشتە قىلىنىدۇ ھەمدە دوختۇر مەسلە-ھەت بېرىش ئارقىلىق، بولغۇسى ئەر- خوتۇنلارغا ئۆز تەكلىپىنى بېرىدۇ. توي قىلىشقا بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىنى بېكىتىدۇ. تۇي-دىن كېيىن ھامىلدار بولۇشقا بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىنى ياكى ھامىلدار بولۇشقا بولسىمۇ، قانداق تەرەپلەرگە دەققەت قىلىشنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

2) بەدەن تەكشۈرۈش. بەدەن تەكشۈرۈشتە ئاساسلىقى يۈرەك، جىگەر، بۆرەك، ئۆپكە قاتارلىق مۇھىم ئەزالار ۋە نەسىل قالدۇرۇش ئورگانلىرىنىڭ يېتىلىش ئەھۋالىغا قارىتا تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىلە-دۇ. مەسىلەن، جىددىي خاراكتېرلىك يۇقۇملۇق كېسەلگە گىرىپتار بولغانلار داۋالىنىپ ساقايغاندىن كېيىن توي قىلىشقا رۇخسەت قىلە-نىدۇ. ئەر بىلەن ئايالنىڭ نەسىل قالدۇرۇش ئەزالىرى غەيرىي نورمال بولغانلارمۇ داۋالىنىپ ساقايغاندىن كېيىن توي قىلسا بولىدۇ.

تويدىن ئىلگىرىكى يېتەكچىلىك توي قىلماقچى بولغان قىز-يىگىتلەرنىڭ مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا بېرىپ ئۆگىنىش كۇرسىغا قاتنىشىش ئارقىلىق نوپۇس ھەققىدىكى نەزەرىيىلەرنى، نەسىل قالدۇ-رۇش ئىزئولوگىيىسىنى، يېڭى توي قىلغانلار گىگىنىسىنى، پەر-زەنت كۆرۈش ساۋاتلىرىنى، پەرزەنت كۆرۈش ھەققىدىكى سىياسەت ۋە تۇغۇتتىن ساقلىنىش ئۇسۇلى ھەققىدىكى بىلىملەرنى ئىگىلەشنى، شۇنداقلا ھاراق، تاماكا، تۇرلۇك دورىلارنىڭ تۆرەلمىگە تەسىر كۆر-سىتىپ، غەيرىي نورماللىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىشى قاتارلىق سۇپەت-

لمك تۇغۇشقا تەسىر كۆرسىتىدىغان بىلىملەرنى ئىگىلەپ ھەم ساغلام، ھەم ئەقىللىق پەرزەنت كۆرۈشنىڭ ئاساسىنى سېلىشنى كۆرسىتىدۇ.

3. ئەڭ ياخشى تۇغۇت يېشىنى ئۇبدان ئىگىلەش كېرەك

ئىككى يات جىنسنىڭ بىرلىشىشىگە ئەگىشىپلا بىرنېچى بولۇپ دۇچ كېلىدىغان مەسىلە «قاچان پەرزەنت كۆرسە ئەڭ مۇۋاپىق؟» دېگەن مەسىلىدۇر.

مەملىكىتىمىزنىڭ يېڭى نىكاھ قانۇنىدىكى بەلگىلىمىلەرگە ئاساسلانغاندا، ئەر 22 ياشتا، ئايال 20 ياشتا توي قىلىشقا بولىدۇ. ئۇنداقتا نىكاھلىنىش يېشىنىڭ ئۆزى ئەڭ ياخشى تۇغۇت يېشى ھېسابلىنامدۇ؟ بىز بۇ مەسىلىنى فىزىئولوگىيىلىك ئامىل، ئىجتىمائىي ئامىل ۋە يېڭىدىن توي قىلغان ئەر-خوتۇنلارنىڭ ئۆزىدىكى شارائىت-تىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپتىن كۆرۈپ باقايلى.

فىزىئولوگىيىلىك جەھەتتىن قارىغاندا ياش قىز - ئوغۇللار مەلۇم ياشقا بارغاندا جىنسىي ئەزاسى پەيدىنپەي تەرەققىي قىلىپ پىشىپ يېتىلىدۇ. بولۇپمۇ ئالىي نېرۋا سىستېمىسى بىلەن سۆڭەك سىستېمىسى جەھەتتە پىشىپ يېتىلىشتىن بىرنەچچە يىل كېيىن بولىدۇ. ئادەتتە قىزلارنىڭ سۆڭەك قېتىشى 25 ياشتا ئاخىرلىشىدۇ. ئەگەر سۆڭەك تولۇق قاتماي تۇرۇپ ھامىلدار بولسا بۇ پەقەت ھامىلدار ئايالنىڭ ئۆزى ئۈچۈن پايدىسىز بولۇپلا قالماي، يەنە ھامىلىنى كالتسىي بىلەن تەمىنلەشمۇ قىيىنغا توختايدۇ. شۇڭا، بۇنداق ئەھۋال ئانا بىلەن بالىنىڭ ھەر ئىككىسىنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن زىيانلىق. ئىككىنچىدىن پەرزەنت كۆرۈش بۇرۇن بولغاندا، بوۋاقنىڭ بەدەن ئېغىرلىقى تۆۋەنلەپ كېتىدۇ، بالىنىڭ غەيرىي نورمال بولۇپ قېلىش ئېھتىماللىقى يۇقىرى بولىدۇ، بۇرۇن تۇغۇلۇپ قېلىش ياكى تۇغۇت قىيىنلىشىش ئەھۋاللىرىمۇ كېلىپ چىقىدۇ. بۇنىڭ بىلەن يېڭىدىن

تۇغۇلغان بوۋاقلارنىڭ ئۆلۈپ كېتىش نىسبىتى يۇقىرىلايدۇ. تەكشۈ-
رۈشلەرگە قارىغاندا 24 ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ھامىلدار بولغاندا،
بوۋاقلارنىڭ ئۆلۈپ كېتىش نىسبىتى ئەڭ يۇقىرى بولىدىكەن ۋە
غەيرىي ئەھۋاللارمۇ كۆرۈلىدىكەن. ئۇچىنچىدىن تۇغۇت زىيا-
دە بۇرۇن بولۇپ كەتكەندە، ئاياللاردا تۇرلۇك كېسەللىكلەرمۇ ئاسان
پەيدا بولىدۇ. تەكشۈرۈشلەرگە قارىغاندا، بالدۇر ھامىلدار بولغان
ئاياللارنىڭ ماتكا راكىغا گىرىپتار بولۇش نىسبىتى كېيىن ھامىلدار
بولغان ئاياللارنىڭ شۇ خىل كېسەلگە گىرىپتار بولۇش نىسبىتىدىن
كۆپ بولىدىكەن. 20 ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ھامىلدار بولغانلارنىڭ
ماتكا راكىغا گىرىپتار بولۇش نىسبىتى 25 ياشتىن كېيىن ھامىلدار
بولغان ئاياللاردىن يەتتە ھەسسە يۇقىرى بولىدىكەن.

ئىجتىمائىي جەھەتتىن قارىغاندا، يېڭى تۇغۇلغان بوۋاق يالغۇز
ئائىلىنىڭ نوپۇسىنى كۆپەيتىپلا قالماستىن، ئائىلىنىڭ ئەسلىدىكى
پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقىمۇ تەسىر كۆرسىتىدۇ. بىز بۇ ھەقتە
مۇنداق بىر ھېسابنى قىلىپ كۆرۈپ باقايلى: ئەگەر ھەربىر ئايال
20 ياشتىن كېيىن پەرزەنت كۆرسە، 100 يىل ئىچىدە بەش ئەۋلاد
كىشىنى كۆپەيتىۋېتىدۇ. ئەگەر ھەربىر ئايال 25 ياشتىن كېيىن
پەرزەنت كۆرسە 100 يىلدىن كېيىن تۆت ئەۋلاد كۆپىيىدۇ. دە،
بۇنىڭدىن بىر ئەۋلادنى قىسقارتقىلى بولىدۇ. بىر ئەۋلادنىڭ كۆپىيە-
شى ياكى قىسقىرىشى بىر ئائىلە ئۇچۇن ھېچقانداق ئىش ئەمەستەك
كۆرۈنگىنى بىلەن بىر دۆلەت ئۇچۇن ئېيتقاندا، كىچىك ئىش ھې-
سابلانمايدۇ، ئەلۋەتتە.

ياشلىق مەزگىل كىشى ھاياتىدىكى ئالتۇن دەۋر. بۇ ۋاقىتتا
كىشىنىڭ روھىي قۇۋۋىتى ئۇرغۇپ تۇرىدۇ. بىلىم ئېلىش ئارزۇسى
كۈچلۈك بولىدۇ، خاتىرە قابىلىيىتى ياخشى بولىدۇ. ئەگەر بۇ ۋاقىت-
تا ياش ئەر- خوتۇنلار ئائىلىنىڭ ئۇششاق ئىشلىرى بىلەن بولۇپ

كەتسە، ئۆزىنىڭ كەسپىگە ۋە ئىلگىرىلىشىگە تەسىر يېتىدۇ. ئۇنىڭ-
دىن باشقا ناھايىتى بۇرۇن بالىلىق بولسا، ياش ئەر- خوتۇنلار ئىقتى-
ساد ۋە ۋاقىت جەھەتتە قىيىنچىلىققا، جىددىيلىككە دۇچ كېلىدۇ،
يەنە بىر تەرەپتىن، بالىلارنى تەربىيىلەش جەھەتتە تەجرىبىسىز بول-
غاچقا، بالىلارغا مۇۋاپىق تەربىيە ئېلىپ بارالمايدۇ، ئاتا- ئانىلىق
بۇرچىنى تولۇق جارى قىلدۇرالمايدۇ.

ئۇنداقتا قانچە ياشتا ھامىلدار بولسا ئەڭ مۇۋاپىق بولىدۇ؟
ھازىرقى زامان مېدىتسىنا ئالىملىرىنىڭ قارىشىچە، ئاياللارنىڭ ئەڭ
مۇۋاپىق ھامىلدارلىق ياش ئۆلچىمى 24 — 29 ياشقىچە بولغان
ئارىلىق بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا ئاياللار فىزىئولوگىيە جەھەتتىن خېلى
پىشىپ يېتىلگەن، ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىمۇ خېلى روناق تاپقان، ئائىلە
ئىشلىرىدىمۇ تەجرىبىلىك بولۇپ قالغان بولغاچقا، سۈپەتلىك تۇغۇش-
نىڭ ئامىللىرى خېلى ھازىرلانغان بولىدۇ. ئەلۋەتتە 30 ياشتىن
ئېشىپ كەتكەندە پەرزەنت كۆرسىمۇ بولىدۇ، ئەمما 35 ياشتىن ئې-
شىپ پەرزەنت كۆرسە (تۇنجى پەرزەنت كۆرۈش ۋاقتى كۆزدە تۇتۇلى-
دۇ) بۇ ۋاقىت ھەم بالا ھەم ئانا ئۈچۈن خەۋپ ئېلىپ كېلىدۇ.

4. قانداق شارائىتتا ھامىلدار بولۇش كېرەك

ھەم ئەقىللىق، ھەم ساغلام پەرزەنت كۆرۈش ئۈچۈن ئالدى
بىلەن تەييارلىق خىزمەتلەرنى ئوبدان ئىشلەش كېرەك. بۇ ئادەتتە
قانچە ياشتا، قايسى پەسىلدە ھامىلدار بولۇش ۋە قانداق مۇھىتنى
تاللاش، قانداق كەيپىياتتا، تەن ساغلاملىقى قانداق ئەھۋال ئاستىدا
پەرزەنت كۆرۈش دېگەندەك تەرەپلەرنى ئۆز- ئىچىگە ئالىدۇ. تۆۋەندە
ئەقىللىق ۋە ساغلام پەرزەنت كۆرۈش ئۈچۈن قانداق ۋاقىتنى تاللاش
لازىملىقىنى سۆزلەپ ئۆتىمىز.

1) سالامەتلىك ئەھۋالى ياخشى ۋاقىتنى تاللاش كېرەك. ھامىـ-

لىدار بولۇشتىن ئاۋۋال، ئەر- خوتۇنلار ئۆزلىرىنىڭ سالامەتلىك ئەھ- ۋالىنىمۇ كۆزدە تۇتۇشى لازىم. مەدىتسىنا مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ تەك- شۈرۈشلىرى شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئەر ياكى ئايال تەرەپنىڭ قايسىبى- رى مەلۇم بىر كېسەلگە گىرىپتار بولسا ياكى روھىي ھالىتى ناچار ئەھۋال ئاستىدا ھامىلدار بولۇپ قالسا، بۇنىڭ چوقۇم ھامىلىگە تەسىرى يېتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن غەيرىي ھامىلە تۇغۇلۇش، بالا چۈشۈپ كېتىش، ئۆلۈك تۇغۇلۇش، بالىنىڭ ئەقلىي قابىلىيىتى تۆۋەن بولۇپ قېلىش قاتارلىق ئەھۋاللار كېلىپ چىقىدۇ.

2) ئەڭ ياخشى پەسلىدە ھامىلدار بولۇش كېرەك. مەدىتسىنا ساھەسىدىكى ماتېرىياللارغا ئاساسلانغاندا، 3- پەسلگە توغرا كەلسە يەنە بىر يىلنىڭ 2- پەسلىدە يەڭگىيدۇ- دە، ۋاقىت نىسبەتەن مۇۋاپىق تاللانغان بولىدىكەن. چۈنكى، بۇ ۋاقىت بىرىنچىدىن ھامىلىنىڭ چوڭ مېڭىسىنىڭ شەكىللىنىش مەزگىلى قىشنىڭ ئاخىرى ۋە باھارنىڭ باشلىرىغا توغرا كەلگەچكە، يۇقۇملىنىش خاراكتېرلىك زۇكام، مېڭە پەردىسى ياللۇغى قاتارلىق كېسەللەردىن نىسبەتەن خالىي بولىدىغان ۋاقىتتۇر. ئىككىنچىدىن يەڭگىش ۋاقتى قاتتىق تومۇز ئىسسىق يې- تىپ كېلىشتىن بۇرۇن بولىدۇ، بوۋاق يىل ئاخىرغىچە خېلى چوڭ- يىپ يېرىم ياش ئەتراپىغا بېرىپ قالىدۇ. ئۇچىنچىدىن ھامىلدار بولۇشنىڭ دەسلەپكى مەزگىلى ۋە يەڭگىگەن ۋاقىت دەل كۆكتات، مېۋە - چېۋىلەرنىڭ تازا مولچىلىق ۋاقتى بولۇپ، بالا ھەم ئانىنىڭ ئوزۇقلىنىشى ئۈچۈن پايدىلىق. تۆتىنچىدىن بۇ ۋاقىتتا ھامىلدار بولسا، ھامىلدار بولۇش ھەم يەڭگىش مەزگىلى كۈن نۇرىنىڭ تولۇق چۈشۈش ۋاقتىغا توغرا كەلگەچكە، بوۋاقنىڭ ۋىتامىن D گە بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇرۇشقا ۋە راخىت كېسىلى سەۋەبىدىن پەيدا بولىدى- غان تۇرلۇك كېسەللىكلەردىن ساقلىنىشقا پايدىلىق.

3) كەيپىياتى ئەڭ ياخشى ۋاقىتتا ھامىلدار بولۇش كېرەك.

هامىلدار بولۇشتا يالغۇز ئەر- خوتۇنلارنىڭ تەن - ساغلاملىقى ياخشى بولغان ۋاقىتنى، پەسىلنىڭ مۇۋاپىق بولۇشىنى تاللاش مۇھىم بولۇپلا قالماي، يەنە ئىككى تەرەپنىڭ كەيپىياتى ياخشى بولغان ۋاقىتنى تاللاش ئىنتايىن مۇھىم. روھىي ھالىتى ياخشى بولمىغان، كەيپىيات تۆۋەن چاغلاردا ھامىلدار بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىش لازىم. چۈنكى، كەيپىياتنىڭ ياخشى بولماسلىقى ئۇرۇقنىڭ سۈپىتىگە ۋە ئۇرۇقنى قوبۇل قىلىش جەريانىغا، شۇنداقلا بوۋاقنىڭ كېيىنكى چاغلاردىكى خاراكتېرىنىڭ يېتىلىشىگە بەلگىلىك تەسىرلەرنى كۆرسىتىدۇ. مۇتەخەسسىسلەرنىڭ بايقىشىچە، ئەر- خوتۇنلار بىرگە بولغاندا (جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزگەندە) كەيپىياتى ياخشى بولۇپ، شۇ چاغدا ھامىلدار بولسا، تۇغۇلغان بالا ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدا خاراكتېر جەھەتتىن تېتىك، ئوچۇق - يورۇق، قىزغىن، ئەقىللىق، ئۈمىدۋار چوڭ بولىدىكەن. كەيپىيات تۆۋەن ئەھۋالدا ھامىلدار بولۇپ قالسا، بالىنىڭ خاراكتېرىگە ئەكس تەسىر يېتىدىكەن.

5. تۆرەلمىنى قانداق تەربىيىلەش كېرەك؟

ھازىرقى زامان مېدىتسىنا مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ قارىشىچە، بالىنىڭ ئەقىللىق ھەم ساغلام بولۇشى يالغۇز ئىرسىيەت، مۇھىت، ھامىلدار بولغان مەزگىلدىكى ئوزۇقلىنىش قاتارلىق ئامىللار بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغاندىن تاشقىرى، يەنە تۆرەلمىنىڭ دەسلەپكى مەزگىلدىكى تەربىيىلىنىشى بىلەنمۇ زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدىكەن. شۇڭا، ھامىلدارلىق مەزگىلىدىن تارتىپ تۆرەلمىنى تەربىيىلەش ئىشىنى ھەرتەرەپلىمە، ئەستايىدىل ئېلىپ بېرىش كېرەك.

ئۇنىڭ كونكرېت جەريانى تۆۋەندىكىدەك بىرقانچە باسقۇچقا بۆلۈنىدۇ:

1. ھامىلدار ئايال چوقۇم ئۈمىدۋار كەيپىياتنى ئىزچىل ساقلا-

شى لازىم

هامىلدارلىق مەزگىلىدە ئاياللار ئوخشاي هاياجانلىنىدۇ، كەيپىياتى كۆپ هاللاردا تۇراقسىز بولىدۇ. شۇڭا، هامىلدار بولغان ئايال ئۆزىنىڭ كەيپىياتىنى مەقسەتلىك هالدا كونترول قىلىشى، ئېغىر-بېسىق بولۇشى، خۇشال - خۇرام يۈرۈشى، مۇمكىنقەدەر غەم - ئەندىشىدىن، ئۇمىدسىزلىكتىن، قورقۇشتىن ۋە ئاچچىقلىنىشتىن ساقلىنىشى لازىم.

كىلىنىكىلىق تەكشۈرۈشلەرگە ئاساسلانغاندا، ئاياللار هامىلدار بولغان دەسلەپكى يەتتە هەپتىدىن 10 هەپتىگىچە بولغان ئارىلىقتا، تاسادىپىي يۈز بەرگەن كېلىشمەسلىكلەر سەۋەبىدىن ئايالىنىڭ كەيپىياتى هەددىدىن زىيادە مۇقىمسىز بولسا، بالا توشقان كالپۇك ياكى تاڭلاي يېرىقى بولۇپ تۇغۇلىدۇ. هامىلدارلىقنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدە ئەگەر هامىلدار ئايالنىڭ روهىي هالىتى ياخشى بولمىسا، مەسىلەن قورقۇش، غەم- ئەندىشە پەيدا بولسا ياكى غىدىقلاشلار تەسىرىدىن كەيپىياتى هەددىدىن زىيادە مۇقىمسىز بولسا، تۆرەلمىنىڭ تەۋرىشى كۆپەيىپ كېتىدۇ، مۇبادا هامىلدار ئايالنىڭ مۇقىمسىزلىق ۋاقتى ئۇزىراپ كەتسە، يالغۇز تۆرەلمىنىڭ يېتىلىشىگە تەسىر يېتىپلا قالماي، تۆرەلمىنىڭ ئۇيقۇسى ياخشى بولماسلىق، هەزىم قىلىش ئوڭ-گانلىرى توسقۇنلۇققا ئۇچراش، توختىماي هەرىكەتلىنىش قاتارلىق هالەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىشى مۇمكىن. ئەگەر هامىلدارلىق مەزگىلىدە روهىي جەهەتتىن ئېغىر زەربىگە ئۇچرىسا، بۇنىڭ بىلەن كەيپىياتىنىڭ مۇقىملىقىغا زور تەسىر يېتىدۇ- دە، بۇ خىل ئەھۋال بالىياتقۇ قاناش، بالا بۇرۇن تۇغۇلۇپ قېلىش، بالىياتقۇ يېرىلىش، هەتتا بالا ئۆلۈك تۇغۇلۇش قاتارلىق ئاقىۋەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىشى مۇمكىن.

يۇقىرىدىكى تۈرلۈك سەۋەبلەرنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان ئاسا-

سىي سەۋەب زادى نېمە؟ مېدىتسىنا ساھەسىدىكىلەرنىڭ بۇ ھەقتىكى قاراشلىرىمۇ ھەر خىل. بىز بۇ ھەقتە ئامېرىكىنىڭ داڭلىق فىزىئولوگىيە ئالىمى كاننىي بىلەن دەنبورنىڭ ئىزاھلىشى مۇڭاپىق دەپ قارايمىز. ئۇلار ئانا بىلەن تۇرەلمىنىڭ نېرۋا سىستېمىسى ئوتتۇرىسىدا گەرچە بىۋاستە مۇناسىۋەت بولمىسىمۇ، لېكىن، ئەگەر ئانىدا ئېغىر ھەم ئۇزاققا سوزۇلغان روھىي مۇقىمسىزلىق كۆرۈلسە، ۋېگېتاتىپ نېرۋا سىستېمىسى بىلەن ئىچكى ئاجراتما سىستېمىلىرىنىڭ پائالىيىتىنىڭ كۆپىيىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، ئاتسېتىلخولىن قاتارلىق خىمىيىلىك ماددىلار بىلەن بۇرەك ئۈستى بېزى پوستلىقى گورمونى بالىياتقۇ ئارقىلىق تۇرەلمىگە يېتىپ بارىدۇ. دە، بۇنىڭ بىلەن تۇرەلمىنىڭ نورمال يېتىلىشىگە بىۋاستە تەسىر يېتىپ، يېتىلىشتىكى كەمتۈكلۈكنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇڭا، ئايالنىڭ كەيپىياتىدا مۇقىمسىزلىق كۆرۈلگەندە، ئۆزىنى ئۆزى تۇتۇۋالغاندىن باشقا، ئەرمۇ ئايالغا يېقىندىن ماسلىشىپ ئۇنىڭ روھىي جەھەتتىكى يۈكىنى يەڭگىللىتىشكە يارەدەم بېرىشى، زۇرۇر تېپىلغاندا نەسىھەت قىلىشى كېرەك. ھامىلدار مەزگىلدە ئەر- خوتۇن ئىككىيلەن باشتىن- ئاخىر ئۈمىدۋارلىق كەيپىياتىنى ساقلاپ، ئىناق ئۆتۈشى كېرەك، دەپ قارايدۇ.

2. ئەر- خوتۇنلاردا بالىغا بولغان سۆيۈنۈش ھېسسىياتى بولۇش كېرەك

ئايال ھامىلدار بولغان ئىكەن، ئەر- خوتۇن ھەر ئىككىيلەندە ئىدىيە جەھەتتە تەييارلىق بولۇشى، دائىم بالىنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا سۆزلىشىپ تۇرۇشى، بالىنىڭ كەلگۈسى ئىستىقبالىنى پىلانلىشى، بالىنىڭ تەمكىن، شوخ، ئەركىن ھالەتلىرىنى سۈرەتلەپ تۇرۇشى كېرەك. شۇنداق قىلىشنى ئادەتكە ئايلاندۇرغاندا، بالىغا بولغان ئىنتىزارلىق پەيدا بولىدۇ، سۆيۈنۈش چوڭقۇرلىشىدۇ، ئەر- خوتۇنلۇق

مۇھەببەت كۆچىيدۇ، بالىنىڭ ئوبدان يېتىلىشىگە ئەھمىيەت بېرىلە-
دۇ. مۇبادا ئايال «تۇغۇلغاندىن كېيىن بىر گەپ بولار» دېسە، ئەرمۇ
«بۇنچىۋالا بالدۇر غەم يېيىشنىڭ نېمە پايدىسى» دەپ ئويلىسا، بالىغا
بولغان ئاتىلىق ھەم ئانىلىق سۆيۈنۈش كەم بولسا، بالىنىڭ تۇرەلمە
ھالەتتىكى تەربىيىلىنىشىگە سەل قارىغانلىق بولىدۇ.

3. ئاكتىپ ۋە پائالىيەتچانلىق بىلەن تۇرەلمىگە تەربىيە ئېلىپ
بېرىش كېرەك

ھامىلدارلىق مەزگىلىدە ھامىلدار ئايال ئۆزىنىڭ ئىشتىن
سىرتقى مەدەنىي تۇرمۇشىغمۇ كۆڭۈل بۆلۈشى، يەنى پات - پات
كىنو، تېلېۋىزور كۆرۈپ تۇرۇشى، تىياتىرخانىلارغا بېرىپ ناخشا-
ئۇسسۇل، يەڭگىل مۇزىكىلاردىن زوقلىنىشى، رەسىم كۆرگەزمىخا-
نىلىرىغا بېرىپ ھۇزۇر ئېلىشى كېرەك. شارائىتى يار بەرگەن ھامى-
لىدار ئاياللار رەسىم سىزسىمۇ، شېئىر دېكلاماتسىيە قىلسىمۇ بولە-
دۇ. بۇنىڭ ئىچىدە ھەم ئاسان ھەم ئۇنۇمى ئەڭ ياخشى بولىدىغىنى
مۇزىكا ئاڭلاشتۇر. ئەر- خوتۇنلار بىرلىكتە بالىغا (تۇرەلمە) پات -
پات شوخ، مۇڭلۇق ناخشىلارنى ئېيتىپ بېرىشى، چالغۇ ئەسۋابلارنى
چېلىپ بېرىشى لازىم.

ئەنگلىيە پسىخولوگى ئۇۋتىسى بۇرۇنلا بۇ ھەقتە تەتقىقات ئېلىپ
بارغان. ئۇ ھامىلدار بولغىنىغا بەش ئاي بولغان بىر ئايالنىڭ قور-
سىقىغا قۇلاق ئارقىلىق تىڭشايدىغان بىر ئەسۋابنى قويۇپ، تۇرەلمىگە
كلاسسىك مۇزىكىلارنى ئاڭلاتقان. بۇ چاغدا تۇرەلمىنىڭ يۈرەك رىتە-
مىدا ئۆزگىرىش بولغان، ئەمما ئاڭلاش ئەسۋابىنى ئانىنىڭ قۇلىقىغا
سالغاندا، تۇرەلمىنىڭ يۈرەك رىتىمىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش سېزىلە-
مىگەن. بۇ پسىخولوگ يەنە تۇڭەن چاستوتىلىق، رىتىمى ئېنىق مۇزە-
كا بىلەن يۇقىرى چاستوتىلىق قۇلاقنى يارىدىغان مۇزىكىنى ئاڭلاتقۇز-
غاندا، تۇرەلمىدە ئوخشاش بولمىغان ئىككى خىل ئىنكاسنىڭ پەيدا

بولىدىغانلىقىنى سەزگەن. شۇڭا، مۇزىكا قويغاندا يەڭگىل، مۇڭلۇق مۇزىكىلارنى قويۇش كېرەك.

4. ھامىلدار ئايال يۇرۇش تۇرۇشقا دىققەت قىلىشى كېرەك

ھامىلدار ئاياللارنىڭ ھامىلدارلىق مەزگىلىدىكى تۇرمۇشى ردـ تىملىق بولۇشى، تازىلىققا ئەھمىيەت بېرىشى، پات- پات يۇيۇنۇپ، كۆپرەك باش تارىشى، كىيىمى كەڭ ھەم ماسلاشقان بولۇشى، يېمەكـ ئىچمىكى مۇۋاپىق بولۇشى، مۇھىتى پاكىز ھەم تىنچ بولۇشى، ھەرـ كىتى سىلىق بولۇشى كېرەك. بوش ۋاقىت چىقىرىپ يېقىن ئەتراپـ لارنى ئايلىنىشى، گۈللۈكلەرگە بېرىپ تۇرۇشى، قەرەللىك ھالدا دوختۇرخانىغا بېرىپ تەكشۈرتۈپ تۇرۇشى لازىم. ئۇنىڭدىن باشقا ھامىلدار ئايال ھامىلدارلىق مەزگىلىدە چېچىنى بۇدرە قىلدۇرماسـ لىقى ۋە لەۋ گىرىمى ئىشلەتمەسلىكى لازىم.

5. تۆرەلمىنى دائىم سىلاپ تۇرۇشى لازىم

ھامىلدار بولغىنىغا ئالتە ئاي بولغاندىن باشلاپ، قورساقنى بوش سىلاپ بېرىش ياكى بوش شاپىلاقلاپ بېرىشى كېرەك. بۇنداق قىلىش بوۋاقنىڭ ساغلام يېتىلىشى ئۈچۈن پايدىلىق.

ھازىرقى زامان مېدىتسىنا ئىلمى شۇنى ئىسپاتلىدىكى، ئانا ھاـ مىلدار بولغان دەسلەپكى 10 ھەپتىدىن باشلاپ، تۆرەلمىدە سەزگۈ پەيدا بولىدۇ، بولۇپمۇ تېگىش سەزگۈسى شەكىللىنىپ بولىدۇ؛ 20 ھەپتە بولغاندا تۆرەلمىنىڭ ئاڭلاش سېزىمچانلىقى پىشىپ يېتىلىدۇ؛ 28 ھەپتە بولغاندا، تۆرەلمە مۇزىكىنىڭ غىدىقلىشىغا تولۇق ئىنكاس قايتۇرۇش ئىقتىدارىغا ئىگە بولىدۇ؛ 30 ھەپتە بولغاندا، تۆرەلمىدە پۇراش ۋە كۆرۈش سەزگۈ ئىقتىدارى شەكىللەنگەن بولىدۇ. دەل مۇشۇنداق بولغاچقا، تۆرەلمە ئانىنىڭ قورسىقىدا تۇرۇپلا بىرقانچە تۇرلۇك ئىقتىدارنى يېتىلدۇرۇپ بولغان بولىدۇ. شۇڭا، ئۇلار ئانا تېنىدىكى بىئولوگىيىلىك، خىمىيىلىك ۋە فىزىكىلىق ئامىللارنىڭ

تەسىرىنى قوبۇل قىلالايدۇ. بۇنداق تەسىرلەر تاكى ھامىلدارلىق مەزگىللىنىڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىغىچە داۋام قىلىدۇ.

6. بالىلارنىڭ ئويۇنلىرىغا قانداق يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك

چوڭ كىشىلەرنىڭ پائالىيىتى قانچىلىك ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان بولسا، بالىلارنىڭ ئويۇنلىرىمۇ شۇنچىلىك مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولىدۇ. بالىلار ئويۇننى قانداق پوزىتسىيە بىلەن ئويناسا، چوڭ بولغاندا قىلغان ئىشلىرىغىمۇ ئاساسىي جەھەتتىن شۇنداق پوزىتسىيە تۇتىدۇ. دېمەك، بالىلار تەربىيىنى ئالدى بىلەن ئويۇن ئارقىلىق ئالىدۇ. بالىلارنىڭ ئويۇنلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىش ۋە ئۇلارنى ئويۇن ئارقىلىق تەربىيىلەش ئۇچۇن، ئاتا - ئانىلار ئويۇن دېگەن نېمە؟ ئۇ ئىشتىن قانداق پەرقلىنىدۇ؟ دېگەن مەسىلىلەر ئۇستىدە ئوبدان ئويلىنىشى كېرەك. ئەگەر ئاتا- ئانىلار بۇ مەسىلە ئۇستىدە ئوبدان ئويلانمىسا، بۇنى ياخشى چۇشەنمىسە، ئۇلار بالىسىغا ئوبدان يېتەكچىلىك قىلالمايدۇ. بالىنى تەربىيىلەش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە بالىنى بۇزۇپ قويىدۇ. ئويۇن بالىنى خۇشال قىلسىمۇ، لېكىن ئويۇندىن بەھرىلەنگەن خۇشاللىق ئوخشاش بولمايدۇ. بەزى بالىلار چىرايلىق ئويۇنچۇقنى ياخشى كۆرسە، بەزى بالىلار قىزىقارلىق ئويۇننى ياخشى كۆرىدۇ، يەنە بەزى بالىلار چىرايلىق ھەربىكەتنى ياقتۇرىدۇ. بەزى ئاتا- ئانىلار ئويۇن بىلەن ئىش پەرقلىنىدۇ، ئىشتا جاۋابكارلىق بولىدۇ، ئويۇندا جاۋابكارلىق بولمايدۇ، دەپ قارايدۇ. ئەمەلىيەتتە بۇ بىر تەرەپلىمىلىك قاراش. ئۇلار ئىشتا قانداق جاۋابكارلىق بولسا، ئويۇندىمۇ شۇنداق جاۋابكارلىقنىڭ بولىدىغانلىقىنى بىلمىگەنلىكتىن، بالىلارغا ھەر خىل چەكلىمىلەرنى قويىدۇ. ئۇنداق بولسا ئىش بىلەن ئويۇن پەرقلىنەمدۇ- يوق؟ ئەلۋەتتە پەرقلىنىدۇ. ئىش دېگەندە ئادەم-

جەمئىيەتتە ھەر خىل ئىشلەپچىقىرىش ئەمگەكلىرى بىلەن شۇ-
نىڭدىنغانلىقى، ئىشنىڭ مۇئەييەن ئىجتىمائىي قىممەتكە ئىگە بو-
لىنغانلىقى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. ئويۇندا ئۇنداق مەقسەت كۆزدە تۇتۇلماي-
دۇ، ئويۇنىنىڭ تۈرلۈك ئىجتىمائىي ئىشلار بىلەن بىۋاستە مۇناسىۋە-
تى يوق، بۇ مەنىدىن ئېيتقاندا، ئىش دېگەن ئىش، ئويۇن دېگەن
ئويۇندۇر. ئەمما، ئويۇنىنىڭ ئىش بىلەن يانداش مۇناسىۋىتى بار
بولۇپ، ئويۇن ئادەمنى ھەربىر بىلەن شۇغۇللىنىشقا جەلپ قىلىپ،
ئادەمنىڭ ساغلام پسىخىكىسىنىڭ يېتىلىشىدە مەلۇم دەرىجىدە قوشۇمە-
چە رول ئويناپدۇ. بىر قىسىم ئاتا - ئانىلار بالىلارنىڭ ئويۇن ئوينە-
شىغا ئانچە قىزىقمايدۇ، لېكىن بالىلار ئويۇننى ئۆزلىرى ئۈيۈشتۈ-
رۈپ، ئۆزلىرى ئويناۋېرىدۇ. بىر قىسىم ئاتا - ئانىلار ئويۇنغا ئارتۇق-
چە دىققەت قىلىدۇ، ھەتتا بالىلارنىڭ ئويۇنىغا چاپلىشىۋالىدۇ. بالىلار
بىرەر نەرسىنى ياسىماقچى بولسا، ئاتىسى ياكى ئانىسى ياساپ بېرىدۇ
ياكى ئوڭلاپ بېرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن بالىسىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ
چۈشەرلىكىدىن ماختىنىدۇ. بۇنداق ئاتا- ئانىلارنىڭ بالىلىرى ئاتا-
ئانىسى نېمە قىلسا شۇ ئىشنىلا قىلىدىغان بولۇپ قالىدۇ- دە، ئۇلاردا
ئىجادچانلىق روھ كەمچىل بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئاتا- ئانىلار
ئويۇنغا، ئويۇنىنىڭ جەريانىغا، ئويۇنىنىڭ خاراكتېرىگە ھەرگىز سەل
قارىماسلىقى كېرەك.

سۈپەتلىك پەرزەنت كۆرەي دېسىڭىز
10 ئىشتىن خالي بولۇڭ

پەرزەنت كۆرۈش — يېڭىدىن نىكاھلىق بولغان ئەر - خوتۇنلار-
نىڭ ئەڭ بۇرۇن ئەمەلگە ئاشۇرماقچى بولغان ئارزۇسى بولسا كېرەك،
ئەما فىزىئولوگىيىلىك جەھەتتە تەن قۇرۇلۇشى تەلەپكە لايىق، پسە-

خىكا جەھەتتە نورمال، ساغلام بىر پەرزەنت كۆرۈش ئۈچۈن، ئەر-
خوتۇنلار مۇنداق 10 ئىشتىن خالىي بولۇشى كېرەك.

1) ئۇرۇق- تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى بارلار ئۆزئارا توي قىلماسلىق لازىم. چۈنكى، تۇغقانلىق مۇناسىۋىتى قانچىكى يېقىن بولسا، پەرزەنـ تىنىڭ فىزىئولوگىيە ۋە پسىخىكا جەھەتتە كېسەلگە مۇپتىلا بولۇش ئېھتىماللىقى شۇنچە چوڭ بولىدۇ.

2) ئوخشاش كېسەلگە مۇپتىلا بولغانلار مۇھەببەتلەشمەسلىكى ۋە توي قىلماسلىقى لازىم. مەسىلەن، ئەگەر ئاددىيسى رەڭ تونۇيالمايدىـ غانلار (رەڭ قارىغۇسى كېسىلى بارلار)، ئەقلىي قابىلىيىتى تۆۋەن بولغانلار مۇھەببەتلەشمەسلىكى ۋە توي قىلماسلىقى كېرەك.

3) بالدۇر توي قىلىش، بالدۇر ھامىلدار بولۇشتىن ساقلىنىش ياكى يېشى ئېشىپ كەتكەندىن كېيىن ھامىلدار بولۇشتىن ساقلىنىش لازىم. ھەددىدىن زىيادە بۇرۇن توي قىلىشىپ ھامىلدار بولۇش ياكى 35 ياشتىن كېيىن پەرزەنت كۆرۈش ئانا - بالىلارنىڭ سالامەتلىكىگە زىيانلىق.

4) ھامىلدار ئايال تاماكا چەكمەسلىك، ھاراق ئىچمەسلىك كېرەك. ھامىلدار ئاياللار ھامىلدارلىق مەزگىلىدە تاماكا چەكسە، ھاراق ئىچسە ھامىلىنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە تەسىر يېتىدۇ.

5) ھامىلدارلىق مەزگىلىدە قالايمىقان دورا يېمەسلىك لازىم. چۈنكى نۇرغۇنلىغان دورىلار ھامىلىنىڭ غەيرىي نورمال بولۇپ قېلىـ شىنى، ھامىلىنىڭ نورمال ئۆسۈپ يېتىلەلمەسلىكىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

6) ھامىلدار بولغان مەزگىلدىكى دەسلەپكى ئۈچ ئاي ئىچىدە ئەگەر ئانا بولغۇچى يۇقۇملۇق زۇكام، جىگەر يالۇغى قاتارلىق كېـ سەللىكلەرگە گىرىپتار بولۇپ قالسا، ئەڭ ياخشىسى ھامىلدار بولـ ماسلىق كېرەك.

7) قەنت كېسىلى، يۈرەك، جىگەر، بۆرەك ياكى ئىچكى ئاج-راتمىلار كېسەللىكلىرىگە گىرىپتار بولغاندا، ئەڭ ياخشىسى هامىلە-دار بولماسلىق كېرەك.

8) هامىلدار ئاياللار هامىلدارلىق مەزگىلىدە غەم-ئەندىشە-لەردىن خالىي بولۇشى كېرەك. يەنى روهىي جەهەتتىن ساغلام بولۇ-شى، دائىم دېگۈدەك شاد - خۇراملىق كەيپىياتىنى ساقلىشى، ئوزۇق-لۇقلا ئەهمىيەت بېرىشى لازىم.

9) هامىلدارلىق مەزگىلىدە خىمىيىلىك زەهەرلىك دورىلار بىلەن ئوچرىشىشتىن ساقلىنىش لازىم.

10) ئېغىر دەرىجىدە ئىرسىيەت كېسىلى بارلار هامىلدار بو-لۇشتىن ساقلىنىش لازىم. ئەگەر هامىلدار بولۇشقا توغرا كەلسە، كېسەللىك ئەهۋالىنى هامىلدار بولۇشتىن ئىلگىرى ئېنىق تەكشۈ-تۈپ، ئوبدان داۋالىنىشى، هامىلدار بولۇپ كۆزى يورۇشتىن ئىلگە-رى يەنە تەكشۈرتۈشى لازىم.

ئائىلە تەربىيىسى قەدەم باسقۇچلۇق ئېلىپ بېرىلىشى كېرەك

كىشىلەر ئائىلە تەربىيىسى هەققىدە ئوخشاش بولمىغان قاراشلار-دا بولماقتا. بەزىلەر ئائىلە تەربىيىسىنى بالا توغۇلۇپ مەكتەپ يېشىغا توشۇشتىن ئىلگىرىكى تەربىيە دەپ قارايدۇ؛ بەزىلەر ئوقۇش يېشىدە-كى بالىلارنى مەكتەپكە بەرگەندىن كېيىن، مەكتەپ تەربىيىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بېرىلىدىغان تەربىيە ئائىلە تەربىيىسى بولىدۇ، دەيدۇ. يەنە بەزىلەر بارىكى، ئوچ ياشقا تولغاندىن باشلاپ ئائىلە ئوقۇ-قۇچىسى تەكلىپ قىلىپ تەربىيىلەش ئائىلە تەربىيىسى بولىدۇ، دەپ

قارايدۇ ۋەباشقىلار.

ئائىلە تەربىيىسى مەسىلىسى بارلىق ئاتا - ئانىلارنىڭ ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈشى زۆرۈر بولغان بىر مەسىلە. بالىلار ئەخلاقىنىڭ ياخشى ياكى يامان بولۇشى، پەزىلىتىنىڭ ئېسىل ياكى ناچار بولۇشى، ئۆتكۈر ياكى گالۋاڭ بولۇشى، بىلىمىنىڭ چوڭقۇر ياكى تېيىز بولۇشى، خاراكتېرىنىڭ مۇلايىم ياكى تەرسا بولۇشى، ھەتتا سالامەتلىكىنىڭ ياخشى ياكى يامان بولۇشى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئاتا - ئانىلارنىڭ تەربىيىسى ۋە بالىلىرى ئۈچۈن ھازىرلاپ بەرگەن تۇرمۇش مۇھىتى، ئۆگىنىش شارائىتى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك.

ئائىلە تەربىيىسىنى ھەرگىز قارىغۇلارچە ئېلىپ بېرىشقا بولمايدۇ، ئاتا - ئانىلار بالىلارنى تەربىيىلىگەندە ئۇلارنىڭ قورسىقى ئاچ قالمىسا، ئۇچىسى يالىڭاچ قالمىسا، ئاغرىق - سىلاقتىن خالىي بولسىلا ئۆزى چوڭ بولۇپ قالىدۇ، دەپ قاراشقىمۇ؛ بالىنى ئۇنداق ئەقىللىق، ئۇنداق زېرەك قىلىمەن دەپ بالىلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىگە، ھەرقايسى باسقۇچلارغا ئەھمىيەت بەرمەي «مايسىنى تارتىپ ئۆستۈرۈش» ئۇسۇلىنى قوللىنىشقىمۇ؛ بالىنىڭ ئەسلىدىكى تەبىئىي خۇسۇسىيىتىنىڭ ياخشىلىقىنى پەملەپ يېتەلمەي، بۇنداق بالىغا قارىتا ئېلىپ بېرىلىدىغان قاراتمىلىقى بولغان تەربىيىنى بەك ئارقىغا سوزۇۋېتىشكىمۇ بولمايدۇ. بالىلارنى قانداق قىلىپ تېتىك، ئەقىللىق، تىرىشچان، سەمىمىي - سادىق، كىچىك پېئىل، ئەدەپلىك، باشقىلار بىلەن ئىتتىپاقلىشالايدىغان، چوڭقۇر بىلىملىك، قەتئىي، باتۇر، پىرىنسىپتا چىڭ تۇرىدىغان، غايىلىك، ئۇمىدۋار ياش - ئۆسمۈرلەردىن قىلىپ تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈپ چىقىش — ئاتا - ئانىلارنىڭ ئائىلە تەربىيىسىدە كۆزلەيدىغان نىشانىدۇر. كىمكى بۇنداق نىشانىنىڭ ئەھمىيىتىنى چۈشەنمەيدىكەن، ئۇ مۇقەررەر خاتالىشىدۇ، نۇرغۇن كۆڭۈلسىزلىك ۋە ئۇمىدسىزلىككە يولۇقىدۇ. ئائىلە تەربىيىسىنىڭ سۈ-

پىتى ۋە سەۋىبىسىگە ئاتا - ئانىسىنىڭ كەسپى، بىلىم قوروللىسى، ئائىلىنىڭ مۇھىتى، ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى قاتارلىقلار تەسىر كۆرسىتىدۇ، دەيدىغانلارمۇ مەۋجۇت. دەرۋەقە بۇ خاتا قاراش بولۇپ، بىر تەرەپلىمىلىك قاراشتۇر. چۈنكى، ئەتراپىمىزدىكى نۇرغۇنلىغان كىشىلەرگە، نۇرغۇنلىغان بالىلارنىڭ جەمئىيەتتىكى، ئائىلىدىكى ئەھۋالىغا قاراپ باقىدىغان بولساق، ئۇنداق قاراشنىڭ مۇتلەق توغرا بولمىغانلىق نەتىجىسىنى بايقىيالمايمىز. ئۇنداق قاراشقا بىلىم، لىكلەرنىڭ، بايلارنىڭ بالىلىرى ئىستىقبالىلىق بولىدۇ، بىلىمى كەم، لەرنىڭ، قولى قىسقىلارنىڭ بالىلىرى ھەرقانچە قىلسىمۇ ئاتا - ئانا سىنىڭكىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان تەقدىردىن قۇتۇلالمايدۇ، دېگەن يوشۇرۇن مەنە سىڭدۈرۈلگەن. شۇڭا، «قاغىمۇ بالىسىنى ئاق بالام دەيدۇ» دېگەندەك ھەرقانداق ئادەمنىڭ بالىسى ئۆزلىرى ئۈچۈن تولىمۇ ئوماقتۇر. ئۇنداق ئىكەن، ھەرقانداق ئاتا - ئانا بالىلارنى بېقىش ئەمەس، تەربىيەلەشنىڭ ئەھمىيىتىنى، تەربىيەلەشنىڭ يولىنى بىلىۋالسىلا، مەيلى ئۇ كادىر بولسۇن، ياكى دېھقان بولسۇن، ئىقتىسادىي ئەھۋالى ياخشى ياكى ئادەتتىكىچە بولسۇن بالىلىرىنى ھەر ھالدا ئوبدان تەربىيەلەپ چىقالايدۇ.

ئائىلە تەربىيىسىنىڭ ھەربىر كونكرېت تەرەپلىرىدە تەپسىلىي توختىلىپ، ئەمەلىي مىسال كەلتۈرمىسەكمۇ، ئۇلگە سۈپىتىدە، تۆۋەندە گىيوتىنىڭ ئائىلىدىكى تەربىيىلىنىش جەريانىنى كۆرۈپ باقايلى:

گېرمانىيە شائېرى گىيوتى كىچىكىدە ئائىلىنىڭ ياخشى تەربىيىسىگە ئېرىشكەن، دادىسى ئۇنى كۆڭۈل قويۇپ تەربىيىلىگەن. دادىسى ئۇنى گۈزەللىكتىن بەھرىمەن قىلىش ئۈچۈن، شەھەرگە ئاپىرىپ بىر تەرەپتىن شەھەرنى ئېكسكۇرسىيە قىلدۇرسا، يەنە بىر تەرەپتىن شەھەرنىڭ تارىخىنى سۆزلەپ ئۇنىڭ تارىخقا بولغان قىزىقىشىنى يېتىلە-

دۇرگەن. گيوتىنىڭ دادىسى بارغان يۇرتلارنى ۋە شۇ يۇرتلارنىڭ تۈزۈلۈشىنى، ئۆرپ- ئادەتلىرىنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىپ، ئۇنىڭ تەبىئەتكە ۋە جۇغراپىيىگە بولغان قىزىقىشىنى قوزغىغان. ئۇ تۆت يېرىم ياشقا كىرگەندە، مومىسى ئۇنىڭغا بىر قونچاق تىياتىرخانىسى ھەدىيە قىلغان. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا تىياتىرغا بولغان ھەۋەس قوزغالغان. ئۇ ئالتە يېرىم ياشقا كىرگەندە، ئۆزى ئويۇن تەييارلاپ ئادەتتىكى سەھنىلەردە ئويناشقا باشلىغان، 10 ياشقا كىرگەندە سەھنە ئەسىرى يازغان، گيوتىنىڭ ئانىسى ئۇنىڭغا ھەرگۈنى ھېكايە سۆزلەپ بەرگەن، ئانىسى ھېكايىنى سۆزلەپ مەلۇم يەرگە كەلگەندە، بۇ ھېكايە ۋەقەلىكىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئالدى بىلەن گيوتىنغا تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىشقا تاپشۇرغان. ئانىسى ئىككىنچى كۈنى ھېكايىنى داۋاملاشتۇرۇشتىن ئىلگىرى، ئۇنىڭدىن نېمىلەرنى ئويلاپ يەتكەنلىكىنى سۆزلەپ بېقىشنى تەلەپ قىلغان، گيوتى داۋامىنى سۆزلەشكە كىرىشكەن، گيوتىنىڭ تەسەۋۋۇر قىلىش ئىقتىدارى مانا مۇشۇنداق ئۇسۇلنى قوللىنىش ئارقىلىق يېتىلگەن ھەمدە ئۇنىڭ كېيىنكى چاغلاردا ھېكايە ۋە سەھنە ئەسىرى يېزىشقا كۆپ پايدىسى بولغان. ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ يەنە بىرقانچە تىللارنى ئۆگەنگەن. سەككىز ياشقا كىرگەندە نېمىس تىلىدىن سىرت فرانسوز، ئىتالىيان، ئىنگلىز ۋە گرېك تىللىرىدا راۋان سۆزلىيەلەيدىغان بولغان. ئۇنىڭغا ئائىلە تەربىيىسى ياخشى ئېلىپ بېرىلغانلىقتىن، ئۇ تارىخ، جۇغراپىيە، تەبىئىي پەن، يېزىقچىلىق، لۇغەتشۇناسلىق قاتارلىقلارنى ئۆگىنىپلا قالماستىن، بەلكى گۈزەل سەنئەت، مۇزىكا، ئۇسسۇل، ئات مىنىش ھەم قىلىچ-ۋازلىق قاتارلىقلارنىمۇ ئۆگەنگەن. ئۇنىڭ ئەتراپلىق تەرەققىي قىلغان دۇنياغا مەشھۇر شائىر بولۇپ چىقىشى كىچىكىدىن تارتىپلا ياخشى تەربىيىگە ئىگە بولغانلىقىدىن بولغان.

دېمەك، ئائىلە تەربىيىسىنىڭ ياخشى بولۇشى بالىلارنىڭ پەزىلەت-

لىك، ياخشى خاراكتېرلىك ھەم تالانتلىق بولۇپ چىقىشىدا ئىنتايىن مۇھىم رول ئويناپىدۇ. بۇلاردىن باشقا، ئەر- خوتۇنلارنىڭ ئىناق ئۆتۈشىمۇ بالىلارغا بولغان تەربىيىنىڭ مۇھىم بىر مەزمۇنى.

مەكتەپ ۋە جەمئىيەت تەربىيىسى ئارقىلىق پەرزەنتلەرنى ئوبدان يېتىلدۇرۇش لازىم

مەكتەپ تەربىيىسى بالىلار مەكتەپ ئارقىلىق پىلانلىق، قەدەم باسقۇچلۇق، سىستېمىلىق ھالدا نەزەرىيە ئىگىلەش، ماھارەت، قابىلىيەت يېتىلدۇرۇش، ئەخلاق، پەزىلەت ھەققىدىكى چۈشەنچىلەرنى ئىگىلەش بىلەن بىرگە، سوتسىيالىستىك مائارىپىنىڭ ئوقۇغۇچىلارغا قويۇلغان تەلىپىگە ئاساسەن، ئوقۇغۇچىلارنى تەربىيىلەپ چىقىش جەريانىدۇر.

بالىلار ئادەتتە 6—7 ياشلاردا باشلانغۇچ مەكتەپكە قوبۇل قىلىنىدۇ. ياش قۇرامىنىڭ چوڭىيىشى ۋە بىلىم دائىرىسىنىڭ تەدرىجىي چوڭقۇرلىشىشىغا ئەگىشىپ، ھەر يىلدا سىنىپ كۆچۈپ باشلانغۇچ، تولۇقسىز ۋە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەردە ئوقۇيدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەرقايسى باسقۇچلاردىكى سەزگۈ، ئىدراك، خاتىرە، تەپەككۇر، خىيال، قىزىقىش، خاراكتېر، قابىلىيەت، مىجەز، قاتارلىق پسىخىكىلىق ئامىللىرىدا روشەن ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ.

بالىلارنىڭ ياش قۇرامىنىڭ چوڭىيىشىغا ئەگىشىپ، تەدرىجىي تەرەققىي قىلىش جەريانى بولىدۇ. يەنى بالىلارنىڭ يېتىلىشىنىڭ چوڭىيىشىغا ئەگىشىپ، جىسمانىي ۋە پسىخىكا جەھەتتىن ئۆزلۇكسىز تەرەققىي قىلىپ، مۇكەممەللىشىپ بېرىش جەريانى بولىدۇ. بۇ جەر-

يان ئاددىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە، تۆۋەن دەرىجىدىن يۇقىرى دەرىجە-گە قاراپ تەرەققىي قىلىش پائالىيىتى بولۇپ، بۇنىڭدا سان ئۆزگىرە-شىمۇ، سۈپەت ئۆزگىرىشىمۇ بولىدۇ. بالىلارنىڭ تەرەققىي قىلىشى ئاساسەن جىسمانىي جەھەت بىلەن پسىخىكا جەھەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

بالىلارنىڭ جىسمانىي جەھەتتىن تەرەققىي قىلىشى ئۇلارنىڭ ئورگانىزمىنىڭ نورمال يېتىلىشى بىلەن بەدىنىنىڭ كۆچىيىشىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئىككىسى ئۆزئارا زىچ باغلىنىشلىق بولۇپ، ئورگا-نىزمنىڭ يېتىلىشى نورمال بولسا، بەدىنى ئۇزلۇكسىز كۆچىيىپ بارىدۇ، بەدەننىڭ كۆچىيىشى بولسا، ئورگانىزمنىڭ تولۇق يېتىلە-شىگە يادەم بېرىدۇ. بالىلارنىڭ پسىخىكا جەھەتتىن تەرەققىي قىلىشى بىلىش قابىلىيىتى بىلەن خاسلىق پسىخىكىسىنىڭ تەرەققىي قىلىشە-نى كۆرسىتىدۇ.

تەلىم - تەربىيە بالىلارنىڭ جىسمانىي ۋە پسىخىكا جەھەتتە يېتە-لىشىدە مۇھىم رول ئويناىدۇ. بىراق، ئۇ بالىلارنىڭ يېتىلىشى تەلىم - تەربىيە جەريانىدا بارلىققا كېلىدۇ. بالىلارنىڭ جىسمانىي ۋە پسىخە-كا جەھەتتىكى يېتىلىشىنىڭ قانۇنىيىتىگە ئەمەل قىلىنىدىغانلا بولسا، بالىلارنىڭ يېتىلىشى ئىلگىرى سۈرۈلىدۇ. ئۇنداق بولمايدىكەن، تو-سالغۇغا ئۇچرايدۇ.

مەكتەپ تەلىم - تەربىيىسىنى قوبۇل قىلىش ئاساسلىقى ئوقۇتقۇ-چىلارنىڭ ياردىمى ئارقىلىق بولىدۇ. بۇنىڭدا ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆزلە-رىنىڭ تىرىشچانلىقىدىن باشقا، ئوقۇتقۇچىلارنىڭ بالىلار پسىخىكە-سىغا ئاساسەن تەلىم - تەربىيە ئېلىپ بېرىشىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالە-دۇ. يەنى ئوقۇتقۇچى مۇمكىنقەدەر قۇدرىتىنىڭ يېتىشىچە، بالىلار-نىڭ ئىندىۋىدۇئال (خاسلىق) ئالاھىدىلىكىنى ئىگىلىشى، تۇرلۇك پسىخىك ئامىللارنىڭ ئوقۇتۇش جەريانىدىكى رولىغا ئاساسەن، پسىخو-

لوگىيىلىك بىلىملەر بىلەن پىداگوگىكىلىق بىلىملەرنى ئەملىي ئو-
قۇتۇش جەريانىدا تەڭ قوللىنىشى، بۇ ئارقىلىق «شاگىرتلىرىنى
ئەتراپلىق يېتىلدۈرۈپ چىقىش» مەقسىتىگە يېتىشنى قولغا كەلتۈرۈش
ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىش لازىم.

ئادەم جەمئىيەتنىڭ تۈزۈلۈكى، جەمئىيەت ئىندىۋىدۇئال پسىخىكا
جەھەتتە بىر- بىرىگە ئوخشاشمايدىغان ئادەملەردىن تەركىب تاپقان.
ئۇنداق ئىكەن، جەمئىيەتتە ئاجايىپ - غارايىپ ئادەملەر، يەنى ياخشى
ئادەملەرمۇ، بىر قىسىم ئوسال، يامان ئادەملەرمۇ بولىدۇ. بالىلار-
نىڭ كەلگۈسىدە قانداق ئادەم بولۇپ چىقىشى يالغۇز ئائىلە، مەكتەپ
تەربىيىسىگە باغلىق بولۇپلا قالماستىن، بەلكى، جەمئىيەت تەربىيە-
سىگىمۇ باغلىق بولىدۇ، چۈنكى بالىلار تەربىيە ئېلىش جەريانىدا
ئائىلە ۋە مەكتەپ دائىرىسى بىلەن چەكلىنىپلا قالمايدۇ. ئۇلار جەمئى-
يەتتە ئوخشاش بولمىغان سەۋىيىدىكى پائالىيەتلەرگە قاتنىشىدۇ.

جەمئىيەت مۇرەككەپ بولغان ئىجتىمائىي پائالىيەت سورۇنى.
بۇ سورۇندا كىشىلەرنىڭ، بولۇپمۇ بالىلارنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان
تۇرلۇك «ئويۇنلار» ئوينىلىپ تۇرىدۇ. بالىلار ئۆزلىرىنىڭ كۆرۈش،
ئاڭلاش سەزگۈ ئورگانلىرى ئارقىلىق چوڭلارنىڭ ھەرىكەتلىرىنى كۆ-
رىدۇ، سۆزلىرىنى ئاڭلايدۇ، بۇلار ئۇستىدە ئەڭ دەسلەپكى سىنتېز-
لەش ۋە ئانالىز ئېلىپ بارىدۇ. بالىلارنىڭ ئانالىز قىلىشى ۋە سىنتېز-
لەش ئېلىپ بېرىشى تېخى خېلىلا خام بولغاچقا، ئۇلارنى جەمئىيەتنىڭ
بىر قىسىم يامان، ناچار تەسىرلەرنى قوبۇل قىلمايدۇ، دېگىلى بول-
مايدۇ. جەمئىيەتتىن ئالغان تەسىر (تەربىيە) نىڭ قانداقلىقىغا دىق-
قەت قىلىش ھەم ئائىلىنىڭ، ھەم مەكتەپنىڭ ئورتاق كۆڭۈل بۆلۈشى-
گە تېگىشلىك بىر مەسىلە. بالىلار يەنە جەمئىيەت تەربىيىسىنى قوبۇل
قىلىش جەريانىدا، بىر قىسىم يامان ئادەتلەرنى ئېنىق ئاڭقىرالمىسە-
مۇ، چوڭلارنى دوراش ئۈچۈنمۇ قىلىپ قويىدۇ، بۇنداق ئادەت دەسـ-

لەپتە بايقىلىپ تەربىيە بېرىلمىسە، كېيىنچە بالىلار شۇنداق قىلمىسا كۆڭلى ئارام تاپمايدىغان بولۇپ قالىدۇ - دە، ئاخىرقى ھېسابتا جىنايەت سادىر قىلىپ قويىدۇ، بۇنداق ئەھۋالنى جەريانلارنى بالا جىنايەتچىلەرنىڭ قىلمىشلىرى ئىسپاتلىغان. شۇنىڭ ئۈچۈن، بالىلار-غا جەمئىيەت تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشتا، مەيلى ئائىلە ياكى مەكتەپ بولسۇن، بالىلارنىڭ جەمئىيەتتىكى ياخشى ئىش، ياخشى ھەرىكەتلەر-نى قوبۇل قىلىشىغا، چوڭلارنى دوراندا ئۇلارنىڭ كوللېكتىپقا، خەلقە پايدىلىق بولغان سۆزلىرىنى، پائالىيەتلىرىنى ئۆگىنىشىگە، شەخسىيەتچىلىك، گۇرۇھۋازلىق، تىلى گۇزەل بولماسلىقتەك ئەھ-ۋاللارغا قارىتا، قاراتمىلىقى بولغان ھالدا تەربىيە ئېلىپ بېرىش، ئائىلىنىڭ ھەم مەكتەپنىڭ تەربىيىسى بىلەن ئورگانىك ھالدا بىرلەش-تۈرۈپ ئېلىپ بېرىشقا ئەھمىيەت بېرىش لازىم.

ماتېريالدىن

1. ب د ت دىكى ئايالار ئورگانلىرىنى بىلەمسىز

بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىدا: ئايالار ئورنى كومىتېتى، ئايالارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش مەكىمىسى، ئايالارنى كەمسىتىش- نى توگىتىش كومىتېتى، ئايالارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش خەلقئارا- لىق تەتقىقات، تەلىم - تەربىيە ئورنى ۋە ئايالار تەرەققىيات فوندى جەمئىيىتى قاتارلىق دۇنيا ئايالىرىغا مۇناسىۋەتلىك بولغان ئورگانلار تەسىس قىلىنغان. ئۇ ئورگانلارنىڭ كونكرېت ۋەزىپىسى مۇنداق:

1. ب د ت ئايالار ئورنى كومىتېتى

ب د ت ئايالار كومىتېتى ب د ت نىڭ ئىقتىساد - ئىجتىمائىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتى ئاستىدىكى ئالتە خىزمەت كومىتېتىنىڭ بىرى بولۇپ، 1946- يىلى قۇرۇلغان. بۇ كومىتېتنىڭ ئاساسىي ۋەزىپە- سى: ئايالارنىڭ ئىقتىساد ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتىدىكى رولىنى تەتقىق قىلىش؛ يەرشارى دائىرىسىدە ئايالارنىڭ سىياسىي، ئىقتىسا- دىي، ئىجتىمائىي، مائارىپ ۋە قانۇن قاتارلىق جەھەتلەردىكى ھوقۇق- لىنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىغا كاپالەتلىك قىلىش؛ ئىقتىساد، ئىجتىما- ئىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتىگە دوكلات سۇنۇش، ھەمدە ئايالارنىڭ ھوقۇق- مەنپەئىتى جەھەتتە دەرھال دىققەتنى قوزغاشقا تېگىشلىك ئىشلار توغرىسىدا ئىقتىساد، ئىجتىمائىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتىگە تەكلىپ بېرىش، ئايالارنىڭ ئورنىغا دائىر ئەھدىنامە، خىتابنامە

تۇزۇپ چىقىش؛ خەلقئارا ھۆججەتلەرنىڭ ئىجرا قىلىنىشىنى نازارەت قىلىش؛ ئالاقىدار ئاياللار مەسلىسى توغرىسىدا تەييارلىق كۆرۈش ۋە يىغىن چاقىرىش، ئاياللارنىڭ ئورنىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش توغرىسىدا پىلان ۋە خام چوت تۇزۇپ چىقىش، ب د ت سىستېمىسىدىكى ئاياللار پائالىيىتىنى ماسلاشتۇرۇش قاتارلىقلار.

ئاياللار ئورنى كومىتېتىغا ھازىر 45 دۆلەت ئەزا. ئەزا دۆلەتلەر ھۆكۈمەتلىرى بۇ كومىتېتقا ئاياللار خىزمىتىنى پىششىق بىلىدىغان، جەمئىيەتتە ئابرۇيى بار ئايال پۇقرادىن بىرنى ئەۋەتىدۇ، ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى تۆت يىل بولۇپ، ئۇدا سايلىنىپ داۋاملىق ۋەزىپە ئۆتىيەلەيدۇ. ئۇنىڭ كۇندىلىك خىزمەتلىرىگە ۋىنادىكى ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۇرۇش مەھكىمىسى مەسئۇل بولىدۇ.

2. ب د ت ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۇرۇش مەھكىمىسى

ئاياللار ئورنىنى ئۆستۇرۇش مەھكىمىسى ب د ت نىڭ ئاياللار ھەرىكىتىگە سىستېمىلىق مەسئۇل بولغان ئىش بېجىرىش ئورگىنى، شۇنداقلا ئاياللار ئورنى كومىتېتى بىلەن «ئاياللارنى كەمسىتىشنى تۈگىتىش كومىتېتى» نىڭ كاتىبات باشقارمىسى. ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۇرۇش مەھكىمىسى ئەڭ دەسلەپ 1946- يىلى قۇرۇلغان، ئەينى ۋاقىتتا ب د ت كىشىلىك ھوقۇق مەھكىمىسىنىڭ بىر باشقارمىسى ئىدى. 1972- يىلى بۇ باشقارما يېڭىدىن قۇرۇلغان ب د ت نىڭ ئىجتىمائىي تەرەققىيات ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك ئىشلىرى مەركىزىگە قوشۇۋېتىلگەن.

ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۇرۇش مەھكىمىسىنىڭ مەجبۇرىيەتلىرى تۆۋەندىكىچە:

1) ب د ت سىستېمىسى ئىچىدىكى ئاياللار مەسلىسىگە مەسئۇل فۇنكسىيىلىك ئورگان بولۇش سۈپىتى بىلەن، باشقا تارماقلار بىلەن

زىچ ھەمكارلىشىپ، ئايالار مەسلىسىنىڭ ب د ت نىڭ ھەر خىل پائالىيەتلىرىدە ئەكس ئەتتۈرۈلۈشىگە كاپالەتلىك قىلىدۇ، ئايالار مەسلىسىگە دائىر تەشۋىقات ۋە ئۇچۇر ئالماشتۇرۇشنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

2) «ئايالارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش نايروبى ئىستراتېگىيەسى» نىڭ ئىجرا قىلىنىشىنى نازارەت قىلىپ ۋە ئۇنى ئىلگىرى سۈرۈپ، ئايالارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش مەسلىسىدە ئالاقىدار خەلقئارا تەشكىلاتلار بىلەن ھەمكارلىشىدۇ.

3) ب د ت غا ئەزا دۆلەتلەر ھۆكۈمەتلىرى بىلەن ئايالار خىزمىتى تارماقلىرىنىڭ «ئىستراتېگىيە» سىنى ئىجرا قىلىشنى ماسلاشتۇرۇپ، ئايالار مەسلىسىگە بولغان تونۇشنى چوڭقۇرلاشتۇرىدۇ.

4) ب د ت چوڭ يىغىنى، ئىقتىساد - ئىجتىمائىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتى، ئايالار ئورنى كومىتېتىنىڭ ئالاقىدار تارماقلىرى ھەمدە «ئىستراتېگىيە» ۋە ئايالارغا قارىتىلغان بارلىق شەكىلدىكى كەمستىشلەرنى يوقىتىش ئەھدىنامىسى قاتارلىق خەلقئارا ھۆججەتلەردە ئوتتۇرىغا قويۇلغان ئايالار مەسلىسى توغرىسىدىكى ھەر خىل ۋەزىپىلەرنى ئىجرا قىلىدۇ.

5) ئايالارنى ئىجتىمائىي تەرەققىياتقا قاتناشتۇرۇش، ئايالار خىزمىتىنىڭ خەلقئارالىق ئۆلچىمى قاتارلىق مەسىلەر توغرىسىدىكى مۇھاكىمە يىغىنى ۋە مۇتەخەسسىسلەر يىغىنلىرىنى ئۇيۇشتۇرىدۇ ۋە ئۇنىڭغا تەييارلىق كۆرىدۇ.

3. ب د ت ئايالارنى كەمستىشنى تۈگىتىش كومىتېتى

ب د ت نىڭ «ئايالارغا قارىتىلغان بارلىق شەكىلدىكى كەمستىشنى تۈگىتىش ئەھدىنامىسى» نىڭ 17- ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن 1982- يىلى قۇرۇلغان.

بۇ كومىتېتنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى — «ئايالارغا قارىتىلغان بارلىق شەكىلدىكى كەمسىتىشنى تۈگىتىش ئەھدىنامىسى» نىڭ ھەر-قايسى ئەللەردىكى ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىدۇ ۋە تەكشۈرىدۇ، شەرتنامە تۈزۈشكەن دۆلەتلەرنىڭ قانۇن چىقىرىش، ئەد-لىيە، مەمۇرىيەت ھەمدە باشقا جەھەتلەردە بۇ «ئەھدىنامە»نى ئىجرا قىلىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ مۇھاكىمە قىلىدۇ، ب د ت نىڭ باش كاتىپىغا دوكلات سۇنىدۇ ھەمدە ئىقتىساد - ئىجتىمائىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتى ئارقىلىق ب د ت چوڭ يىغىنىغا تەكلىپ بېرىدۇ. بۇ كومىتېت 23 نەپەر ئەزادىن تەركىب تاپقان بولىدۇ.

4. ب د ت ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش خەلقئارالىق تەتقىقات، تەلىم- تەربىيە ئورنى

ب د ت ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش خەلقئارالىق تەتقى-قات، تەلىم - تەربىيە ئورنى 1975 - يىلى مېكسىكا خەلقئارا ئاياللار يىلى خەلقئارا يىغىنىنىڭ تەكلىپىگە ئاساسەن قۇرۇلغان. ئۇ ب د ت نىڭ قارىمىقىدىكى بىر ئورگان. ئۇنىڭ باش شتابى 1983-يىلى دومىنىكا جۇمھۇرىيىتىنىڭ پايتەختىنى سانتو دومىنىكودا رەسمىي قۇرۇلغان.

بۇ ئورۇننىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى تەتقىق قىلىش، خادىملارنى تەربىيىلەش ھەمدە ئالماشتۇرۇش، ئۇچۇر تارقىتىش ئارقىلىق ھۆكۈ-مەتلەر ئارا تەشكىلاتلار، ھۆكۈمەت تەشكىلاتلىرى ھەمدە غەيرىي ھۆ-كۈمەت تەشكىلاتلىرىنىڭ ئاياللارنىڭ ئورنىنى ئۆستۈرۈش يولىدا كۆر-سەتكەن تىرىشچانلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە ئۇنىڭغا ياردەملىشىش، شۇ ئارقىلىق ئاياللارنىڭ تەرەققىيات داۋامىدا ھەم قاتناشقۇچى بولۇ-شىنى، ھەم پايدا ئالغۇچى بولۇشىنى كاپالەتلەندۈرۈشتىن ئىبارەت. تەتقىقات تەلىم - تەربىيە ئورنى مۇدىرىيەت رەھبەرلىكى ئاستىدا

خىزمەت قىلىدۇ. مۇدىرىيەتنىڭ مۇدىرىنى ب د ت غا ئەزا دۆلەتلەر ھۆكۈمەتلىرى كۆرسىتىدۇ، ئىقتىساد - ئىجتىمائىي تەرەققىيات مۇدىرىيىتىنىڭ سايلىمى ئارقىلىق بارلىققا كېلىدۇ؛ شەخسىي سالاھىيەت بىلەن خىزمەت قىلىدۇ، ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى ئۈچ يىل بولۇپ، ئىككى نۆۋەتتا ۋەزىپە ئۆتىيەلەيدۇ.

5. ب د ت ئاياللار تەرەققىيات فوندى جەمئىيىتى

خەلقئارا ئاياللار يىلى لايىھىسىنى ئىجرا قىلىش، بولۇپمۇ ئاياللارنىڭ تەرەققىياتىغا قاتنىشىش پائالىيىتىنى قوللاش ئۈچۈن، ب د ت 1976- يىلى «ب د ت ئاياللارنىڭ 10 يىللىق فوندى»نى قۇرغان. 1984- يىلى ئۇنىڭ نامى «ب د ت ئاياللار تەرەققىيات فوندى جەمئىيىتى» گە ئۆزگەرتىلگەن. بۇ جەمئىيەت مەمۇرىي جەھەتتە ب د ت تەرەققىيات پىلان مەھكىمىسىنىڭ رەھبەرلىكىنى قوبۇل قىلىدۇ. ئۇنىڭ مەجبۇرىيەتلىرى تۆۋەندىكىچە:

1) ئاياللارنىڭ تەرەققىيات پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىشنى كاپالەتلەندۇرۇش جەھەتتە بىر كونكرېت تۈرنى ئاز مىقداردا «ئۇرۇقلۇق پۇل» بىلەن تەمىنلەيدۇ.

2) دۆلەت ۋە رايونلارنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى نىشانى بويىچە، ئاياللارغا بىۋاستە پايدىسى بولغان كەشپىيات ۋە تەجرىبە ئىشلىرىنى قوللايدۇ.

بۇ جەمئىيەت مەسلىھەتلىشىش كومىتېتى تەسىس قىلغان بولۇپ، ئەزالىرىنى ب د ت باش كاتىپى رايونلار تەقسىمات پرىنسىپىغا ئاساسەن، رايونلار گۇرۇھىنىڭ رەئىسلىرى بىلەن مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن تاللاپ بېكىتكەن بەش ئەزا دۆلەتنىڭ ۋەكىللىرىدىن تەركىب تاپقان، ھەر نۆۋەتلىك ئەزالارنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى ئۈچ يىل بولىدۇ.

2. بىرقانچە دۆلەت ئايالللىرىنىڭ سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن ۋاقتى

دۇنيا ئايالللىرىنىڭ سياسىي جەھەتتە باراۋەر بولۇش ھوقۇقىنى قولغا كەلتۈرۈش كۈرىشى 1840- يىلى فرانسىيە، ئەنگلىيە ۋە ئامېرىكىدا باشلانغان بولۇپ، ئالدىنقى ئەسىردە بۇ كۈرەشنىڭ پەقەت بىر قىسىم نەتىجىلىرى قولغا كەلتۈرۈلگەن.

فرانسىيە ئايالللىرىنىڭ 50 ياشقا كىرگەندە ئاندىن سايلام ھوقۇقىدىن بەھرىمەن بولۇش ھوقۇقىنى 1944- يىلى 4- ئاينىڭ 21- كۈنى ئالجىرىيىدە قۇرۇلغان دېگالىر گېنېرالنىڭ ۋاقتىلىق ھۆكۈمىتى بەرگەن. شۇنىڭ بىلەن فرانسىيە ئايالللىرى بىر يىلدىن كېيىن شەھەرلىك ھۆكۈمەت سايلىمىدا بۇ ھوقۇقنى يۈرگۈزگەن. پالاتا ئىچىدىكى بىرلەشمە ئىتتىپاق تەشكىلاتىنىڭ «ئايالالار ۋە سىياسىي ھوقۇق» دېگەن تېمىدا ئېلىپ بارغان تەكشۈرۈشىنىڭ ئىسپاتلىشىغا ئاساسلانغاندا، يېڭى زېللاندىيە ۋە ئاۋستراليە ئايالللىرى ئايرىم - ئايرىم ھالدا 1893- يىلى ۋە 1902- يىلى سايلام ھوقۇقىغا ئىگە بولغان، يەرلىك ئايالالار بۇنىڭ سىرتىدا. ئارقىدىنلا فىللاندىيە، نورۋېگىيە، دانىيە ئايالللىرىمۇ ئايرىم- ئايرىم ھالدا 1906- يىلى، 1913- يىلى ۋە 1915- يىللىرى سايلام ھوقۇقىغا ئىگە بولغان.

1917- يىلى سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ئايالللىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1918- يىلى ئەنگلىيىدە 30 ياشتىن ئاشقان ئايالالار پالاتا يىغىنىدا سايلاش- سايلىنىش ھوقۇقىغا ئىگە بولغان؛ پەقەت 1928- يىلىغا كەلگەندىلا، ئايالالار ئاندىن ئەرلەرگە ئوخشاش سايلام ھوقۇقىغا ئىگە بولغان. 1918- يىلى گېرمانىيە ئايالللىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1920- يىلى ئامېرىكا ئايالللىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىش-

كەن؛ 1961- يىلى ماسسا چوسبت شتاتى باش بولۇپ، ئايالالارغا سايلام ھوقۇقى بەرگەن. كېيىن يەنە 1780- يىلى ئايالالارنىڭ سايلام ھوقۇقىنى قالدۇرۇۋەتكەن؛ 1931- يىلى ئىسپانىيەدىكى ئىككىنچى جۇمھۇرىيەتنىڭ ئاساسىي قانۇنى ئىسپانىيە ئايالالىرىنىڭ سايلام ھوقۇقىنى قىغا ئىگە بولۇشىنى ئېتىراپ قىلغان؛ 1934- يىلى تۈركىيە ھۆكۈمىتى ئايالالارغا سايلام ھوقۇقىنى بەرگەن؛ 1944- يىلى فرانسىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1945- يىلى ئىتالىيە ئايالىرى تۇنجى قېتىم سايلامغا قاتناشقان؛ 1947- يىلى ۋېنسۇئېلا، ئارگېنتىنا، يۇگوسلاۋىيە ۋە بولغارىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1948- يىلى بېلگىيە ۋە رومىنىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1949- يىلى ھىندىستان ۋە چېلى ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1952- يىلى گرېتسىيە ۋە بولۋىگىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1954- يىلى پاكىستان ۋە سۇرىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1956- يىلى مىسىر ۋە گابون ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1963- يىلى ئىران ۋە ماراكەش ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1971- يىلى شۋېتسارىيە ئايالىرى پالاتا سايلىمىغا قاتنىشىش ھوقۇقىغا ئېرىشكەن؛ 1976- يىلى بارلىق پورتۇگالىيە ئايالىرى سايلام ھوقۇقىغا ئېرىشكەن. ئەسلىدە 1931- يىلدىن باشلاپ، ئوتتۇرا ۋە ئالىي مەكتەپ تەربىيىسى ئالغان ئايالالارلا سايلام ھوقۇقىغا ئىگە ئىدى. ئەرلەر پەقەت خەتئوقۇيالىسلا ۋە يازالىسلا ھەممىسى سايلامغا قاتنىشاتتى.

3. ئايالالار بايرىمىدىن قانچىسى بارلىقىنى بىلەمسىز

بىز ئادەتتە ئايالالار بايرىمى ھەققىدە گەپ - سۆز بولسىلا پەقەت

«8- مارت» خەلقئارا ئەمگەكچى ئاياللار بايرىمىنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرىمىز، ئەمما بۇ، دۇنيادىكى بىردىنبىر ئاياللار بايرىمى ئەمەس، ھەرقايسى دۆلەت ۋە مىللەتلەرنىڭ شۇ دۆلەت ياكى شۇ مىللەتكە خاس ئاياللار بايراملىرى بار.

قىزلار بايرىمى — ھەر يىلى 3- ئاينىڭ 3- كۈنى ياپونىيىنىڭ مەملىكەتلىك «قىزلار بايرىمى» كۈنى. ياپونىيىلىكلەر گىلاس چېچەكى ئەمدىلا بىخ يارغان بۇ كۈننى باھارنىڭ باشلىنىشى، شۇنداقلا ئاياللار گۈزەللىكى ۋە قەھرىمانلىقنىڭ سىمۋولى دەپ قارايدۇ. شۇڭا بۇ بايرام «گىلاس چېچىكى بايرىمى» دەپ ئاتىلىدۇ. بۇ كۈندە قىزلار چىرايلىق پەرداز قىلىشىپ، دوست - يارەنلىرىنى يوقلىشىپ، ئۆزلىرىنىڭ بۇ بايرىمىنى خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزۈشىدۇ.

قىزلار بايرىمى — مەملىكىتىمىزنىڭ گەنسۇ ئۆلكىسى ۋىنشيەن ناھىيىسىنىڭ بۇيۇ تاغلىق رايونىدىكى زاڭزۇلارمۇ ھەر يىلى دېھقانلار كالېندارى بويىچە، 5- ئاينىڭ 4- ، 5- كۈنلىرى «قىزلار بايرىمى» ئۆتكۈزىدۇ.

ئانىلار خاتىرە كۈنى — كانادا، ئامېرىكا ۋە ياۋروپادىكى بىر قىسىم دۆلەتلەردە ھەر يىلى 5- ئاينىڭ 2- ھەپتىسىنىڭ ئاخىرقى يەكشەنبە كۈنى «ئانىلار خاتىرە كۈنى» قىلىنىدۇ. بۇ كۈنى ئائىلىدىكى بارلىق ئەزالار قۇدرىتىنىڭ يېتىشىچە ئانىسى خۇشال بولىدىغان ئىشلارنى قىلىدۇ ھەمدە ئانىسىغا سوۋغا تەقدىم قىلىپ تەبرىكلىشىدۇ.

ئائىلە ئاياللىرىنىڭ دەم ئېلىش كۈنى — گىرىتسىيىدە ھەر يىلى يېڭى يىلنىڭ ھارپىسىدىن 2- كۈنى سائەت 12 گىچە، پۈتۈن مەملىكەت بويىچە «ئائىلە ئاياللىرىنىڭ دەم ئېلىش كۈنى» بولىدىكەن. بۇ كۈنى ئائىلىدىكى چوڭ - كىچىك ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئەرلەر ئۈستىگە ئالىدىكەن. ئائىلە ئاياللىرى بولسا ئۆزلىرى خالىغانچە ياخشى كۆرگەن پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ، بۇ كۈننى شاد - خۇراملىق

بىلەن ئۆتكۈزىدىكەن.

ئانىلار بايرىمى — تايلاندتا 8- ئاينىڭ 21- كۈنىنى ئانىلار بايرى- مى قىلىپ بېكىتكەن بولۇپ، بايرامدىن بۇرۇن «مۇنەۋۋەر ئانىلار» نى باھالاش پائالىيىتى ئۆتكۈزىدىكەن. ئانىلار بايرىمى كۈنى، ھەرقاي- سى مەكتەپلەر، ئورگانلار ۋە تەشكىلاتلار تەبرىكلەش پائالىيىتى ئۆت- كۈزۈپ، ئاتا - ئانىلارنىڭ ئۆزلىرىنى بېقىپ چوڭ قىلغان مېھرى- شەپقىتىنى ئۇنتۇپ قالماسلىقنى ياشلارنىڭ سەمىمگە سېلىپ تۇرىدى- كەن.

ئاچا - سىڭىللار بايرىمى — مەملىكىتىمىزنىڭ گۈيجۇ ئۆلكىسى- نىڭ شەرقىدىكى چىڭشۇيجاڭ دەرياسى بويىدىكى مياۋزۇلارمۇ يۇرتىدا ھەر يىلى دېھقانلار كالېندارى بويىچە، 3- ئاينىڭ 15- كۈنىدىن 18- كۈنىگىچە «ئاچا- سىڭىللار بايرىمى» ئۆتكۈزۈلىدۇ.

4. ئەركىنلىك ئايال ئىلاھ ھەيكىلىنىڭ مەيدانغا كېلىشى

مۇبادا سىز جاھان كېزىپ نيۇ- يورك شەھىرىدىن ئانچە ئۇزاق بولمىغان بېدرۇ ئارىلىغا بېرىپ قالغىنىڭىزدا، كۆك بىلەن بوي تالىشىپ گىگانت سۇپەت قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان بىر ھەيكەلنى كۆرى- سىز. دۇنيادا كەمدىن - كەم ئۇچرايدىغان بۇ ھەيكەلگە بىر ھازاغىچە نەزەر سېلىپ بوينىڭىز تالغاندا، كىشىلەر توپىغا قوشۇلۇپ ھەيكەل- نىڭ ئىچى بىلەن ھەيكەلنىڭ باش قىسمىغىچە چىقىپ، ئۇ يەردە ئەينەك، دېرىزە ئارقىلىق نيۇ- يورك شەھىرىگە نەزەر سالسىڭىز، بۇ شەھەرنىڭ پۈتۈن مەنزىرىسىنى كۆرەلەيسىز.

سۇپىسى بىلەن قوشۇپ ھېسابلىغاندا ئومۇمىي ئېگىزلىكى 93 مېتىر كېلىدىغان بۇ ھەيكەل يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى ئەركىنلىك ئايال

ئىلاھىنىڭ ساھىبجامال ئوبرازىغا تەقلىد قىلىپ ياسالغان بولۇپ، سول قولىدا مەشئەل تۇتقان ھالدا جىددىي، ئەمما مۇلايىم قىياپەتتە مەردانە قەد كۆتۈرۈپ تۇرىدۇ. ئۇنىڭ ئوڭ پۇتى ئاستىدا پاچاقلانغان كىشەن بولۇپ، ئۇ ئەركىنلىككە ئىرىشكەنلىكىنىڭ نامايەندىسى قىلىنغان.

بۇ ھەيكەل نېمە سەۋەبتىن ياسالغان؟ 1865- يىلى يازنىڭ بىر كېچىسى، فرانسىيىنىڭ مەشھۇر مەدەنىيەت ئەربابلىرى پارىژ شەھرىنىڭ ئەتراپىدىكى بىر كىچىك بازارغا يىغىلىپ ئولتۇرۇش قىلىدۇ. ئۇلار قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ، فرانسىيىنىڭ پادىشاھلىق مۇنارخىيە تۈزۈمى ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ، ئامېرىكىنىڭ جۇمھۇرىيەت تۈزۈمى تازا ماختىشىدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە يۈكسەك ئابرۇيغا ئىگە قانۇن پروفېسسورى دېرا بوسىېر ئامېرىكا مۇستەقىل بولغانلىقىنىڭ 100 يىللىقىنى خاتىرىلەش يۈزىسىدىن بىر ھەيكەل ياساپ ئامېرىكىغا سوۋغا قىلىپ، ئەينى يىللاردا فرانسىيىنىڭ ئامېرىكا خەلقىگە ياردەم بەرگەنده ئورناتقان دوستلۇقىنى نامايەن قىلىش تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. ياش ھەيكەلتىراش ئاۋگۈست باتۇلدى بۇ ۋەزىپىنى تالىشىپ ئۈستىگە ئالىدۇ ۋە ئامېرىكىغا سايادەت قىلىش ۋە كۆزدىن كەچۈرۈش مەقسىتىده بارىدۇ. ئۇ كېمە بىلەن نيۇ- يورك بوغۇزىغا كەلگەنده، كۆچمەنلەر ۋە سايادەتچىلەر چۈشكەن كېمىلەرنىڭ ھەممىسى بىر كىچىك ئارالدىن ئەگىپ ئۆتكەندىن كېيىنلا، ئاندىن قىرغاقتا يېقىنلىشىپ توختايدىغانلىقىنى كۆرىدۇ. بۇ ئارال نيۇ- يورکنىڭ يېنىدىن ئاقىدىغان خودسۇن دەرياسىنىڭ قۇيۇلۇش ئېغىزىدىكى بىدرۇ ئارلى ئىدى. باتۇلدى مۇشۇ ئارالنى ھەيكەل ئورنىتىشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان جاي دەپ تاللايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلىده بىر ئەركىنلىك ئايال ئىلاھ ھەيكىلىنىڭ سىيماسى پىشىپ يېتىلىدۇ.

باتۇلدى دەسلەپتە ھەيكەلنى قۇيمىچىلىق ئۇسۇلى بويىچە ياساشنى

ئويلىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى ئاپىرىش قىيىن بولىدىغانلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، كۆپتۈرمە نەقىش تېخنىكىسىنى قوللىنىش قارارىغا كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن پۈختا ياسالغان مودېل سىرتىغا 4.2 سانتى-مېتىر قېلىنلىقتىكى مىس تاختايلارنى مىخلاپ، ئاندىن ئۇلارنى كەپ-شەرلەش ئارقىلىق تۇتاشتۇرۇش لايىھىسىنى تۈزۈپ چىقىدۇ. ئۇنىڭ ئىچكى قۇرۇلمىسىنى تالانتلىق ئېنژىنېر گوستاف ئېيفىل لايىھىلە-يدۇ. ئۇ تۆت دانە تۆمۈر لىمىدىن تەركىب تاپقان بىگىزسىمان تۆمۈر مۇنارىنى تاكى ئاستىدىكى ھەيكەلنىڭ بوينىغىچە ئورنىتىدۇ. بۇ «ئو-مۇرتقا» دىن شاخلانغان تۆمۈر چىۋىقلار بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇلۇپ، جاھازا گەۋدىسى شەكىللىنىدۇ، ھەيكەلگە كېتىدىغان بارلىق مىسلار-نى بىر مىس سودىگىرى ھەقسىز ئۈستىگە ئالىدۇ. دېرابوسبىر بىلەن باتۇلد ھەر تەرەپلىمە ئىئانە توپلايدۇ. ئۇلار نۇرغۇن جاپا-مۇشەققەت-لەرنى تارتىپ 10 يىل ئەجىر سىڭدۈرۈپ، ئاخىر 1884-يىل 7-ئاينىڭ 4-كۈنى بۇ ئايال ھەيكەلنى ئامېرىكىغا رەسمىي ئۆتكۈزۈپ بېرىدۇ. ئەمما، ھەيكەلنىڭ سۇپىسىنى ياساشقا كېتىدىغان مەبلەغنى پۈتۈن نيۇ-يورك ئاھالىسى ئىئانە توپلاش يولى بىلەن ھەل قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئاخىر ئايال ئىلاھ ھەيكىلى قۇراشتۇرۇلۇپ پۈتىدۇ. ئامېرىكىنىڭ ئايال شائىرى ئېممارازارت بۇ ھەيكەلگە بېغىشلاپ 14 مىسرالىق «يېڭى گىگانت ئادەم» ناملىق شېئىرنى يېزىپ چىقىدۇ. بۇ شېئىرنى ئۇنىڭ يېقىن دوستلىرى مىس تاختايغا ئويدۇرۇپ، ھەيكەل تۇرغۇزۇلغان سۇپىغا ئورنىتىدۇ. 1886-يىل 10-ئاينىڭ 28-كۈنى بۇ مىس ھەيكەلنىڭ ئەتراپىغا سان-ساناقسىز كىشىلەر يىغىلىدۇ، كىشىلەرنىڭ ئالقىش سادالىرى پەلەككە ياڭرايدۇ.

本书主要讲述妇女在社会和家庭中的作用及如何建立幸福家庭和如何培养子女方面的内容。

جاۋابكار مۇھەررىرى : رىزۋانگۈل ئابلىمىت

جاۋابكار كوررېكتورى : ئايشەم ئابدۇۋەلى

تېخنىكىلىق مۇھەررىرى : ئارزۇگۈل سىدىق

ئاياللار ۋە بەختلىك ئائىلە

ئاپتورى : تىلىۋالدى ئەيسا

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى

(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14-قورۇ ، پوچتا نومۇرى : 844000)

قەشقەر « كۆكلەم ئېلېكترون تېخنىكا شىركىتى » دە تىزىلدى

« قەشقەر گېزىتى » باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى

فورماتى : 1092×787 م م 32 / 1 ، باسما تاۋىقى : 25 . 4

2000-يىل 11-ئاي 1-نەشرى

2000-يىل 11-ئاي 1-بېسىلىشى

تىراژى : 10110 ـ 1

ISBN 7-5373-0815-2/G · 136

باھاسى : 7 . 50 يۈەن

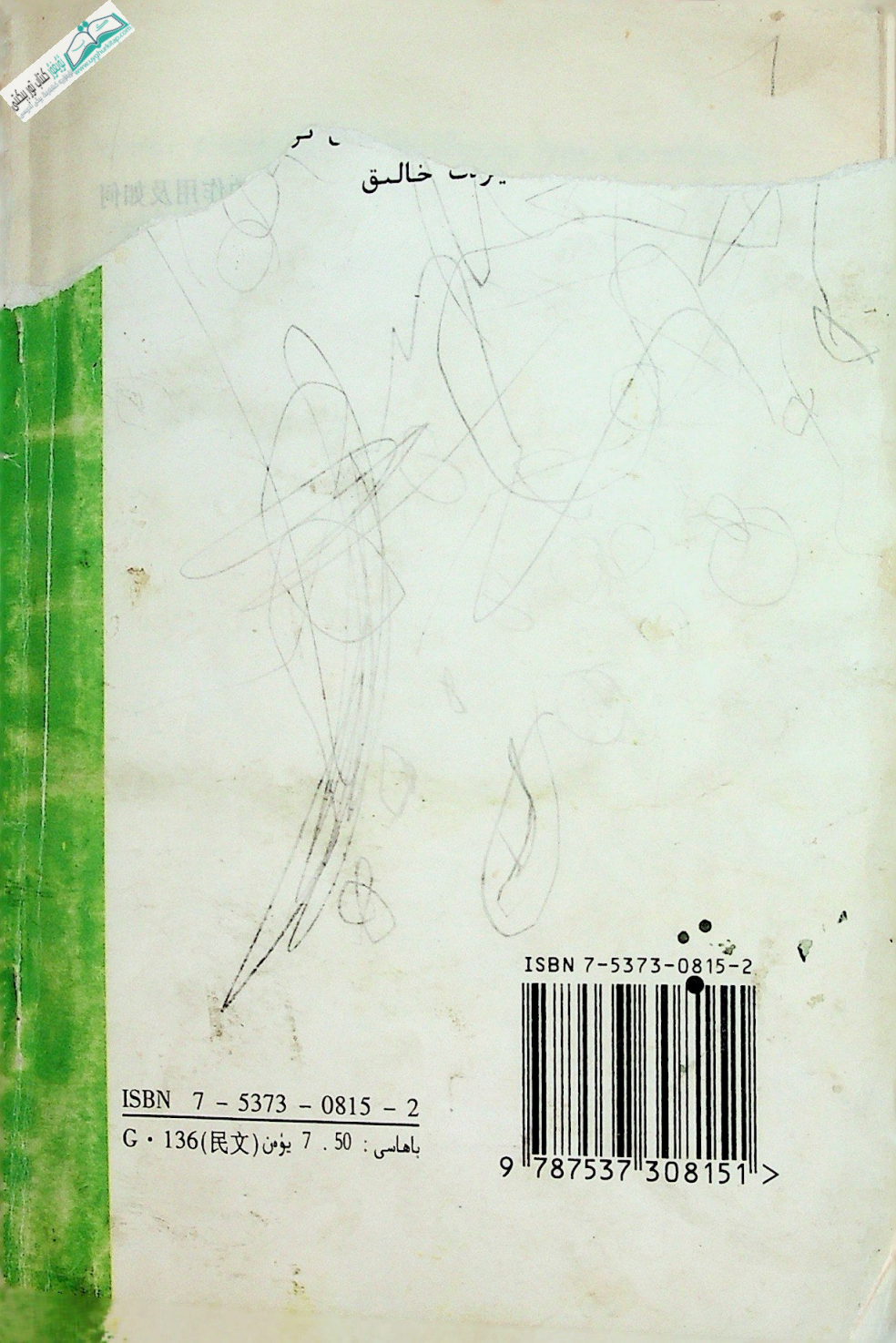

ISBN 7-5373-0815-2

9 787537 308151 >

ISBN 7 - 5373 - 0815 - 2

G · 136(民文) باهاسى : 7 . 50 يۇمن